

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΕΝΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ : 2017 – 2018

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

του Ιωάννη – Μυκωνιάτη-Φραιδάκη

A.M : 7340010217019

ΤΙΤΛΟΣ :

**«Απονομή Δικαιοσύνης και Δίκαιο της Προσωπικότητας μετά και την Οδηγία (ΕΕ)
2016/680»**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ :

Κονδύλη Ιωάννα

Σταμπέλου Χριστίνα

Χριστοδούλου Κωνσταντίνος

Αθήνα, Δεκέμβριος 2018

Ιωάννης Μυκωνιάτης – Φραϊδάκης

A.M. : 7340010217019

ΤΙΤΛΟΣ :

**«Απονομή Δικαιοσύνης και Δίκαιο της Προσωπικότητας μετά και την Οδηγία (ΕΕ)
2016/680»**

Copyright © , **Ιωάννης Μυκωνιάτης - Φραϊδάκης, 2018**

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

“Πρέπει μάλλον να δεχτούμε πως η εξουσία παράγει γνώση (και όχι μονάχα ευνοώντας την επειδή την εξυπηρετεί, ή εφαρμόζοντάς την επειδή της είναι χρήσιμη). Πως εξουσία και γνώση άμεσα αλληλοεξαρτώνται, πως δεν υπάρχει σχέση εξουσίας χωρίς συσχετισμένη σύσταση ενός πεδίου γνώσης, ούτε και γνώση που να μην προϋποθέτει και να μην αποτελεί ταυτόχρονα σχέσεις εξουσίας. Οι σχέσεις αυτές “εξουσίας γνώσης” δεν πρέπει λοιπόν να αναλύονται με αφετηρία ένα υποκείμενο γνώσης που θα ήταν ελεύθερο ή όχι σε σχέση με το σύστημα εξουσίας.

Πρέπει αντίθετα να έχουμε υπόψη μας πως το υποκείμενο που κατέχει την γνώση, τα αντικείμενα της γνώσης καθώς και οι διάφοροι τρόποι γνώσης, είναι αποτέλεσμα θεμελιακών αλληλοεξαρτήσεων της εξουσίας – γνώσης και των ιστορικών τους μεταλλαγών.

Κοντολογίς δεν είναι η δραστηριότητα του υποκειμένου της γνώσης εκείνη που παράγει μία γνώση, χρήσιμη ή ανυπότακτη στην εξουσία, αλλά η εξουσία – γνώση, οι διαδικασίες και οι αγώνες που εισχωρούν σε αυτήν και την απαρτίζουν, αυτές καθορίζουν τις πιθανές μορφές και τα πιθανά πεδία της γνώσης”

Μισέλ Φουκώ, Επιτήρηση και Τιμωρία

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	iv
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ :	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ - Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΕΚΦΑΝΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΔΟΓΜΑΤΑ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	4
1.1 Το ιδεολογικό υπόβαθρο της ασφάλειας.....	4
1.2 Ο Πόλεμος κατά της Τρομοκρατίας ως εργαλείο για την ένταση της ασφάλειας και την αναδιαμόρφωση των δυτικών δικαιοϋκόν συστημάτων	5
1.3 Η έννοια της προσωπικότητας.....	7
1.3.1 Η κατοχύρωση του δικαιώματος στην ελληνική έννομη τάξη	7
1.3.2 Η Ιδιωτικότητα (Privacy) ως έκφανση της προσωπικότητας και το Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων.....	8
1.3.3 Η ιδιωτική σφαίρα ως επιμέρους έκφανση του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο	8
1.3.3.1 Το δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού	9
1.4 Η προστασία της ιδιωτικής ζωής από την νομολογία του ΕΔΔΑ – Η χρήση μέσων βιντεοεπιτήρησης.....	10
1.4.1 Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 8 ΕΣΔΑ)	10
1.4.2 Η μεθοδολογία του ΕΔΔΑ	12
1.4.3 Αποφάσεις από την νομολογία του ΕΔΔΑ	13
1.4.4 Οι ηλεκτρονικές - οπτικές παρακολουθήσεις μέσω συστήματος βιντεοεπιτήρησης ...	14
1.4.4.1 Η γέννηση της επιτήρησης. Το <i>Πανοπτικόν</i> του Bentham και η <i>φυλακή</i> του Φουκώ.	14
1.4.4.2 Η βιντεοεπιτήρηση και ο περιορισμός του δικαιώματος στον Ιδιωτικό Βίο	15
1.4.4.3 Η πρωτότυπη ρύθμιση του Έλληνα νομοθέτη για την βιντεοεπιτήρηση στο σχέδιο νόμου για την εφαρμογή του Κανονισμού 2016/679 και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 680/2016/ΕΕ	16
1.5 Η πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ.....	17
1.5.1 Η απόφαση Digital Rights Ireland Ltd (C-293/12), Kärntner Landesregierung, Michael Seitlinger, Christof Tschohl κ.λπ. (C-594/12) κατά Ιρλανδίας.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΤΟ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ – Η ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2016/680, Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ 2016/679 ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΦΑΡΜΟΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ	18
2.1 Η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680.....	19

2.2 Σκοπός και αντικείμενο της Οδηγίας – Η οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της σε σχέση της με τον ΓΚΠΔ	21
2.3 Ειδικά ζητήματα από την εφαρμογή της Οδηγίας με υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων – Το νέο πλαίσιο δικαιωμάτων και ο τρόπος άσκησής τους.....	23
2.3.1 Η αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων – η κατάρτιση προφίλ (άρθρο 11 Οδηγίας).....	23
2.3.2 Τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων (άρθρα 13 - 17 Οδηγίας)	26
2.3.2.1 Δικαίωμα ενημέρωσης (άρθρο 13 Οδηγίας)	26
2.3.2.2 Δικαίωμα Πρόσβασης και οι περιορισμοί του (άρθρα 14-15 Οδηγίας)	28
2.3.2.3 Δικαίωμα διόρθωσης ή διαγραφής (άρθρο 16 Οδηγίας).....	28
2.3.2.4 Η άσκηση των δικαιωμάτων (άρθρο 17 Οδηγίας)	29
2.4 Διαβίβαση δεδομένων σε τρίτες χώρες (άρθρα 35-40 Οδηγίας)	30
2.4.1 Ο μηχανισμός τριών επιπέδων	30
2.5 Οι πρωτοτυπίες του σχεδίου Νόμου για την Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σε εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 και για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ - ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	34
3.1 Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και η εισαγγελική παραγγελία.....	34
3.1.1 Η κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα στην ελληνική έννομη τάξη	34
3.1.2 Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα μετά τον Κανονισμό (ΕΕ) 679/2016	36
3.1.3 Η εισαγγελική παραγγελία για επίδειξη δημοσίου εγγράφου.....	39
3.2 Η δημοσιοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα πλαίσια της ποινικής δικαιοσύνης -	41
3.2.1 Μία απόπειρα προσέγγισης του θεσμού υπό το πρίσμα του Φουκώ και του Ντεμπώρ	41
3.2.2 Η δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων στην ελληνική και ενωσιακή έννομη τάξη	43
3.2.2.1 Το νομικό πλαίσιο που θέτει ο 2472/1997 – Η εισαγγελική διάταξη για την δημοσιοποίηση δεδομένων	43
3.2.2.2 Η με αριθμό 128/2012 Απόφαση της ΑΠΔΠΧ και η κριτική που δέχτηκε.....	44
3.2.3 Η Εικόνα ως έκφανση της προσωπικότητας και η σχέση της με τις επίμαχες διατάξεις	45
3.2.4 Ο θεσμός μετά την Οδηγία 2016/680 – Το άρθρο 30 της ελληνικής πρότασης νόμου	47
3.3 Η δικαστική διαδικασία και ζητήματα από άλλες πτυχές στην απονομή της δικαιοσύνης	48

3.3.1 Θα μπορούσε η απονομή δικαιοσύνης να θεωρηθεί επεξεργασία ;	48
3.3.2 Προσωπικά δεδομένα και δικαστικά αρχεία	49
3.3.3 Προσωπικά δεδομένα και δημοσίευση των αποφάσεων	51
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	53
ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	55

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ :

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΔΣΠΥ	Αστυνομική Δικαστική Συνεργασία στις Ποινικές Υποθέσεις
ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
Βλ. ή βλ.	Βλέπε
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔιΜΕΕ	Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας
ΔτΑ	Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕγκΕισΑΠ	Εγκύκλιος Εισαγγελίας Αρείου Πάγου
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΚ	Ευρωπαϊκές Κοινότητες
ΕφΔωδ	Εφετείο Δωδεκανήσου
ΕφΠειραιά	Εφετείο Πειραιά
ΚΔΔιαδ	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας

ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΟΕ29	Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29
ΠοινΔνη	Ποινική Δικαιοσύνη
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
CCTV	Closed Circuit Television
CIA	Central Intelligence Agency
NSA	National Security Agency
PNR	Passenger Name Record

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Φυσικά δεν υπήρχε κανένας τρόπος να διαπιστώσεις αν σε παρακολουθούσαν κάποια συγκεκριμένη στιγμή. Ούτε καν να μαντέψεις δεν μπορούσες σχετικά με το πόσο συχνά ή με ποιο σύστημα η Αστυνομία Σκέψης ενεργοποιούσε τη συσκευή παρακολούθησης ενός συγκεκριμένου ατόμου. Υποθετικά όλοι παρακολουθούνταν συνέχεια. Επειδή στην πραγματικότητα θα μπορούσαν να ενεργοποιήσουν τη συσκευή παρακολούθησης όποτε ήθελαν. Κι εσύ έπρεπε να ζεις –και όντως ζούσες, επειδή η συγκεκριμένη συνήθεια γινόταν ένστικτο– με την πεποίθηση ότι κάθε ήχος που έκανες ακουγόταν και, εκτός από τις στιγμές που ήσουν στο απόλυτο σκοτάδι, κάθε κίνησή σου καταγραφόταν».

Τζωρτζ Όργουελ, 1984

Το 2013 η παγκόσμια κοινή γνώμη συγκλονίζεται, όταν ο 30χρονος Edward Snowden, Αμερικανός Τεχνικός που εργαζόταν για την Υπηρεσία Εθνικής Ασφάλειας (NSA) και την Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών (CIA) των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, όταν διαρρέει στον τύπο απόρρητες πληροφορίες σχετικά με τα προγράμματα παρακολούθησης που εφαρμόζουν οι Βρετανικές και Αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες¹. Με βάση τις αποκαλύψεις προέκυψε επίσης ότι μεγάλες εταιρίες με πρωταγωνιστικό ρόλο στις υπηρεσίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας όπως η Google, η Apple και το Facebook, είχαν δώσει πρόσβαση σε μυστικές υπηρεσίες στα δεδομένα των χρηστών τους. Όπως είναι επίσης φυσικό το μέγεθος της παρακολούθησης ξεπερνούσε κατά πολύ τα στενά όρια της επικράτειας των ΗΠΑ. Το 2018 η βρετανική εφημερίδα Guardian και η αμερικανική New York Times αποκαλύπτουν ένα εξίσου σημαντικό σκάνδαλο που αφορά τα προσωπικά δεδομένα στο οποίο εμπλεκόμενη φερόταν και πάλι η πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης του Facebook. Το σκάνδαλο αφορούσε την διαρροή και κατάχρηση των προσωπικών δεδομένων τουλάχιστον 50 εκατομμυρίων χρηστών της πλατφόρμας από την εταιρία Cambridge Analytica, η οποία τα είχε αγοράσει προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στην προεκλογική καμπάνια του νυν προέδρου των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ².

Όλα αυτά υπενθύμισαν άλλη μια φορά στους πολίτες τους κινδύνους που εγκυμονεί η πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας, όταν αυτή χρησιμοποιείται για λάθος σκοπούς, ωστόσο η απάντηση στο δίλημμα ασφάλεια ή ελευθερία δεν είναι καθόλου δεδομένη. Είναι εν

---

¹ Gellman, Barton; Markon, Jerry (9 Ιουνίου 2013). «Edward Snowden says motive behind leaks was to expose surveillance state». *The Washington Post*.

² Τι συνέβη με το Facebook και τη “μεγαλύτερη διαρροή προσωπικών δεδομένων”, άρθρο που δημοσιεύτηκε στο The Press Project : <https://www.thepressproject.gr/article/125700/Ti-sunebi-me-to-Facebook-kai-tin-megaluteri-diarroi-prosopikon-dedomenon>

τέλει ένα ερώτημα με βαθιές πολιτικές διαστάσεις που αποκρυσταλλώνει τις πολύ διαφορετικές αντιλήψεις και προτεραιότητες που έχουν οι άνθρωποι για το πως πρέπει να είναι συγκροτημένες οι κοινωνίες τους. Είναι έννοιες δυστυχώς δύσκολα συμβιβάσιμες. Ο καθηγητής Ιωάννης Μανωλεδάκης επισημαίνει ότι ενώ η επιδίωξη της μέγιστης δυνατής ασφάλειας δεν μπορεί παρά να θίξει την ελευθερία, η προσήλωση των δυτικών κοινωνιών μετά την θέσπιση της ΕΣΔΑ στην ελευθερία, αποδυναμώνει εν μέρει την κρατική καταστολή. Απαντά ωστόσο στο ερώτημα υπέρ της ελευθερίας θεωρώντας επικίνδυνη για τον νομικό μας πολιτισμό οποιαδήποτε αλλοίωση του ανθρωπιστικού χαρακτήρα του³. Από την άλλη υπάρχει η άποψη ότι η υπερβολική ελευθερία αυξάνει την εγκληματικότητα και την αυθαιρεσία σε μία κοινωνία. Ελευθερία όμως δεν σημαίνει και αυθαιρεσία είναι μάλλον το αντίθετο όπως εύστοχα τόνισε και ο Χέγκελ στην *Φιλοσοφία του Δικαίου*⁴.

Η απάντηση βέβαια σε αυτό το ερώτημα εκφεύγει από τους σκοπούς μιας εργασίας που ως σκοπό έχει κυρίως να εξετάσει προβληματικές που αφορούν κατά βάση το νέο πλαίσιο ρύθμισης για τα προσωπικά δεδομένα σε σχέση με το ευρύτερο πλέγμα προστασίας για τα δικαιώματα των προσώπων που το αφορά, είτε αφορά τις ειδικές ρυθμίσεις των νέων νομοθετημάτων, είτε γενικότερες διατάξεις του δικαίου της προσωπικότητας. Γιατί αυτό θα προϋπέθετε μια πολύ μεγάλη ιστορική, ιδεολογική και φιλοσοφική συζήτηση για το δίκαιο και τις διαφορετικές αντιλήψεις πάνω σε αυτό. Στην παρακάτω εργασία ωστόσο δεν υιοθετείται σε κάθε περίπτωση μια θετικιστική ανάλυση. Επομένως θα υπάρξουν αρκετά στοιχεία δικαιοπολιτικού χαρακτήρα μέσα σε αυτήν. Η εργασία γυρίζει κυρίως από δύο άξονες. Ο ένας είναι το πολιτικό-ιδεολογικό υπόβαθρο από την πλευρά της εξουσίας στο οποίο χρωστάει το κυρίαρχο στίγμα του το δίκαιο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ενώ από την άλλη εξετάζονται περισσότερο τα εχέγγυα που ενσωματώνονται για την προστασία των δικαιωμάτων για τα υποκείμενα των δεδομένων. Στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η έννοια της ασφάλειας ως καθοριστικό στοιχείο διαμόρφωσης της νεωτερικής κυριαρχίας από τις αρχές του 21ου αιώνα, παράλληλα με τις εξελίξεις στο δίκαιο της προσωπικότητας, με παράλληλη προσέγγιση ειδικότερων ζητημάτων όπως τη λεγόμενη βιντεοεπιτήρηση. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα δοθεί έμφαση στις καινοτομίες της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 και σε ζητήματα που έχουν να κάνουν κυρίως με το νέο πλαίσιο δικαιωμάτων και θεσμούς, όπως αυτός που προβλέπεται στο άρθρο 11

---

³Μανωλεδάκης Ιωάννης, Ασφάλεια Κράτους ή Ελευθερία, σε : Αντώνη Μανιτάκη - Ανδρέα Χ. Τάκη Τρομοκρατία αι Δικαιώματα, Από την Ασφάλεια του Κράτους στην Ανασφάλεια Δικαίου, Εκδόσεις Σαββάλας, 2004

⁴Στην αυθαιρεσία εμπεριέχεται το ότι το περιεχόμενο δεν καθορίζεται να είναι δικό μου από τη φύση της βούλησής μου, αλλά από το τυχαίο. Είμαι το ίδιο εξαρτημένος από αυτό το περιεχόμενο και τούτο είναι η αντίφαση, που ενδημεί στην αυθαιρεσία. Ο συνήθης άνθρωπος νομίζει ότι είναι ελεύθερος, όταν του επιτρέπεται να δρα αυθαίρετα, αλλά ίσα-ίσα έγκειται στην αυθαιρεσία ότι δεν είναι ελεύθερος – Γ. Χέγκελ, Φιλοσοφία του Δικαίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, μτφρ. Σπύρος Γιακουμής.

της Οδηγίας σχετικά με την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, με υψηλό κίνδυνο γι' αυτά. Κρίνεται επίσης μη σκόπιμο να μην αναλυθεί συνολικά ο νόμος 2472/1997 για τα προσωπικά δεδομένα, από την στιγμή που αναμένεται σε σύντομο χρονικό διάστημα η κατάργησή του, αλλά η εστίαση σε επιμέρους διατάξεις που αφορούν ζητήματα που θα αναλυθούν σε αυτήν την εργασία. Θα αναλυθούν επίσης πτυχές του νέου σχεδίου νόμου για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680. Τέλος στο τρίτο κεφάλαιο θα αναπτυχθούν θεσμοί της ελληνικής έννομης τάξης που είχαν προκαλέσει μεγάλη συζήτηση στο παρελθόν όπως το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και η δημοσιοποίηση δεδομένων σε ποινικές διώξεις υπό το πρίσμα και της νέας νομοθεσίας, καθώς άλλες προβληματικές που γεννώνται από το νέο πλαίσιο για την διαδικασία απονομής δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ - Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΕΚΦΑΝΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΔΟΓΜΑΤΑ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

1.1 Το ιδεολογικό υπόβαθρο της ασφάλειας

Είναι δύσκολο να δοθεί ακριβής νομοθετικός ορισμός για την έννοια της “ασφάλειας”. Γιατί η ίδια της η φύση της επιτάσσει να μεταβάλλεται ανάλογα με τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες. Υποδηλώνει μια κατάσταση στην οποία απουσιάζει ο κίνδυνος ενώ επικρατούν η σταθερότητα και η σιγουριά⁵. Αν θέλουμε να αναζητήσουμε την προέλευση της έννοιας έχει μια αξία να ανατρέξουμε στην αρχαία Ρώμη. Στο βιβλίο του Κικέρωνα “Περί νόμων” (DeLegibus) αναγράφεται το ρητό : *Saluspopulisupremalexesto*⁶. Επίσης όσο η Ρώμη βρισκόταν ακόμα στην περίοδο της δημοκρατίας (respublica), υπήρχε ο θεσμός του δικτάτορα, η παραχώρηση δηλαδή σε ένα πρόσωπο απόλυτης εξουσίας για διάστημα έξι μηνών προκειμένου να αντιμετωπίσει μια κατάσταση που απειλούσε την Ρώμη⁷. Η δημόσια ασφάλεια καταλήγει εν τέλει μία συνάρτηση για τους κινδύνους που την περιβάλλουν⁸ ενώ όπως πολύ εύστοχα έχει παρατηρήσει και ο Ιταλός φιλόσοφος Giorgio Agamben η διατύπωση για λόγους ασφάλειας *λειτουργεί σαν εξουσιαστικό επιχείρημα (forsecurityreasons), το οποίο κόβοντας κάθε συζήτηση, επιτρέπει την επιβολή μέτρων και προοπτικών που χωρίς την επίκλησή του δε θα αποδεχόμασταν*⁹.

Η επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου στους δίδυμους πύργους των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής πέρα από την αδιαμφισβήτητη τραγικότητα που είχε σαν γεγονός με τους χιλιάδες νεκρούς, έφερε σαν αποτέλεσμα την πλήρη αναπροσαρμογή των δογμάτων άμυνας/ασφάλειας στις ισχυρότερες χώρες του κόσμου, κομβικές μεταρρυθμίσεις στα εσωτερικά δίκαια στους τομείς του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, της ποινικής δικονομίας και του σφροονισμού. Όλα αυτά μαζί με ένα νέο βαρύ ιδεολογικό φορτίο που τα συνόδευε σε επίπεδο κυβερνητικής ρητορικής, παραγωγή πολιτικής από thinktank και μεγάλους μιντιακούς ομίλους θα μπορούσε να ονομαστεί ως *πόλεμος κατά της τρομοκρατίας*.

---

⁵Τσιφτσόγλου Άννα, Δημόσια Ασφάλεια και Ιδιωτικότητα – Το Αποτόπωμα μιας Διελκυστινίδας, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2015, σελ. 3

⁶Μετάφραση από τα λατινικά : *Το καλό των ανθρώπων πρέπει να είναι ο υπέρτατος νόμος*

⁷Η πιο γνωστή φυσιογνωμία της Ρωμαϊκής Ιστορίας που είχε αυτόν τον τίτλο ήταν ο Ιούλιος Καίσαρας (100-44 πΧ) μέχρι και το 49 πΧ, οπότε και εκμεταλλευόμενος την εξουσία που είχε συγκεντρώσει στα χέρια του κατέλυσε την Ρωμαϊκή Δημοκρατία.

⁸Tuori K. European Security Constitution?, University of Helsinki, Legal Research Paper No 12/2011, 6επ – ηπηγή από Αναστασία Τσιφτσόγλου, ο.π

⁹Agaben Giorgio, “Πώς η εμμονή με την ασφάλεια φιμώνει την δημοκρατία”, άρθρο δημοσιευμένο στην εφημερίδα “Le Monde Diplomatique” στις 01.02.2014.

1.2 Ο Πόλεμος κατά της Τρομοκρατίας ως εργαλείο για την ένταση της ασφάλειας και την αναδιαμόρφωση των δυτικών δικαιοδικών συστημάτων

Θα δυσκολευτούμε, αν ψάξουμε, να βρούμε έναν σαφή ορισμό. Στην ομιλία του μετά την επίθεση στους δίδυμους πύργους στο Κογκρέσο, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ, Τζωρτζ Μπους ο νεότερος είχε πει ότι ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας ξεκινά με την Αλ Κάιντα αλλά δε θα τελειώσει μέχρι κάθε τρομοκρατική οργάνωση στον πλανήτη καταστραφεί¹⁰. Το πρόβλημα ωστόσο ξεκινάει από αλλού. Πρώτον τι θεωρούμε τρομοκρατική δράση ; Το 1983, το State Department όρισε την τρομοκρατία ως *“μια προσχεδιασμένη βίαιη ενέργεια, στρεφόμενη ενάντια σε άμαχους στόχους, που πραγματοποιείται από υποεθνικές ή μυστικές ομάδες με πολιτικά κίνητρα, οι οποίες συχνά επιθυμούν να ασκήσουν επιρροή σε ένα ακροατήριο”*¹¹. Έπειτα τι χαρακτηριστικά μπορεί να πάρει αυτή ;

Ο τρόπος λειτουργίας μιας τρομοκρατικής οργάνωσης προσομοιάζει αρκετά σε αυτό που οι Γάλλοι φιλόσοφοι Ζιλ Ντελέζ και Φελίξ Γκουαταρί αποκάλεσαν ως ρίζωμα¹²: Η δικτυακού τύπου λειτουργία αυτών των οργανώσεων, οι επιθέσεις τύπου χτυπάω και φεύγω (hitandrun) και η δυνατότητά τους λόγω της αποκεντρωμένης δομής τους να “φυτρώνουν” σε πολλά και ταυτόχρονα σημεία του διεθνοποιημένου κρατικού χώρου καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη την ολοκληρωτική εξολόθρευσής τους. Έτσι τα σύγχρονα κράτη είναι υποχρεωμένα να βρίσκονται σε έναν συνεχή πόλεμο με ομάδες και οργανώσεις που ανασυντίθενται συνεχώς και να αναπτύσσουν νέα μέσα σε όλα τα επίπεδα για να τον αντιμετωπίσουν, είτε αυτά αφορούν το νομικό τους οπλοστάσιο είτε το παραδοσιακό τους.

Η ανωνυμία και η "υπόγεια" δράση των τρομοκρατικών ομάδων συνιστά "αόρατη απειλή" τη οποία προσπαθεί να αντιμετωπίσει με τον ολοένα και πιο εντεινόμενο έλεγχο-επιτήρηση του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων. Ο κίνδυνος να συμβεί κάποια τρομοκρατική ενέργεια, δεν είναι η κλασική μορφή εξωτερικής πολεμικής σύρραξης που αντιμετώπιζαν τα κράτη κατά τη διάρκεια της ιστορίας, δηλαδή, ο πόλεμος, που αποτελούσε στιγμιαίο διακόπτη, της κατά τα άλλα ομαλής κοινωνικής αναπαραγωγής. Αντίθετα, ο φόβος του τρομοκρατικού

---

¹⁰<https://www.theguardian.com/world/2001/sep/21/september11.usa13>, μτφραπότοαγγλικό : *“Our war on terror begins with al Qaeda, but it does not end there. It will not end until every terrorist group of global reach has been found, stopped and defeated.”*

¹¹ <https://powerpolitics.eu/%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1/>

¹² http://ensemble.va.com.au/enslogic/text/smn_lct08.ht : *Let us summarize the principal characteristics of a rhizome: unlike trees or their roots, the rhizome connects any point to any other point, and its traits are not necessarily linked to traits of the same nature; it brings into play very different regimes of signs, and even nonsign states*

χτυπήματος έρχεται από το εσωτερικό μίας χώρας και είναι διαρκής με αποτέλεσμα να την αναγκάζει να βρίσκεται συνεχώς σε μια κατάσταση συνεχούς εγρήγορσης και επιφυλακής. Αυτό που ήταν εξαίρεση, γίνεται ο κανόνας. Στην κατάσταση αυτή, δυνητικά, το σύνολο του πληθυσμού είναι ύποπτο τρομοκρατικών ενεργειών, γι' αυτό και απαιτείται ολοένα και περισσότερες πτυχές της κοινωνικής ζωής να μετατοπιστούν εντός του πεδίου της "κρατικής ορατότητας" (δεξαμενές πληροφοριών, παρακολουθήσεις τηλεπικοινωνιών, αύξηση των προληπτικών ελέγχων). Αυτές οι δομικές-λειτουργικές αλλαγές στο επίπεδο των μηχανισμών καταστολής και ελέγχου, τροφοδοτούν και την αντίστοιχη αναδιάρθρωση στο νομικό επίπεδο¹³.

Από την ένταση της βιντεοεπιτήρησης σε δημόσιους χώρους¹⁴, τις εκτεταμένες παρακολουθήσεις και τις τεράστιες βάσεις προσωπικών δεδομένων που διατηρούν οι διωκτικές αρχές, ως κεντρικό δόγμα της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής αναδεικνύεται ο έλεγχος και η πρόληψη. Σε αυτό το πλαίσιο *διευρύνεται η έννοια και ο κύκλος των υπόπτων*¹⁵ ενώ *ύποπτοι είναι όλοι όσοι εμπίπτουν στο οπτικό πεδίο της πρόληψης (...) ένα τεράστιο πλήθος ανθρώπων που παρακολουθούνται με τα μέσα παρακολούθησης που διαθέτει η σύγχρονη τεχνολογία και ο διεθνής μηχανισμός ασφάλειας, χωρίς καμία απολύτως ένδειξη που να μπορεί να δημιουργήσει πραγματική υποψία και έξω από κάθε νομοθετικό πλαίσιο έρευνας για την εξιχνίαση εγκλημάτων*¹⁶.

Σε ενωσιακό νομοθετικό επίπεδο, οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια μπορούν να βρεθούν στα άρθρα 3, παρ. 2 ΣΕΕ και 67 παρ. 3 ΣΛΕΕ. Συγκρίνοντας κανείς τις δύο διατυπώσεις μπορεί εύκολα να διαπιστώσει πως με την ΣΛΕΕ επεκτάθηκαν σημαντικά οι αρμοδιότητες της Ένωσης σε αυτόν τον τομέα. Η έμφαση στην ανάγκη για επέκταση της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση μπορεί να βρεθεί στο γράμμα του κειμένου¹⁷.

Σε εγχώριο επίπεδο, ο ελληνικός ποινικός κώδικας είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα νομοθετικού κειμένου που ενσωμάτωσε αλλαγές με βάση το παραπάνω ιδεολογικό και πολιτικό πλαίσιο. Η αρχή έγινε με το νόμο 2928/2001 ο οποίος τροποποίησε το άρθρο 187 του Ποινικού

---

13 Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας (ή αλλιώς η Δημοκρατία αντεπιτίθεται), άρθρο δημοσιευμένο στον ιστότοπο : https://bestimmung.blogspot.com/2014/01/blog-post_8.html.

14 βλ. και την παράγραφο 1.4.4. παρακάτω.

15 Παρασκευόπουλος Νίκος. Οι παρακολουθήσεις στα Όρια της Νομιμότητας σε : Μ. Καϊάφα – Γκιμπάντι, CPrittwitz, Επιτήρηση και Ποινική Καταστολή στην Σύγχρονη Αντεγκληματική Πολιτική – Πρακτικά 9ου Ελληνογερμανικού Συμποσίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2011

16 Κασμάτης Γεώργιος, Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Ασφάλεια σε : Κρανιδιώτη Μαρία, Νέες Τεχνολογίες και Ανθρώπινα Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλας, 2008, 21 επ., 36

17 Στο άρθρο 83 παρ. 1 γίνεται το πρώτον αναφορά σε "τομείς ιδιαίτερα σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση", όπως παρατηρεί η Βιργινία Τζώρτζη, ό.π.

Κώδικα περί εγκληματικής οργάνωσης. Η πρώτη υπόθεση μάλιστα που εφαρμόστηκε η νέα αντιτρομοκρατική νομοθεσία ήταν η δίκη της οργάνωσης “17 Νοέμβρη”. Στην συνέχεια ήρθε ο νόμος 3251/2004 με τον οποίο ενσωματώνεται η από 13.06.2002 Απόφαση –Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και που διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό την αντιτρομοκρατική νομοθεσία με την μορφή που την ξέρουμε σήμερα και τις γνωστές προβληματικές που ωστόσο η εκτενής ανάλυση τους εκφεύγει του αντικειμένου της παρούσας εργασίας.

1.3 Η έννοια της προσωπικότητας

Η νόμιμη, παράνομη, δικαιολογημένη ή αδικαιολόγητη δράση της κρατικής εξουσίας για την εξυπηρέτηση σκοπών που έχουν να κάνουν με την ασφάλεια, έρχεται πολλές φορές σε σύγκρουση με τα δικαιώματα των πολιτών αλλά και τις γενικές διατάξεις του δικαίου της προσωπικότητας.

1.3.1 Η κατοχύρωση του δικαιώματος στην ελληνική έννομη τάξη

Συνταγματικό θεμέλιο για την προστασία της προσωπικότητας στην ελληνική έννομη τάξη αποτελεί το άρθρο 2, παρ. 3 του Συντάγματος¹⁸ ενώ συγκεκριμενοποίηση της συνταγματικής ρύθμισης αποτελεί το άρθρο 57 ΑΚ¹⁹ καθώς και σειρά από κανόνων του Ποινικού Δικαίου²⁰. Αποτέλεσμα της συνταγματικής κατοχύρωσης του δικαιώματος στην προσωπικότητα είναι αφενός η υποχρέωση του Κράτους και των οργάνων του να την σέβονται και αφετέρου να θεωρούνται αντισυνταγματικοί νόμοι και διατάξεις που την περιορίζουν²¹.

Κατά γενική ομολογία δεν υπάρχει γενικά αποδεκτός ορισμός για την έννοια της προσωπικότητας. Σ' έναν ορισμό που έχει δοθεί από τον Απόστολο Γεωργιάδη περιλαμβάνονται *όλες εκείνες οι αστάθμητες αξίες που απαρτίζουν την έννοια του ανθρώπου. Η ευρεία αυτή έννοια της προσωπικότητας έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να καλύψει προσβολές που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από τον νομοθέτη*. Το δικαίωμα στην προσωπικότητα είναι επίσης προσωπικό, προσωποπαγές, απόλυτο και αυτοτελές. Μερικές από τις εκδηλώσεις του είναι η φυσική υπόσταση του προσώπου στην οποία περιλαμβάνονται η ζωή η σωματική ακεραιότητα και η

18Το άρθρο 2, παρ. 3 του Συντάγματος :*Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας*

19Το άρθρο 57 ΑΚ : *Όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Αν η προσβολή αναφέρεται στην προσωπικότητα προσώπου που έχει πεθάνει, το δικαίωμα αυτό το έχουν ο σύζυγος, οι κατιόντες, οι ανιόντες, οι αδελφοί και οι κληρονόμοι του από διαθήκη. Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις δικαιοπραξίες δεν αποκλείεται.*

20 Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα άρθρα 361επ. του ΠΚ

21Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 4η έκδοση, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία – Π. Ν Σάκκουλας, 2012, σελ. 170-171

υγεία, η ψυχική υπόσταση, δηλαδή ο εσωτερικός και συναισθηματικός του κόσμος, η ηθική υπόσταση που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την τιμή, την υπόληψη και την αξιοπρέπεια του προσώπου, τα μέσα με τα οποία ένα πρόσωπο προσδιορίζει τον εαυτό του, όπως το όνομα και εικόνα, τα προϊόντα της διάνοιας, τα προσωπικά του δεδομένα κλπ²². Όσον αφορά την ηθική της διάσταση, ο Ι.Καράκωστας παραπέμποντας στον Hubmann, την προσδιορίζει ως *εκδήλωση της ανθρώπινης φύσης που πορεύεται προς την ωρίμανση*, ενώ τονίζει ότι διέπεται από μία δυναμική ως απότοκο της *αλληλεπίδρασης ανάμεσα στον άνθρωπο και τους συνανθρώπους του και τα πράγματα του εξωτερικού κόσμου*²³.

1.3.2 Η Ιδιωτικότητα (Privacy) ως έκφανση της προσωπικότητας και το Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων

Βασική έκφανση του δικαίου της προσωπικότητας είναι η προστασία της ιδιωτικότητας του ατόμου. Στην επιστημονική θεωρία συναντά κανείς διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς την οριοθέτηση του συγκεκριμένου έννομου αγαθού με πρακτικές απολήξεις που κατά βάση επηρεάζουν την οριοθέτησή του. Ο Ι. Καράκωστας μιλάει για τον λεγόμενο **ιδιωτικό βίο** ο οποίος *συγκαταλέγεται στα αγαθά της προσωπικότητας που προσβάλλονται από κάθε επέμβαση τρίτου, ο οποίος υπεισέρχεται κατά τρόπο αθέμιτο στον προστατευόμενο χώρο ή την σφαίρα του απορρήτου. [...] Σφαίρα του ιδιωτικού βίου είναι ο χώρος που αυτοπροσδιορίζει κάθε άτομο, προκειμένου να ασκεί μέσα σε αυτόν τις προσωπικές και οικογενειακές απερίσπαστο από παρεμβάσεις και παρενοχλήσεις τρίτων*. Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο, συνεχίζει ο Ι. Καράκωστας, είναι ότι στον πυρήνα του περιλαμβάνει μια σειρά από έννομα αγαθά που άλλες έννομες τάξεις έχουν αναγορεύσει σε αυτοτελή δικαιώματα όπως είναι αυτό της εξωτερικής εικόνας. Στην ουσία η έννοια της ιδιωτικότητας, περιλαμβάνει επιμέρους σφαίρες προστασίας : Υπάρχει η ατομική σφαίρα, η οποία συνδέεται με την κοινωνική δράση ενός ατόμου και επίσης η ιδιωτική σφαίρα στην οποία θα σταθούμε και αναλυτικότερα καθώς αποτελεί εκείνη την δικαιοδοτική πηγή που αποτέλεσε την βάση για την ανάπτυξη του δικαίου των προσωπικών δεδομένων²⁴.

1.3.3 Η ιδιωτική σφαίρα ως επιμέρους έκφανση του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο

Στον χώρο της λεγόμενης ιδιωτικής σφαίρας περιλαμβάνονται οι πολύ στενές πληροφορίες, τις οποίες ένα άτομο δε θα αποκάλυπτε παρά στον πολύ στενό κύκλο ατόμων που τον περιβάλουν. Στα μέσα του 20ου αιώνα, όσο η τεχνολογία έκανε εμφανές το ενδεχόμενο για

---

22 Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, ό.π., σελ 174-175.

23 Καράκωστας Κ. Ιωάννης, Το Δίκαιο της Προσωπικότητας, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ 46.

24 Καράκωστας Κ. Ιωάννης, ό.π., 224-226.

την δημιουργία τεράστιων χασμάτων ισχύος γι' αυτούς που εν τέλει είχαν τον έλεγχο της πληροφορίας και της συνεπαγόμενης δύναμης που την συνόδευε, άρχισε να αναπτύσσεται και μία αντίρροπη τάση, αυτή της αξίωσης για αποχή από την πληροφόρηση²⁵. Αυτή η τάση καταλήγει στην δημιουργία του δικαίου προσωπικών δεδομένων. Μέσα από τις διατάξεις του, διαχρονικά αποτυπωνόταν η εκάστοτε ισορροπία ανάμεσα στα προαναφερθέντα διλήμματα και η προσπάθεια να σταθμιστούν τα αντιτιθέμενα συμφέροντα.

Στην Αμερική η συζήτηση αρχίζει από το 1960 ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο ομοσπονδιακός νόμος για την προστασία των προσωπικών δεδομένων που ψηφίστηκε στην Δυτική Γερμανία το 1977²⁶. Σε διεθνές επίπεδο το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής προστατεύεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και την Σύμβαση 108/1981 του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενώ σε κοινοτικό επίπεδο η όλη προβληματική ενσωματώθηκε αρχικά στην Οδηγία (ΕΕ) 46/1995 η οποία αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων – ΓΚΠΔ) και την Οδηγία (ΕΕ) 2016/680.

Επομένως, υπό μία οπτική, μπορεί να γίνει δεκτό ότι το δίκαιο των προσωπικών δεδομένων ενσωματώνει στην φιλοσοφία του – χωρίς να ταυτίζεται - και ρυθμίσεις του γενικότερου θεσμού της ιδιωτικής σφαίρας την οποία ο Κ. Χριστοδούλου ορίζει *ως εκείνη την δέσμη βιωτικών σχέσεων επί της οποίας το πρόσωπο αξιώνει – περισσότερο ή λιγότερο – αποκλειστικό γνωστικό έλεγχο*. Σκληρός πυρήνας της ιδιωτικής σφαίρας είναι η λεγόμενη *απόρρητη σφαίρα* στον οποίο εντάσσονται γεγονότα και πληροφορίες που το άτομο δε θα αποκάλυπτε ούτε στα οικεία του πρόσωπα και αποτελεί απόλυτα απαραβίαστη έκφανση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας²⁷. Ο Κ. Χριστοδούλου σπάει το δικαίωμα στην ιδιωτική σφαίρα στο *δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού* και το *δικαίωμα στην ησυχία*²⁸.

1.3.3.1 Το δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού

Με την αναθεώρηση του ελληνικού Συντάγματος το 2001, η συζήτηση που είχε προηγηθεί όλα τα προηγούμενα χρόνια για την ανάγκη αποτελεσματικότερης προστασίας των προσωπικών δεδομένων ως ειδικότερη έκφανση προστασίας της ιδιωτικής ζωής, της

---

25 Χριστοδούλου Ν. Κωνσταντίνος, Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ 3.

26 Χριστοδούλου Ν. Κωνσταντίνος, ό.π.

27 Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Σάμου 16/2001, 819 σε : Καράκωστα Κ. Ιωάννη, ό.π., σελ 226.

28 Χριστοδούλου Ν. Κωνσταντίνος, ό.π.

προσωπικότητας αλλά και της αξίας του ανθρώπου, αποκρυσταλλώθηκε στο νέο άρθρο 9Α²⁹. Με το πρώτο εδάφιο αναγνωρίστηκε πλέον ρητά ως ένα ειδικό συνταγματικό δικαίωμα³⁰ (*δικαίωμα προστασίας [...] των προσωπικών του δεδομένων*), το δικαίωμα “πληροφοριακής αυτοδιάθεσης” ή “πληροφοριακού αυτοκαθορισμού”³¹. Σαν έννοια προέρχεται από την νομολογία του γερμανικού συνταγματικού δικαστηρίου³² (*Rechtaufinformationelle Selbstbestimmung*) Από κανονιστική σκοπιά το δικαίωμα κατατάσσεται στα ατομικά – αμυντικά δικαιώματα³³, το οποίο συνεπάγεται την θεμελίωση αξίωσης αποχής έναντι του Κράτους αλλά και των Ιδιωτών³⁴. Η αξία της συνταγματικής τυποποίησης έγκειται κατά την Αικατερίνη Ηλιάδου στο γεγονός ότι πέρα από την αξίωση αποχής της προσβολής του από την πλευρά του Κράτους, πλέον το *συγκεκριμένο δικαίωμα αντιστοιχούσε σε ρητή, θετική υποχρέωση προστασίας, η οποία βαρύνει κατεξοχήν το Κράτος για την διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου προστασίας*³⁵ Συνοπτικά, καθώς η εκτενής ανάλυσή του εκφεύγει του θέματος της παρούσας εργασίας, το δικαίωμα στην ησυχία είναι η εξουσία του προσώπου να αποκλείει από την ιδιωτική του σφαίρα μη επιθυμητές πληροφορίες ή μηνύματα τρίτων.

1.4 Η προστασία της ιδιωτικής ζωής από την νομολογία του ΕΔΔΑ – Η χρήση μέσων βιντεοεπιτήρησης

1.4.1 Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 8 ΕΣΔΑ)

Στις 4 Νοεμβρίου 1950 υπογράφηκε στην Ρώμη η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Η έναρξη της ισχύος της έγινε το 1953. Ήταν το πρώτο νομικό κείμενο με το οποίο δόθηκε δεσμευτική ισχύς στα δικαιώματα που αναφέρονται στην

---

29 Το άρθρο 9Α του Συντάγματος: *Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από την συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή που συγκροτείται και λειτουργεί όπως νόμος ορίζει.*

30 Κοντιάδης Ξενοφών, Ο νέος Συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2002, σελ. 207 επ.

31 Χρυσόγονος Κωνσταντίνος, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σελ 210.

32 Χριστοδούλου Ν. Κωνσταντίνος, ό.π, σελ. 145.

33 Χρυσόγονος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 212.

34 Ηλιάδου Ν. Αικατερίνη, Η συνταγματική κατοχύρωση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σε : Κοτσαλή Γ. Λεωνίδα, Προσωπικά Δεδομένα, Ανάλυση – Σχόλια – Εφαρμογή, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016, σελ. 26

35 Ηλιάδου Ν. Αικατερίνη, ό.π.

Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που είχε υπογραφεί λίγα χρόνια νωρίτερα (1948). Έκτοτε η προστασία των προσωπικών δεδομένων κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ³⁶.

Το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ το οποίο έχει τίτλο *Δικαίωμα Σεβασμού της Ιδιωτικής και Οικογενειακής Ζωής* αναφέρει τα εξής :

1. *Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.*
2. *Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.*

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου ως προστατευόμενο αγαθό ορίζεται η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του υποκειμένου. Ο όρος αυτός έχει αφηθεί τόσο από την θεωρία, όσο και την νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά ανοιχτός σε ερμηνεία. Ενδεικτικά στην απόφαση Peck εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου το ΕΔΔΑ τόνισε ότι η έννοια της ιδιωτικής ζωής είναι ένας ευρύς όρος που δεν επιδέχεται εξαντλητικό καθορισμό. Το Δικαστήριο έχει ήδη πει ότι στοιχεία όπως το φύλο, το όνομα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η σεξουαλική ζωή είναι σημαντικά στοιχεία της προσωπικής σφαίρας που προστατεύεται από το άρθρο 8³⁷. Το ΕΔΔΑ δέχεται επίσης πάγια ότι στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ υπάγονται το δικαίωμα στην μοναξιά ή απομόνωση, το δικαίωμα στην ανωνυμία, την ανάπαυση, η προστασία από ανεπιθύμητες εισβολές, το δικαίωμα ελέγχου επί των πληροφοριών σχετικά με το άτομό του ενώ τα τελευταία χρόνια σε αυτή την κατηγορία μπαίνει και το δικαίωμα στην λήθη³⁸. Όπως γίνεται κατανοητό το παραπάνω δικαίωμα δεν είναι απόλυτο καθώς όπως προκύπτει άλλωστε και από την γραμματική διατύπωση του κειμένου της σύμβασης, περιορισμοί του εν λόγω δικαιώματος είναι θεμιτοί προκειμένου να εξυπηρετηθούν

---

36 Τζώρτζη Βιργινία, Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στον Χώρο Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ. 15

37 Βλ. Peck v. United Kingdom, απόφαση της 28.01.2003, παρ. 57, ελεύθερη μετάφραση από τα αγγλικά <http://www.5rb.com/wp-content/uploads/2013/10/Peck-v-UK-ECHR-28-Jan-03.pdf>

38 Νίκα – Ευσταθίου Αναστασία, Το Δικαίωμα στην Ιδιωτική Σφαίρα και η δημόσια αυτοέκθεση υπό το φως του άρθρου 8 ΕΣΔΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2011, σελ. 13

σκοποί που αναγνωρίζονται από την ίδια την Σύμβαση³⁹. Παρακάτω θ' αναπτυχθούν τα μεθοδολογικά κριτήρια με τα οποία προβαίνει το ΕΔΔΑ σε στάθμιση.

1.4.2 Η μεθοδολογία του ΕΔΔΑ

Η νομολογία που έχει διαμορφωθεί από το ΕΔΔΑ είναι αρκετά πλούσια. Καταρχάς να σημειωθεί πως το Δικαστήριο δεν απορρίπτει άνευ προηγουμένου τον περιορισμό του δικαιώματος όταν αυτό έρχεται σε σύγκρουση με την δημόσια ή εθνική ασφάλεια ωστόσο επιλέγει να θέτει αυστηρές προϋποθέσεις σχετικά με τους όρους που αυτός θα πραγματοποιηθεί⁴⁰. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει στα Κράτη την διακριτική ευχέρεια να κρίνουν και να σταθμίσουν αναγνωρίζοντας υπέρ τους το λεγόμενο “περιθώριο εκτίμησης⁴¹”

Βασικό μεθοδολογικό κριτήριο του ΕΔΔΑ είναι αυτό της λεγόμενης “*δίκαιης ισορροπίας*”. Με βάση αυτή ρυθμίζονται οι συγκρούσεις μεταξύ των διαφορετικών έννομων αγαθών και δικαιωμάτων που αναγνωρίζει το πλέγμα προστασίας της ΕΣΔΑ. Η αρχή αυτή αναφέρεται στους περιορισμούς δικαιωμάτων όπως για παράδειγμα το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή που αναλύεται παραπάνω. Τα στάδια που ακολουθεί το ΕΔΔΑ για να διαπιστώσει αν έχει επέλθει παραβίαση του δικαιώματος είναι πολλαπλά :

Σε πρώτο επίπεδο το ΕΔΔΑ εξετάζει αν έχει επέλθει επέμβαση στο δικαίωμα. Στη συνέχεια αφού αποδειχθεί η παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, το ΕΔΔΑ εξετάζει κατά πόσο η παραβίαση αυτή έχει νόμιμο έρεισμα. Η έννοια της νομιμότητας έχει μια τυπική και μία ουσιαστική διάταξη. Όσον αφορά την πρώτη, το ΕΔΔΑ εξετάζει αν υπάρχει νόμος που να θεσπίζει την εν λόγω παραβίαση, ενώ όσον αφορά την ουσιαστική διάστασή της, αν το μέτρο αυτό είναι δυνατόν να προβλεφθεί και είναι διατυπωμένο με επάρκεια στην εκάστοτε εθνική νομοθεσία. Εφόσον διαπιστωθεί η νομιμότητα της παραβίασης, το ΕΔΔΑ θα μπει στο επίπεδο

---

39 Σαρμάς Ιωάννης, Η δίκαιη ισορροπία κατά την νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο που αναρτήθηκε στον ιστότοπο [constitutionalism.gr](https://www.constitutionalism.gr) (<https://www.constitutionalism.gr/2066-i-dikaii-isorropia-kata-ti-nomologia-toy-eyrwpaiiko/>)

40 Σταθάκης Α., Η στάθμιση του Αγαθού της Ασφάλειας και του Δικαιώματος για Σεβασμό της Ιδιωτικής Ζωής στη Νομολογία του ΕΔΔΑ Σε : Ετ. Ελλ. Δικ. Λειτουργιών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες/Ομίλος «Αριστόβουλος Μάνεσης», Η ηλεκτρονική παρακολούθηση σε υπαίθριους χώρους, εκδόσεις Σάκκουλα, 2008, η πηγή από Αναστασία Τσιφτσόγλου, ό.π.

41 Το γνωστό διεθνώς και ως *marginofappreciation*. Η έννοια προέρχεται από τον γαλλικό όρο *margin d'appréciation*, ενώ μια πιο ακριβής μετάφραση στα αγγλικά θα ήταν *marginofestimation*. Ο όρος δεν συναντιέται στο κείμενο της ΕΣΔΑ αλλά αναφέρθηκε για πρώτη φορά στην υπ' αριθμόν 167/56 απόφαση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης Ελλάδα εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου, που αφορούσε ενδεχόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο. Με την ευρεία του έννοια σημαίνει ο χώρος για ελιγμούς που οι θεσμοί του Στρασβούργου είναι αποφασισμένοι να παραχωρήσουν στις εθνικές αρχές κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από την ΕΣΔΑ, για περισσότερα βλ. Steven Greer, *The Margin of appreciation : Interpretation and Discretion Under the European Convention on Human Rights*, Council of Europe Publishing

του σκοπού. Πρέπει λοιπόν να υφίσταται ένας σκοπός που να δικαιολογεί την επέμβαση στο δικαίωμα. Όπως θα αναπτυχθεί και παρακάτω στην παράγραφο για τις ηλεκτρονικές παρακολουθήσεις και στην εξέταση περιπτώσεων από την νομολογία του ΕΔΔΑ, ο σκοπός που επικαλούνται συνήθως τα κράτη για να δικαιολογήσουν την επέμβαση στο δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής είναι συνήθως αυτός της “δημόσιας ασφάλειας” ή της “καταπολέμησης του εγκλήματος”.

1.4.3 Αποφάσεις από την νομολογία του ΕΔΔΑ

Από την πρόσφατη νομολογία, ενδιαφέρον παρουσιάζει η από 08.02.2018 απόφαση **BenFaizav. France**. Στην συγκεκριμένη περίπτωση ο αιτών, ο οποίος βρέθηκε κατηγορούμενος για διακίνηση ναρκωτικών, παρακολουθούταν από τις γαλλικές αρχές μέσω της εγκατάστασης συστήματος εντοπισμού σε πραγματικό χρόνο στο όχημά του. Λόγω του γεγονότος ότι η γαλλική νομοθεσία θεωρήθηκε αρκετά ασαφής σχετικά με το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι αρχές μπορούσαν να ασκήσουν την διακριτική τους ευχέρεια, κρίθηκε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ⁴². Αντίθετα στην περίπτωση **Uzunv. Germany** το ΕΔΔΑ έκρινε ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ με την αιτιολογία ότι η απόφαση εθνικού δικαστηρίου που διέτασσε την παρακολούθηση του αιτούντα είχε νομική βάση, την προστασία δηλαδή της εθνικής και δημόσιας ασφάλειας όπως και την καταπολέμηση του εγκλήματος ενώ τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν, επιλέχθηκαν μόνο αφού όλα τα άλλα διαθέσιμα μέσα είχαν προβεί απρόσφορα.

Ως παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ έχει κριθεί επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις η καταχώριση δεδομένων προσώπου σε βάση δεδομένων της αστυνομίας. Στην υπόθεση **Brunetv. France** το ΕΔΔΑ έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ με την καταχώριση του αιτούντα στην βάση δεδομένων STIC του γαλλικού κράτους που αφορά διαπραχθέντα αδικήματα. Το δικαστήριο στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται στην φύση των δεδομένων που καταχωρούνται και κατά πόσο αυτά είναι όντως χρήσιμα για τον σκοπό που καταχωρήθηκαν. Στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν είχαν καταχωρηθεί γενετικό προφίλ ή δακτυλικά αποτυπώματα αλλά στοιχεία της ταυτότητας και της προσωπικότητας του αιτούντος. Παράλληλα το χρονικό διάστημα το οποίο θα έμεναν τα δεδομένα καταχωρημένα κρίθηκε υπερβολικά υψηλό (20 χρόνια). Να σημειωθεί ότι ο αιτών δεν είχε κριθεί ένοχος από το γαλλικό ποινικό δικαστήριο που είχε επιμεληθεί την υπόθεση⁴³.

---

42 Σύνδεσμος για την απόφαση BenFaizav. France από την ιστοσελίδα του ΕΔΔΑ : <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22itemid%22:%22003-5999245-7685292%22>

43 Σύνδεσμος για την απόφαση Brunetv. France από την ιστοσελίδα του ΕΔΔΑ : <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22itemid%22:%22003-4872410-5953858%22>

1.4.4 Οι ηλεκτρονικές - οπτικές παρακολουθήσεις μέσω συστήματος βιντεοεπιτήρησης

Βασικό στοιχείο της επιτήρησης μέσω κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης είναι η λεγόμενη οπτική τεχνολογία που χρησιμοποιείται, οι χώροι που βρίσκει πρακτική εφαρμογή, οι φορείς που έχουν την ευθύνη λειτουργία των συστημάτων και οι επιδιωκόμενοι σκοποί. Στην ιστοσελίδα του, ο Ευρωπαϊός Επόπτης για την Προστασία Δεδομένων ορίζει το Κλειστό Κύκλωμα Τηλεόρασης (CCTV⁴⁴) ως εκείνο το σύστημα τηλεόρασης που αποτελείται από μία κάμερα ή από ένα σετ καμερών που εποπτεύουν έναν συγκεκριμένο προστατευόμενο χώρο, με επιπλέον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για την θέαση ή/και αποθήκευση του οπτικοακουστικού υλικού. Ο όρος προέρχεται από το γεγονός ότι σε αντίθεση με την τηλεοπτική εκπομπή, το CCTV είναι ένα συνήθως “κλειστό” παρά “ανοιχτό” σύστημα με περιορισμένο αριθμό θεατών⁴⁵. Η έννοια της επιτήρησης όπως θα εξεταστεί εν προκειμένω, θα σχετιστεί κυρίως με την αστυνομική πρακτική (surveillance) για εντοπισμό υπόπτων για την τέλεση εγκληματικών πράξεων.

1.4.4.1 Η γέννηση της επιτήρησης. Το Πανοπτικόν του Bentham και η φυλακή του Φουκώ.

Το θεωρητικό υπόβαθρο της έννοιας της καθολικής επιτήρησης μπορεί να βρεθεί στη σκέψη του Άγγλου φιλοσόφου J. Bentham (1748-1832). Στο έργο του Πανοπτικόν περιέγραψε ένα σύστημα οπτικής παρακολούθησης και ελέγχου στο πλαίσιο του σωφρονισμού, το οποίο ωστόσο μπορεί να βρει εφαρμογή στο σύνολο της κοινωνίας. Η κεντρική ιδέα είναι ότι με την κατάλληλη αρχιτεκτονική διαμόρφωση και την δημιουργία της αίσθησης της συνεχούς επιτήρησης ασκείται στους επιτηρούμενους διττή εξουσία : τόσο κατασταλτική όσο και προληπτική⁴⁶. Αντίστοιχα ο Μισέλ Φουκώ, στην προσπάθεια του να αποκωδικοποιήσει χαρακτηριστικά της νεωτερικότητας στις σύγχρονες κοινωνίες, μέσα από ενδελεχή ιστορική έρευνα αναλύοντας την σχέση μεταξύ της έννοιας του λόγου⁴⁷ και της εξουσίας καταλήγει στο

---

44 Το οποίο μεταφράζεται στα αγγλικά ως *ClosedCircuitTelevision*.

45 Το πρωτότυπο κείμενο στα αγγλικά : *CCTV stands for "closed circuit television". It is a television system comprised of a camera or a set of cameras monitoring a specific protected area, with additional equipment used for viewing and/or storing the CCTV footage. The term itself originates from the fact that, as opposed to broadcast television, CCTV is usually a "closed" rather than "open" system with a limited number of viewers.* Πηγή : https://edps.europa.eu/data-protection/data-protection/glossary/c_en

46 Λεβεντοπούλου Μαρία, Η βιντεοεπιτήρηση και το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων, εκδόσεις Αντώνη. Ν. Σάκκουλα 2010, σελ. 21-23

47 Για τον Φουκώ οι λόγοι αποτελούν αυτόνομα συστήματα κανόνων που διαμορφώνουν και συγκροτούν τα αντικείμενα και τα υποκείμενα του γύρω μας κόσμου. Διαβάζουμε από τον ίδιο στο έργο του *Η ιστορία της σεξουαλικότητας : Ο Λόγος μπορεί να είναι ταυτόχρονα όργανο και αποτέλεσμα εξουσίας, αλλά και εμπόδιο, αντιστήριγμα, σημείο αντίστασης και ξεκίνημα για μια αντίθετη στρατηγική. Ο Λόγος μεταφέρει και παράγει εξουσία. Την ενισχύει αλλά και την υπονομεύει, την εκθέτει, την κάνει εύθραυστη κι επιτρέπει τον περιορισμό της.* Πηγές : Φουκώ Μισέλ, Η ιστορία της σεξουαλικότητας. Η δίψα της γνώσης, εκδόσεις Κέδρος 2005, σελ 125 . ΖαραλήΚυράνα, Εξουσία και Υποκείμενο στις Θεωρίες του Λόγου του MichelFoucault και του ErnestoLaclau,

συμπέρασμα ότι υπάρχει μία στενή σχέση μεταξύ τους. Η φυλακή, το ψυχιατρείο, το πανεπιστήμιο, το σχολείο είναι όλα τόποι που οικοδομείται μία διάσπαρτη και επιμέρους οργάνωση εξουσίας όπως έχει σχολιάσει και ο DavidHarvey. Η πειθαρχική εξουσία αυτή είναι που ρυθμίζει την επιτήρηση και την διακυβέρνηση των ανθρώπων σήμερα⁴⁸.

1.4.4.2 Η βιντεοεπιτήρηση και ο περιορισμός του δικαιώματος στον Ιδιωτικό Βίο

Στην προαναφερόμενη απόφαση *Peck κατά Ηνωμένου Βασιλείου* το ΕΔΔΑ αναγνώρισε σαν γενική αρχή ότι μεταξύ του ατόμου με τους άλλους υπάρχει μία λεγόμενη ζώνη αλληλεπίδρασης (zoneofinteraction) ακόμα και αν το άτομο βρίσκεται σε δημόσιο περιβάλλον (publiccontext). Σχετικά δε με την βιντεοεπιτήρηση και τον βαθμό με τον οποίο προστατεύεται η ιδιωτικότητα του ατόμου σε έναν δημόσιο χώρο, το ΕΔΔΑ υποστήριξε ότι η παρακολούθηση με τεχνικά μέσα μίας δημόσιας σκηνής δεν διαφέρει ουσιαστικά από την κατάσταση ορατότητας στην οποία βρίσκεται ένα άτομο σε δημόσιο χώρο. Το πρόβλημα ανακύπτει όταν υπάρχει συστηματική καταγραφή. Έχει υποστηριχθεί ωστόσο και η αντίθετη άποψη η οποία υποστηρίζει ότι εφόσον ένα άτομο βρίσκεται σε δημόσιο χώρο και οτιδήποτε πράττει είναι εν δυνάμει ορατό από τους άλλους, δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης της ιδιωτικότητάς του και ότι η αντίδραση στην γενικευμένη βιντεοεπιτήρηση υποκρύπτει πρόθεση παραβατικής συμπεριφοράς.

Ωστόσο το ΕΔΔΑ σε κάθε περίπτωση δεν έχει υιοθετήσει την λογική ότι η βιντεοεπιτήρησηκαθαυτή και ειδικότερα η παρακολούθηση ενός ατόμου σε δημόσιο χώρο είναι σε κάθε περίπτωση παραβίαση του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο. Χαρακτηριστικά στην απόφαση *PierreHerbecqandtheAssociationLiguedesdroitsdel'homme κατά Βελγίου*, το ΕΔΔΑ απέρριψε τους ισχυρισμούς των εναγόντων ότι η απλή παρακολούθηση χωρίς καταγραφή της δημόσιας συμπεριφοράς κάποιου, παραβιάζει το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Με δεδομένο βέβαια ότι η βιντεοεπιτήρηση είναι μια δραστηριότητα που ενδέχεται να παραβιάσει τον ιδιωτικό βίο ενός ατόμου για να θεωρηθεί νόμιμη, θα πρέπει να προβλέπεται από εθνικό νόμο, ο οποίος θα περιλαμβάνει σαφείς προϋποθέσεις για το πως ακριβώς θα πραγματοποιηθεί και με τι εγγυήσεις για να αποφευχθούν ενδεχόμενες καταχρήσεις . Αυτό θα πρέπει πάντοτε να λαμβάνει χώρα υπό

Μεταπτυχιακή Εργασία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Κατεύθυνση Πολιτικής Θεωρίας και Φιλοσοφίας, Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 75-77

48 Η γέννηση της φυλακής στον Μισέλ Φουκώ, άρθρο που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο : <http://www.filosofia.gr/item.php?id=1820>

το συνολικό πρίσμα της λειτουργίας ενός κράτους δικαίου και πάντοτε για την εξυπηρέτηση ενός σκοπού που δεν περιορίζει δυσανάλογα το δικαίωμα⁴⁹.

1.4.4.3 Η πρωτότυπη ρύθμιση του Έλληνα νομοθέτη για την βιντεοεπιτήρηση στο σχέδιο νόμου για την εφαρμογή του Κανονισμού 2016/679 και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 680/2016/ΕΕ

Το άρθρο 28 του σχεδίου νόμου είναι μία από τις πρωτοτυπίες του εθνικού νομοθέτη, το οποίο αν και βρίσκεται στο Κεφάλαιο Γ' που αφορά κυρίως την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680, δεν αποτελεί μεταφορά κάποιου σχετικού άρθρου. Σε κάθε περίπτωση διέπεται αφενός από το γενικότερο πνεύμα του νέου πλαισίου ρύθμισης καθώς στην παρ. 1 η οποία ρυθμίζει το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου γίνεται αναφορά στο άρθρο 3, παρ. 3 του νομοσχεδίου ενώ και η διατύπωση των σκοπών που επιτρέπουν την εγκατάσταση των συστημάτων βιντεοεπιτήρησης ακολουθούν το λεκτικό της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680.

Οι σκοποί αυτοί ορίζονται στην παρ. 1, περ. α και β, και αφορούν την πρόληψη ή αντιμετώπιση των εκεί αναφερόμενων εγκλημάτων⁵⁰ που αναφέρονται στην παρ. 1 και για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Κατά την παρ. 2 τονίζεται ότι η λήψη των δεδομένων θα πρέπει να διέπεται στο σύνολό της από την αρχή της αναγκαιότητας και προσφορότητας ενώ η εγκατάσταση των μέσων επιτήρησης θα πρέπει να είναι το τελευταίο μέσο, όταν τα ηπιότερα έχουν αποτύχει. Με την παρ. 3 κατοχυρώνεται η απαγόρευση λειτουργίας συστημάτων επιτήρησης σε δημόσιες συναθροίσεις υπό την προϋπόθεση αυτές **να έχουν γνωστοποιηθεί νομότυπα** στην αρμόδια αστυνομική αρχή και να μην έχουν απαγορευτεί από το άρθρο 11 παρ. 2. του Συντάγματος. Σε αυτό το σημείο ωστόσο θα πρέπει να σχολιαστεί η συγκεκριμένη ρύθμιση⁵¹.

Στο άρθρο 11 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η ελευθερία του συνέρχεσθαι. Οι δύο περιορισμοί που θέτει ο συνταγματικός νομοθέτης στο δικαίωμα είναι α) να ασκείται ησύχως και β) χωρίς όπλα. Η υποχρέωση γνωστοποίησης στην κατά τόπον αρμόδια αρχή μιας δημόσιας

49Λεβεντοπούλου Μαρία, ό.π., σελ 51, η οποία παραπέμπει σε πηγές από την αμερικανική και γερμανική νομική θεωρία, σελ. 80-82

50Το άρθρο 28, παρ.1, περ. α) : *της πρόληψης, διερεύνησης, διακρίβωσης, ή της δίωξης εγκλημάτων βίας, διακίνησης ναρκωτικών, εμπορίας ανθρώπων, κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων, εγκλημάτων κατά της ασφάλειας των συγκοινωνιών, και εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, όταν με βάση πραγματικά στοιχεία συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ότι τελέσθηκαν ή πρόκειται να τελεσθούν τέτοιες πράξεις ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων.*

51Να σημειωθεί ότι πολύ αυστηρότερες προϋποθέσεις προέβλεπε η σχετική διάταξη του ν. 2472/1997, δηλαδή το άρθρο 3 παρ. 2 όπου απαιτείται σε κάθε περίπτωση η άδεια των εισαγγελικών αρχών : *Η καταγραφή ήχου ή εικόνας με οποιαδήποτε τεχνικής μορφής συσκευές με σκοπό τη βεβαίωση τέλεσης των παραπάνω εγκλημάτων γίνεται μόνον κατόπιν εντολής εκπροσώπου της εισαγγελικής αρχής και εφόσον επίκειται σοβαρός κίνδυνος για την δημόσια τάξη και ασφάλεια.*

συνάθροισης από τον οργανωτή της νομοθετικά βρίσκει έρεισμα στο άρθρο 3 παρ. 4 του ν.δ. 794/1971, ενός νόμου της Χούντας δηλαδή που η συνταγματικότητα του έχει αμφισβητηθεί από μεγάλο μέρος της θεωρίας και τον νομικό κόσμο συνολικά. Με την διάταξη αυτή στην πράξη δίνεται το ελεύθερο στις αστυνομικές αρχές να λειτουργούν συστήματα επιτήρησης σε κάθε υπαίθρια συνάθροιση κατά το δοκούν καθώς έτσι κι αλλιώς η πρακτική να ενημερώνονται οι αστυνομικές αρχές από τους διοργανωτές για τις δημόσιες συναθροίσεις σε έναν πάρα πολύ μεγάλο βαθμό δεν εφαρμόζεται στην ελληνική πραγματικότητα. Με την παρούσα διάταξη επομένως προσβάλλονται δυσανάλογα σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων ενώ ούτε στο ενωσιακό δίκαιο μπορεί να βρεθεί κάποια βάση που να δικαιολογεί την ρύθμιση. Σε κάθε περίπτωση, συνεχίζει η παρ. 3, η λειτουργία των συστημάτων επιτήρησης επιτρέπεται με εντολή των εισαγγελικών αρχών όταν τελούνται τα αναφερόμενα στην παρ. 1 αδικήματα εκτός αν απειλείται άμεσα η σωματική ακεραιότητα ή η ζωή κάποιου προσώπου, οπότε και δεν είναι απαραίτητη η εντολή. Εφόσον τα δεδομένα δεν αποτυπώνουν κάποιο κρίσιμο συμβάν που να συνδέεται με τον σκοπό που συλλέγηκαν, σύμφωνα με την παρ. 4 πρέπει να καταστραφούν εντός 15 ημερών.

1.5 Η πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα τελευταία χρόνια με αφορμή την ενίσχυση του αντιτρομοκρατικού πλαισίου στην ΕΕ έχει κληθεί αρκετές φορές να ερμηνεύσει την ευρωπαϊκή νομοθεσία που αφορά το απόρρητο της επικοινωνίας και την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της βαριάς εγκληματικότητας και του οργανωμένου εγκλήματος και κατά πόσο αυτή έρχεται σε αντίθεση με θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Χαρακτηριστική είναι η από 26.07.2017 και με αριθμό 1/15 Γνωμοδότησή του επί της συμφωνίας που διαπραγματεύτηκαν η ΕΕ και ο Καναδάς σχετικά με την διαβίβαση και την επεξεργασία των δεδομένων που προέρχονται από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών σε αεροπορικές πτήσεις (Συμφωνία PNR)⁵² που έκρινε ότι η εν λόγω συμφωνία παραβιάζει σειρά διατάξεων για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και του ιδιωτικού βίου και εν συνεχεία ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ⁵³.

---

52 Το πλήρες κείμενο της γνωμοδότησης : <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-07/cp170084en.pdf>

53 Τσόλιας Γρηγόρης, Εξελίξεις στον τομέα της επιτήρησης των ηλεκτρονικών επικοινωνιών: από την Ασφάλεια στην Ελευθερία και την διεύρυνση της προστατευόμενης επικοινωνίας (Αφιέρωμα στο απόρρητο των επικοινωνιών και τα προσωπικά δεδομένα), Ποινική Δικαιοσύνη 2017, σελ. 789 - 790

1.5.1 Η απόφαση Digital Rights Ireland Ltd (C-293/12), Kärntner Landesregierung, Michael Seitlinger, Christof Tschohl κ.λπ. (C-594/12) κατά Ιρλανδίας⁵⁴.

Στις συγκεκριμένες υποθέσεις το ΔΕΕ είχε την ευκαιρία να κρίνει το νομικό πλαίσιο υποχρεωτικής διατήρησης των εξωτερικών στοιχείων της επικοινωνίας (δεδομένων κίνησης και θέσης) των χρηστών συνδρομητών για λόγους διακρίβωσης σοβαρών εγκλημάτων και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Από την νομολογία του ΔΕΕ έχει κριθεί ότι η καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας αποτελεί σκοπό γενικού συμφέροντος της ΕΕ για να διατηρηθεί η ειρήνη και η ασφάλεια⁵⁵. Η απόφαση αυτή παρουσιάζει ενδιαφέρον γιατί το ΔΕΕ στην προβληματική αν είναι θεμιτό για την πραγματοποίηση σκοπών όπως είναι ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας και κατά του οργανωμένου εγκλήματος, να οδηγούμαστε σε προληπτική επιτήρηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε υπέρμετρο βαθμό που ο καθένας θα μπορούσε να θεωρηθεί “εν δυνάμει ύποπτος” με αποτέλεσμα την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, αλλά και τα άρθρα 7,8 και 52 παρ.1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Το αποτέλεσμα ήταν εν τέλει να κηρυχθεί ανίσχυρη η Οδηγία 2006/24/ΕΚ, η οποία είχε ενσωματωθεί στην Ελλάδα με τον Ν 3917/2011 και συνακόλουθα να καταργηθεί η αντίστοιχη εθνική νομοθεσία σε μια σειρά από χώρες της ΕΕ που προέβλεπε την προληπτική επιτήρηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.⁵⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΤΟ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ – Η ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2016/680, Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ 2016/679 ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΦΑΡΜΟΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Η πορεία προς το νέο πλαίσιο για τα προσωπικά δεδομένα

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980 οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις άρχισαν να σκέφτονται ότι ζητήματα όπως η μετανάστευση, η εσωτερική ασφάλεια θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με αποτελεσματικότερο τρόπο αν υπήρχε ένα διευρυμένο πλαίσιο διεθνούς συνεννόησης και συνεργασίας. Σίγουρα είχε παίξει ρόλο η πορεία προς την συγκρότηση της Εσωτερικής Αγοράς και η δημιουργία ενός χώρου ελεύθερης διακίνησης προσώπων, εμπορευμάτων και χρήματος.

---

54 Το κείμενο της απόφασης : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EN>

55 Βλ. και αποφάσεις Kadi και Al Barakat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, C-539/10 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461, σκέψη 363, καθώς και Al-Aqsa κατά Συμβουλίου, C-539/10 P και C-550/10 P, EU:C:2012:711

56 Τσόλιας Γρηγόρης, ο.π., σελ 790

Παράλληλα η κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού στο διάστημα 1989-1991 είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία ενός μεγάλου ανθρώπινου κύματος προς τις χώρες της δύσης για την αναζήτηση καλύτερης τύχης. Με την Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993) δημιουργείται εν τέλει εκείνο το πλαίσιο για την συνεργασία στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης, της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας που οριοθετήθηκε σε αυτό που χαρακτηρίστηκε ως “Τρίτος Πυλώνας” της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο χαρακτήρας ωστόσο αυτής της συνεργασίας παρέμενε ακόμα σε διακυβερνητικό επίπεδο και χρειάστηκε η συνθήκη του Άμστερνταμ (1999), σύμφωνα με την οποία τα αντικείμενα του Τρίτου Πυλώνα θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται από την Κοινότητα που πλέον θα ήταν καθ' ύλην αρμόδια. Με την τελευταία το μέρος του Τρίτου Πυλώνα που αφορούσε ζητήματα ασύλου, μετανάστευσης και διέλευσης συνόρων, ενσωματώθηκε στην Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και στην κοινοτική μέθοδο υπό τον τίτλο *Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ)*. Ότι απέμεινε στον Τρίτο Πυλώνα ονομάστηκε *Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία στις Ποινικές Υποθέσεις (ΑΔΣΠΥ)*⁵⁷.

Με την Συνθήκη για την Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ) που υπογράφηκε στην Λισαβόνα το 2009 αλλάζει σημαντικά το τοπίο, σχετικά με την θεσμική οργάνωση της ΕΕ καθώς σηματοδοτεί την κατάργηση της κατασκευής των πυλώνων και εν συνεχεία και την διάκριση μεταξύ ενωσιακού και κοινοτικού δικαίου⁵⁸. Η Συνθήκη κυρώνεται από το ελληνικό κοινοβούλιο στις 12.8.2008 και τίθεται σε ισχύ από την 01.12.2009. Στο άρθρο 16 της Συνθήκης⁵⁹ κατοχυρώνεται το δικαίωμα προστασίας από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, το οποίο και αποτέλεσε την εξουσιοδοτική βάση για την έκδοση του ΓΚΠΔ και της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680.

2.1 Η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680

Στις 5 Μάϊου 2016, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο άσκησε την προβλεπόμενη από το άρθρο 16 της ΣΛΕΕ νομοθετική του εξουσία, ψηφίζοντας την Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 η οποία και

---

⁵⁷Γεωργόπουλος Θόδωρος – Καλαβρός Γρηγόριος Ευάγγελος, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ουσιαστικό Δίκαιο, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 72-73

⁵⁸Χρήστου Ε. Βασιλική, Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, Θεμελίωση – Ερμηνεία – Προοπτικές, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2017, σελ. 223

⁵⁹Το άρθρο 16 ΣΛΕΕ : 1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. 2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν τους κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η τήρηση των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητων αρχών. Οι κανόνες που θεσπίζονται βάσει του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τους ειδικούς κανόνες που προβλέπονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

αντικατέστησε την απόφαση-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2008 για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τυγχάνουν επεξεργασίας στο πλαίσιο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Η πρόθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ήταν να εξασφαλίσει ότι η ΕΕ θα υιοθετήσει μια πιο περιεκτική προσέγγιση για την προστασία των προσωπικών δεδομένων η οποία θα λάμβανε υπόψιν τις εξελίξεις στον χώρο της τεχνολογίας⁶⁰.

Η εμπειρία όλων των προηγούμενων χρόνων με την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και την εφαρμογή νέων πρακτικών από την πλευρά αστυνομικών και δικαστικών αρχών, έδειξε ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τις τελευταίες παρουσιάζει ειδικά χαρακτηριστικά που κάνουν απαραίτητη μια adhoc νομοθετική ρύθμιση. Για παράδειγμα οι αστυνομικές αρχές αρκετές φορές είναι αναγκασμένες να κρατούν προσωπικά δεδομένα για πολύ μεγάλα χρονικά διαστήματα καθώς δεν είναι πάντα εφικτή η συσχέτισή τους με κάποιο έγκλημα την στιγμή που αυτά αποκτήθηκαν. Παράλληλα οι ύποπτοι δεν είναι εφικτό να έχουν πλήρη πρόσβαση στους φάκελους που έχουν διαμορφωθεί γι' αυτούς μέχρι να τους ασκηθεί ποινική δίωξη. Ειδικά σε αυτό το τελευταίο το λεγόμενο profiling⁶¹ μπορεί να επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα⁶².

Ένα άλλο ζήτημα έχει να κάνει με το γεγονός ότι αρκετές φορές στο παρελθόν η διάκριση μεταξύ της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς εμπορικούς ή ασφάλειας αρκετές φορές αποδείχτηκε τεχνητή και προβληματική. Πέρα από τις περιπτώσεις όπου τα δεδομένα έχουν συλλεγεί από τις διωκτικές αρχές αποκλειστικά γι' αυτόν τον σκοπό, δεν είναι σπάνιο πλέον, ειδικά με την έκταση που έχουν πάρει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τον όγκο πληροφοριών που διακινούνται σε αυτά, δεδομένα που έχουν συλλεγεί από οντότητες με συνήθως εμπορικό χαρακτήρα, να φτάνουν εν τέλει στα χέρια των διωκτικών αρχών και να κρατούνται στις βάσεις δεδομένων τους.

Η Οδηγία έχει 107 σκέψεις και 65 άρθρα ενώ είναι χωρισμένη σε δέκα κεφάλαια : Το Κεφάλαιο I περιέχει το αντικείμενο, τους στόχους , το πεδίο εφαρμογής της όπως επίσης και τους ορισμούς. Ειδικά όσον αφορά τους τελευταίους⁶³ έχει ενδιαφέρον η πρόθεση του ενωσιακού

60Salami Emmanuel Akintunde, The Impact of Directive (EU) 2016/680 on the Processing of Personal Data by Competent Authorities for the Purposes of the Prevention, Investigation, Detection or Prosecution of Criminal Offences or the Execution of Criminal Penalties and on the Free Movement of Such Data on the Existing Privacy Regime, σελ.1, SSRN

61 βλ. και την σχετική παράγραφο 2.3.1.

62P. de Hert, V. Papakonstantinou, _‘The Police and Criminal Justice Data Protection Directive: Comment and Analysis’_, (2012) 22 *Computers & Law Magazine of SCL* 1, σελ 2

63 Βλ. άρθρο 3 Οδηγίας 680/2016/ΕΕ

νομοθέτη να περιγράψει μια σειρά από διαδικασίες που παρουσιάζουν συνήθως αυξημένο κίνδυνο για τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων⁶⁴. Το Κεφάλαιο II περιλαμβάνει τις αρχές της επεξεργασίας. Το κείμενο σε μεγάλο βαθμό επαναλαμβάνει σε τις αρχές της Οδηγίας 95/46/ΕΚ⁶⁵, αλλά καινοτομεί ως προς το ότι για πρώτη φορά η Ένωση εφαρμόζει αυτές τις αρχές στις αστυνομικές και δικαστικές υποθέσεις⁶⁶. Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να είναι νόμιμη και δίκαιη, οι σκοποί να είναι καθορισμένοι και ρητοί, ενώ η επεξεργασία να μην αποκλίνει από αυτούς⁶⁷. Στο Κεφάλαιο III κατοχυρώνονται τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων : Το δικαίωμα ενημέρωσης, το δικαίωμα πρόσβασης και το δικαίωμα εναντίωσης, σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που είναι διατυπωμένα και στον ΓΚΠΔ αλλά κατάλληλα διαμορφωμένα στο περιεχόμενο του ΧΕΑΔ⁶⁸. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το άρθρο 13, παρ. 3 όπου δίνεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ειδικούς νομοθετικούς περιορισμούς στο δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων για την αποφυγή της παρακώλυσης επίσημων ή νομικών ερευνών ή για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Στο Κεφάλαιο IV υπάρχουν ρυθμίσεις που αφορούν κατά βάση το πλαίσιο λειτουργίας των διοικητικών μηχανισμών⁶⁹. Στο Κεφάλαιο V της Οδηγίας, ρυθμίζεται η διαβίβαση δεδομένων σε τρίτες χώρες. Στο Κεφάλαιο VI το πλαίσιο λειτουργίας των εποπτικών αρχών σε κάθε κράτος – μέλος. Στο Κεφάλαιο VII υπάρχουν διατάξεις για την διακρατική συνεργασία των εποπτικών αρχών και στο VIII διατάξεις για την άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων. Τέλος στα Κεφάλαια IX και X υπάρχουν τεχνικές και μεταβατικές διατάξεις. Παρακάτω θα αναπτυχθούν τα ζητήματα που έχουν απασχολήσει μέχρι στιγμής σε μεγαλύτερο βαθμό την νομική θεωρία γύρω από την εφαρμογή της Οδηγίας 2016/680, τα οποία αφορούν κατά βάση το ανανεωμένο πλαίσιο δικαιωμάτων για το υποκείμενο των δεδομένων.

2.2 Σκοπός και αντικείμενο της Οδηγίας – Η οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της σε σχέση της με τον ΓΚΠΔ

Αντικείμενο της Οδηγίας όπως ορίζεται στο άρθρο 1 είναι η ρύθμιση του πλαισίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού

---

64 Ενδεικτικά η “κατάρτιση προφίλ” στην παρ. 4, η παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην παρ. 11, το λεγόμενο databreach, τα γενετικά και βιομετρικά δεδομένα στις παραγράφους 12 και 13 αντίστοιχα

65 Βλ., άρθρο 6

66 Lauri J. Pajunoja, The Data Protection Directive on Police Matters 2016/680 protects privacy – The evolution of EU's data protection law and its compatibility with the right to privacy, University of Helsinki 2017, σελ 57

67 Βλ. άρθρο 4 παρ., 1

68 P. de Hert, V. Papakonstantinou, ο.π., σελ., 3

69 βλ. άρθρο 19 για τις υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας, άρθρο 22 για τον εκτελούντα την επεξεργασία.

χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης [...] ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους. Με τους νέους κανόνες επιδιώκεται μια ισορροπία μεταξύ της προστασίας των δικαιωμάτων για τα υποκείμενα των δεδομένων και της ανάγκης των αστυνομικών και δικαστικών αρχών να μην αποκαλύπτουν τα δεδομένα τους κατά την διάρκεια της ποινικής διαδικασίας με τρόπο που θα έθετε σε κίνδυνο την απονομή της δικαιοσύνης. Με την νέα Οδηγία θεσπίζονται επίσης εναρμονισμένα κριτήρια για την επεξεργασία των δεδομένων στην ποινική δικαιοσύνη ανάλογα την θέση του υποκειμένου των δεδομένων σε αυτήν⁷⁰ (αν είναι δηλαδή θύμα, μάρτυρας ή ύποπτος).

Η διατύπωση αυτή είναι πολύ σημαντική για την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας καθώς για να χρήζει εφαρμογής, η επεξεργασία θα πρέπει να πληροί τόσο το υποκειμενικό όσο και το αντικειμενικό κριτήριο που θέτει το άρθρο. Θα πρέπει δηλαδή η επεξεργασία να διεξάγεται από μία *αρμόδια αρχή* (υποκειμενικό κριτήριο) για τους *τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης [...] ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους* (αντικειμενικό κριτήριο). Κάθε φορά λοιπόν όπου μία αρχή από αυτές που αναφέρθηκαν, για παράδειγμα, επεξεργάζεται δεδομένα για σκοπούς που δεν έχουν να κάνουν με τους παραπάνω⁷¹, θα πρέπει να εφαρμοστεί ο ΓΚΠΔ⁷². Αντίθετα σε άλλες περιπτώσεις δεν είναι τόσο σαφές αν θα πρέπει να εφαρμοστεί η Οδηγία ή ο Κανονισμός. Μία τέτοια περίπτωση μπορεί να ανακύψει σε υποθέσεις όπου οι αστυνομικές αρχές επεξεργάζονται δεδομένα για λόγους ταυτοποίησης στους τομείς της μετανάστευσης και του ελέγχου των συνόρων. Ένα πρόσωπο που διασχίζει τα σύνορα παράτυπα σε σχέση με τους κανόνες ενός κράτους της ΕΕ, μπορεί να ελεγχθεί από κάποιο αστυνομικό ή άλλο αρμόδιο όργανο. Ο σκοπός της επεξεργασίας των δεδομένων αυτού του προσώπου σε μια τέτοια περίπτωση μπορεί να αφορά είτε την εκπλήρωση διαδικασιών που έχουν να κάνουν με την μεταναστευτική πολιτική του κράτους είτε με την ποινική δίωξη του σχετικού αδικήματος. Ωστόσο αν το άνω πρόσωπο αιτηθεί άσυλο η διεκπεραίωση της αίτησής του θα πρέπει να υπαχθεί στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ, ανεξάρτητα

---

⁷⁰βλ. σκέψη 31: Επομένως, όπου αρμόζει και στον βαθμό του εφικτού, θα πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν σε διαφορετικές κατηγορίες υποκειμένων δεδομένων, όπως υπόπτων, προσώπων που έχουν καταδικαστεί για ποινικό αδίκημα, θυμάτων και άλλων, π.χ. μαρτύρων, προσώπων που κατέχουν σχετικές πληροφορίες ή προσώπων επαφής και συνεργών υπόπτων και καταδικασθέντων εγκληματιών.

⁷¹Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα θα ήταν η δεδομένα που έχουν να κάνουν με την διαχείριση του ανθρώπινου κεφαλαίου των αστυνομικών αρχών

⁷²Με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων, βλ. και παρακάτω την προβληματική για το αν τα δικαστήρια έχουν υποχρέωση ορισμού ΥΠΔ

ενδεχόμενη ποινική διαδικασία. Από αυτήν την περιπτώσιολογία ανακύπτει αφενός η πολυπλοκότητα της διαπίστωσης ποιο νομοθέτημα χρήζει εφαρμογής κάθε φορά και αφετέρου την πρόκληση για τις αρμόδιες αρχές να μπουν στην λογική ότι θα πρέπει να εφαρμόζουν δύο διαφορετικά νομοθετικά καθεστώτα ανάλογα με τον εκάστοτε σκοπό της επεξεργασίας⁷³.

2.3 Ειδικά ζητήματα από την εφαρμογή της Οδηγίας με υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων – Το νέο πλαίσιο δικαιωμάτων και ο τρόπος άσκησής τους

2.3.1 Η αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων – η κατάρτιση προφίλ (άρθρο 11 Οδηγίας)

ΧάνιμπαλΛέκτερ : Θεμελιώδεις κανόνες, Κλάρις. Απλότητα. Διάβασε τον Μάρκο Αυρήλιο. Για κάθε συγκεκριμένο πράγμα αναρωτήσου : Τι υπάρχει μέσα του ; Ποια είναι η φύση του ; Τι κάνει ο άντρας που ψάχνεις ;

ΚλάριςΣτάρλινγκ : Σκοτώνει γυναίκες

Χάνιμπαλ : Όχι. Αυτό είναι συμπτωματικό. Ποιο είναι το πρώτο και σημαντικότερο πράγμα που κάνει ; Τι ανάγκες εξυπηρετεί σκοτώνοντας ;

Κλάρις : Οργή. Κοινωνική αποδοχή και σεξουαλικά αποθιμένα, κύριε

Χάνιμπαλ : Όχι ! Επιθυμεί. Αυτό είναι στην φύση του. Και πως αρχίζουμε να επιθυμούμε, Κλάρις ; Αναζητούμε πράγματα για να τα επιθυμήσουμε ;

Αυτός ο κλασικός διάλογος από την πολύ γνωστή ταινία “Η σιωπή των αμνών” (1991) αποτυπώνεται σε μια σκηνή όπου η ΚλάριςΣτάρλινγκ (Τζόντι Φόστερ) έχει επισκεφτεί στο κελί του, έναν γνωστό κανίβαλο δολοφόνο τον ΧάνιμπαλΛέκτερ (Αντονι Χόπκινς) με σκοπό να την βοηθήσει να συλλάβει έναν άλλον εξίσου επικίνδυνο δολοφόνο. Μέσα από τα στοιχεία που έχουν ήδη συλλεγεί από τους τόπους του εγκλήματος και από την συμπεριφορά που έχει επιδεικνύει ο δράστης ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα συνολικό προφίλ του άγνωστου δράστη ώστε να γίνει ευκολότερη η σύλληψη του και να αποφευχθούν ενδεχόμενα νέα εγκλήματα. Είναι μια διαδικασία που οι αστυνομικές αρχές εφαρμόζουν ήδη από τον 19ο αιώνα, ενώ εφαρμόζονται μέθοδοι και πρακτικές από την επιστήμη της ψυχολογίας⁷⁴.

Η Οδηγία αντιλαμβανόμενη τις δυνατότητες αλλά και τους κινδύνους που μπορούν να ανακύψουν από μια τέτοια διαδικασία όταν διεξάγεται πλέον με αυτοματοποιημένο τρόπο δίνει

---

73 Juraj Sajfert and Teresa Quintel, Data Protection Directive (EU) 2016/680 For Police and Criminal Justice Authorities, SRNN

74 Scott A. Bonn, Criminal Profiling : The Original Mind Hunters, άρθρο δημοσιευμένο στον ιστότοπο : <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/wicked-deeds/201712/criminal-profiling-the-original-mind-hunters>

ορισμό για την κατάρτιση προφίλ στο άρθρο 3, παρ. 4⁷⁵. Παρά το γεγονός ότι η Οδηγία προσφέρει ένα αρκετά ενισχυμένο πλαίσιο δικαιωμάτων σε σχέση με το παλιό καθεστώς, οι ειδικότερες διατάξεις δεν είναι πάντα εφικτό να προσφέρουν μια επαρκή ισορροπία σε σχέση με τις ανάγκες των αρχών. Ειδικότερα, η τάση να αξιοποιούνται συνδυαστικά σειρά τεχνικών, όπως είναι η εξόρυξη δεδομένων (datamining), προβλεπτικές αναλύσεις (predictiveanalytics) έρχεται συχνά σε σύγκρουση με θεμελιώδη δικαιώματα. Παράλληλα ορισμένες φορές ανακύπτει ζήτημα ώστε να βρεθεί η εφαρμοστέα διάταξη καθώς διαφορετικές μορφές profiling ενδέχεται να μην καλύπτονται από το άρθρο 11 το οποίο αναφέρεται περιοριστικά στην κατάρτιση προφίλ που βασίζεται αποκλειστικά σε αυτοματοποιημένα μέσα⁷⁶. Τους κινδύνους αυτούς διέγινωσε και η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 (στο εξής ΟΕ29), η οποία στο κείμενο που εξέδωσε με τίτλο *Γνώμη σχετικά με ορισμένα ζητήματα της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 για την επιβολή του νόμου, μεταξύ άλλων προέβη και σε σημαντικές επισημάνσεις γύρω από το άρθρο 11.*

Το άρθρο 11 της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 ορίζει :

1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι απαγορεύεται η λήψη απόφασης που βασίζεται αποκλειστικά σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία παράγει δυσμενή έννομα αποτελέσματα για το υποκείμενο των δεδομένων ή θίγει αυτό σε μεγάλο βαθμό, εκτός εάν επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή των κρατών μελών στο οποίο υπάγεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας και το οποίο προβλέπει κατάλληλες διασφαλίσεις υπέρ των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων, τουλάχιστον δε το δικαίωμα εξασφάλισης ανθρώπινης παρέμβασης εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας.

2. Οι αποφάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου δεν βασίζονται στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αναφέρονται στο άρθρο 10, εκτός εάν υφίστανται κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.

3. Η κατάρτιση προφίλ που έχει ως αποτέλεσμα διακρίσεις εις βάρος φυσικών προσώπων με βάση τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αναφέρονται στο άρθρο 10 απαγορεύεται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.

---

⁷⁵Το άρθρο 3, παρ. 4 της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 : «κατάρτιση προφίλ»: οποιαδήποτε μορφή αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συνίσταται στη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την αξιολόγηση ορισμένων προσωπικών πτυχών ενός φυσικού προσώπου, ιδίως για την ανάλυση ή την πρόβλεψη πτυχών που αφορούν στην απόδοση στην εργασία, στην οικονομική κατάσταση, στην υγεία, στις προσωπικές προτιμήσεις, στα ενδιαφέροντα, στην αξιοπιστία, στη συμπεριφορά, στη θέση ή στις μετακινήσεις του εν λόγω φυσικού προσώπου.

⁷⁶ JurajSajfert and Teresa Quintel, ό.π.

Στην παράγραφο 1, όπως προκύπτει από το γράμμα του κειμένου ορίζεται καθολική απαγόρευση για τις “αυτοματοποιημένες ατομικές αποφάσεις” οι οποίες παράγουν “δυσμενή έννομα αποτελέσματα”⁷⁷ για το υποκείμενο των δεδομένων.. Ωστόσο πέρα από αυτό ούτε στο άρθρο 11, ούτε σε κάποιο άλλο σημείο της Οδηγίας μπορεί να βρεθεί κάποια διευκρίνιση για το τι μπορεί να θεωρηθεί *δυσμενές έννομο αποτέλεσμα*⁷⁸. Μία ερμηνεία που δίνουν οι IsakMendozakai LeeBygrave έχει να κάνει με το αν η αυτή η επεξεργασία επηρεάζει ή καθορίζει (ολικά ή μερικά) τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις ενός προσώπου, ή έχει συνέπειες οι οποίες είναι κρίσιμες για την ευημερία ενός προσώπου⁷⁹. Ένα χαρακτηριστικό δυσμενές αποτέλεσμα θα μπορούσε να θεωρηθεί, κατά την ΟΕ29, η εφαρμογή αυξημένων μέτρων ασφαλείας ή εποπτείας από τις αρμόδιες αρχές.

Ένα άλλο ζήτημα που αξίζει να σχολιαστεί είναι το γεγονός ότι τόσο ο ΓΚΠΔ όσο και η Οδηγία αναφέρονται στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία που αφορά συγκεκριμένο πρόσωπο, συνεπώς στην περίπτωση που οι αρχές δημιουργήσουν συλλογικά προφίλ προσώπων, παρά το γεγονός ότι αυτές οι συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων έχουν εξίσου ιδιαίτερο συμφέρον για την προστασία της ιδιωτικότητας τους, παραμένουν σχετικά απροστάτευτοι⁸⁰.

Άλλη μία συνέπεια που αναδεικνύει η ΟΕ29, έχει να κάνει με το γεγονός ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 51 και 52 της Οδηγίας προκύπτει ότι η κατάρτιση προφίλ είναι μια διαδικασία που συνεπάγεται υψηλούς κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Λόγω αυτού η ΟΕ29 καταλήγει στην σύσταση να επιβάλλεται σε τέτοιες περιπτώσεις στους εθνικούς νομοθέτες διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου⁸¹.

77Αντίθετα ο ΓΚΠΔ στο άρθρο 22 ορίζει ότι το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να μην υπόκειται σε απόφαση που λαμβάνεται αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα που το αφορούν ή το επηρεάζει σημαντικά με παρόμοιο τρόπο. Η διαφορά της ρύθμισης είναι προφανής αν λάβουμε υπόψη την ποιοτική διαφορά του να διεξάγεται η επεξεργασία από μία αρμόδια αρχή για σκοπούς διακρίβωσης εγκλημάτων. Επίσης όπως είναι αυτονόητο η Οδηγία δεν έχει συμπεριλάβει τις υπόλοιπες εξαιρέσεις που θέτει ο ΓΚΠΔ, όπως η εκτέλεση σύμβασης (άρθρο 22, παρ. 2, περ. α), η ρητή συγκατάθεση (περ.β) η οποία έτσι κι αλλιώς δεν γίνεται να αποτελέσει νόμιμη βάση της επεξεργασίας όταν αυτή διεξάγεται από τις αρχές για τους σχετικούς σκοπούς.

78 JurajSajfert and Teresa Quintel, ο.π, σελ 8

79Isak Mendoza and Lee A. Bygrave, The Right not to be Subject to Automated Decisions based on Profiling, University of Oslo, σελ 4, τοπρωτότυποκείμενο :*that the decision has legal effects or similarly significant consequences – means that the decision either alters or determines (partly or fully) a person's legal rights or duties, or it has consequences that are, at the very least, more than trivial for a person's welfare.*

80 Cf. Brent Mittelstadt, From Individual to Group Privacy in Big Data Analytics, in : Philosophy & Technology

⁸¹Στο άρθρο του με τίτλο Εκτίμηση Αντικτύπου στην Προστασία Δεδομένων, ο Βασίλειος Ζορκάδης ορίζει ως εξής την εκτίμηση αντικτύπου : *Η εκτίμηση αντικτύπου στην προστασία δεδομένων, όπως προβλέπεται στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ), είναι ένα ανοιχτό και επαναλαμβανόμενο σύνολο ενεργειών, τις οποίες πρέπει να πραγματοποιούν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας στις περιπτώσεις επεξεργασιών υψηλού κινδύνου, αποτελεί*

2.3.2 Τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων (άρθρα 13 - 17 Οδηγίας)

Στα άρθρα 13 έως 16 της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 προβλέπονται τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων με τους περιορισμούς που τα συνοδεύουν, ενώ στο άρθρο 17 περιγράφεται ο τρόπος άσκησής τους. Στο άρθρο 13 περιγράφεται η υποχρέωση των υπευθύνων επεξεργασίας να παρέχουν πληροφορίες στα υποκείμενα των δεδομένων (δικαίωμα ενημέρωσης), στο άρθρο 14, το δικαίωμα του υποκειμένου να αποκτή πρόσβαση στα δεδομένα που το αφορούν (δικαίωμα πρόσβασης) και στο άρθρο 15 τους περιορισμούς του. Στο άρθρο 16 προβλέπεται δικαίωμα διόρθωσης ή διαγραφής.

2.3.2.1 Δικαίωμα ενημέρωσης (άρθρο 13 Οδηγίας)

Το δικαίωμα ενημέρωσης που έχει το υποκείμενο σχετικά με την συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων του ίσως είναι και το πιο σημαντικό από τα δικαιώματα καθώς η πραγμάτωση του είναι αυτή που προηγείται και αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση των υπολοίπων. Είναι επίσης φυσικό το πλαίσιο προστασίας να είναι λιγότερο ευρύ από αυτό που τίθεται στον ΓΚΠΔ καθώς όπως είναι φυσικό οι ιδιαιτερότητες της ποινικής διαδικασίας αρκετές φορές επιβάλλουν σειρά περιορισμών⁸². Κατά το άρθρο 13, το δικαίωμα ενημέρωσης ορίζεται ως η υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τουλάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες⁸³. Να σημειωθεί βέβαια ότι κατά την διατύπωση του άρθρου 13 παρ. 1 ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει πληροφορίες, ενώ κατά την αντίστοιχη του άρθρου 13 παρ. 2 ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει πληροφορίες σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η ΟΕ29 αποδίδει αυτήν την διαφορά στην πρόθεση του νομοθέτη να τονίσει ότι η εν λόγω υποχρέωση δεν αφορά κυρίως ένα συγκεκριμένο υποκείμενο δεδομένων, αλλά μια διαδικασία στο σύνολό της και συνεπώς όλα τα υποκείμενα που αυτή

δέενα από τα εργαλεία συμμόρφωσης με την αρχή λογοδοσίας (accountability). Στην εκτίμηση αντικτύπου στην προστασία δεδομένων αναλύονται η φύση, το πεδίο εφαρμογής και οι σκοποί της επεξεργασίας, αποτιμώνται η αναγκαιότητα και αναλογικότητά της, εκτιμάται η σοβαρότητα των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ατόμων σε συνάρτηση με την πιθανότητα επέλευσής τους και καθορίζονται τα απαραίτητα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την συμμόρφωση του υπευθύνου επεξεργασίας με τις προβλέψεις του ΓΚΠΔ, το άρθρο σε: Κοτσαλή Λεωνίδα – Μενουδάκου Κωνσταντίνου, Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 247

82Catherine Jasserand, Law Enforcement Access to personal Data Originally Collected by Private Parties : Missing Data Subject's Safeguards in Directive 2016/680 ?, University of Groningen Faculty of Law Research Paper Series, July 2017, σελ 17

83Συγκεκριμένα : α) την ταυτότητα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπεύθυνου επεξεργασίας· β) τα στοιχεία επικοινωνίας του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, κατά περίπτωση· γ) τους σκοπούς της επεξεργασίας για την οποία προορίζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα· δ) το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή και τα στοιχεία επικοινωνίας με την εποπτική αρχή· ε) την ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος στον υπεύθυνο επεξεργασίας για πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και διόρθωση ή διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και περιορισμό της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν στο εν λόγω πρόσωπο.

αφορά. Συνεπώς οι πληροφορίες θα πρέπει να διατίθενται με πραγματικό τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι κάθε ενδιαφερόμενο υποκείμενο είναι σε θέση να τις αποκτήσει. Όσον αφορά τον τρόπο που θα μπορούσαν να παρασχεθούν αυτές οι πληροφορίες, όπως επισημαίνει η ΟΕ29 στην σκέψη 42 της Οδηγίας υπάρχει η αναφορά ότι αυτό θα μπορούσε να γίνει ηλεκτρονικά στον ιστότοπο της αρμόδιας αρχής.

Αν και η διατύπωση του άρθρου 13 αποτελεί βελτίωση σε σχέση με αυτήν της Απόφασης-Πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου η οποία ήταν υπερβολικά αόριστη σχετικά με το περιεχόμενο της ενημέρωσης, παραπέμποντας στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών⁸⁴, παραμένει ακόμα το γεγονός ότι η Οδηγία δεν θεσπίζει με ρητό τρόπο υποχρέωση ειδοποίησης προς το υποκείμενο των δεδομένων αν και το ζήτημα έχει απασχολήσει στο παρελθόν αρκετές φορές το ΔΕΕ. Συγκεκριμένα κατά την απόφαση Tele2 Sverige AB (C-203/15) σε κάθε περίπτωση το ΔΕΕ έκρινε ότι οι αρχές έχουν ενεργητική υποχρέωση να ενημερώσουν το υποκείμενο των δεδομένων, ορίζοντας χρονικά εκείνο το σημείο από την στιγμή που αυτό δεν δημιουργεί κίνδυνο για την πορεία εν εξελίξει ερευνών⁸⁵. Η απουσία υποχρέωσης ειδοποίησης καθίσταται περαιτέρω προβληματική σε περιπτώσεις όπου τα δεδομένα έχουν συλλεγεί από ιδιώτες υπό το καθεστώς του ΓΚΠΔ και υφίστανται πλέον επεξεργασία από τις διοικητικές αρχές. Στην ίδια παράγραφο της άνω απόφασης άλλωστε το ΔΕΕ τόνιζε την σημασία που έχει η έγκαιρη ενημέρωση του υποκειμένου για την άσκηση των δικαιωμάτων του⁸⁶. Σε αυτό το σημείο η Catherine Jasserand τονίζει εύστοχα ωστόσο ότι το ΔΕΕ στην άνω απόφαση είχε βασίσει την αιτιολογία του στην συνδυαστική ερμηνεία του άρθρου 15, παρ. 2 της Οδηγίας 2002/58 και του άρθρου 22 της Οδηγίας 95/46, η οποία δεν βρίσκει εφαρμογή στην επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς που έχουν να κάνουν με την απονομή της δικαιοσύνης⁸⁷.

---

84 Το άρθρο 16, παρ. 1 της Απόφασης-Πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου : *Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων όσον αφορά τη συλλογή ή την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές τους, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.*

85 Tele2 Sverige, παρ. 121 : *Ομοίως, είναι σημαντικό οι αρμόδιες εθνικές αρχές στις οποίες παρασχέθηκε πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα να ενημερώνουν συναφώς τα οικεία πρόσωπα, στο πλαίσιο των ισχυουσών εθνικών διαδικασιών, αφής στιγμής η ενημέρωση δεν θα έθετε σε κίνδυνο τις έρευνες που διεξάγουν οι εν λόγω αρχές.*

86 Tele2 Sverige, ό.π. : *Συγκεκριμένα, η ενημέρωση αυτή είναι, στην πράξη, αναγκαία, προκειμένου τα εν λόγω πρόσωπα να μπορούν να ασκήσουν, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα προσφυγής, το οποίο ρητώς προβλέπεται από το άρθρο 15, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/58, σε συνδυασμό με το άρθρο 22 της οδηγίας 95/46, σε περίπτωση προσβολής των δικαιωμάτων τους (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 7ης Μαΐου 2009, Rijkeboer, C-553/07, EU:C:2009:293, σκέψη 52, καθώς και της 6ης Οκτωβρίου 2015, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, σκέψη 95).*

87 Catherine Jasserand, ό.π.

2.3.2.2 Δικαίωμα Πρόσβασης και οι περιορισμοί του (άρθρα 14-15 Οδηγίας)

Στο άρθρο 14 της Οδηγίας προβλέπεται το δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας επιβεβαίωση του κατά πόσο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν υποβάλλονται ή όχι σε επεξεργασία και, εφόσον συμβαίνει αυτό να αποκτά πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και σε μια σειρά εκεί αναφερόμενες πληροφορίες, όπως ο σκοπός, η νομική βάση της επεξεργασίας. Από το άρθρο αυτό προκύπτει ένα δικαίωμα αρνητικής επιβεβαίωσης, ενώ η πολιτική που ακολουθούν συχνά οι αρχές να μην επιβεβαιώνουν αλλά και να μην αρνούνται παράλληλα ότι προβαίνουν σε σχετικές ενέργειες επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει το άρθρο 15⁸⁸. Το άρθρο 15 προβλέπει πέντε περιπτώσεις⁸⁹ όπου ένας τέτοιος περιορισμός είναι θεμιτός εφόσον το χρονικό διάστημα που περιορίζεται το δικαίωμα είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση των σχετικών σκοπών και ο περιορισμός είναι ανάλογος σε σχέση με το δικαίωμα που περιορίζεται στα πλαίσια μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Να επαναλάβουμε εδώ ότι το ΔΕΕ στην Γνωμοδότησή 1/15 που αναφέρθηκε ήδη έχει υποστηρίξει ότι τα δεδομένα θα πρέπει να παρέχονται αφ' ης στιγμής δεν δημιουργείται κίνδυνος για το έργο των αρχών. Επίσης στις περιπτώσεις που ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιλέξει να περιορίσει πλήρως το δικαίωμα πρόσβασης, η ΟΕ29 υποστηρίζει ότι θα πρέπει να ενημερωθεί το υποκείμενο των δεδομένων άμεσα και εγγράφως για τους λόγους που αυτό συνέβη.

2.3.2.3 Δικαίωμα διόρθωσης ή διαγραφής (άρθρο 16 Οδηγίας)

Με το άρθρο 16 της Οδηγίας θεσπίζεται το δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων να εξασφαλίζει [...] την διόρθωση ανακριβών δεδομένων που τον αφορούν [...] Τα κράτη μέλη προβλέπουν την υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας να διαγράφει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χωρίς άσκοπη καθυστέρηση. Στην αιτιολογική σκέψη 47 της Οδηγίας διαβάζουμε ότι το δικαίωμα διόρθωσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν αυτό αφορά πραγματικά περιστατικά αλλά σε κάθε περίπτωση δεν θα πρέπει να επηρεάζει το συλλεχθέν αποδεικτικό υλικό, όπως είναι οι καταθέσεις μαρτύρων⁹⁰.

---

88 ΟΕ29, ό.π.

89 Οι σκοποί που δικαιολογούν κατά το άρθρο 15 της Οδηγίας τον περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης είναι : α) η αποφυγή της παρακάλυψης επίσημων ή νομικών ερευνών, διερευνήσεων ή διαδικασιών· β) η αποφυγή της παρεμπόδισης της πρόληψης, της ανίχνευσης, της διερεύνησης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων· γ) η προστασία της δημόσιας ασφάλειας· δ) η προστασία της εθνικής ασφάλειας· ε) η προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων.

90 Ένα φυσικό πρόσωπο θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να ζητεί τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, ιδίως σχετικά με πραγματικά περιστατικά, καθώς και το δικαίωμα να ζητεί τη διαγραφή δεδομένων, εάν η επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων παραβιάζει την παρούσα οδηγία. Ωστόσο, το δικαίωμα διόρθωσης δεν θα πρέπει να επηρεάζει, π.χ. το περιεχόμενο κατάθεσης μάρτυρα.

Η διαγραφή των δεδομένων, διευκρινίζει η ΟΕ29 είναι απαραίτητη στις περιπτώσεις όπου αυτά αποκτήθηκαν κατά παραβίαση των αρχών που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν η επεξεργασία είναι παράνομη, παραβαίνει τις διατάξεις της οδηγίας σχετικά με την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να διαγραφούν για λόγους τήρησης νόμιμης υποχρέωσης στην οποία υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας⁹¹.

2.3.2.4 Η άσκηση των δικαιωμάτων (άρθρο 17 Οδηγίας)

Το άρθρο 17 παρ. 1 της Οδηγίας 680/2016 ορίζει :

Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 13 παράγραφος 3, το άρθρο 15 παράγραφος 3 και το άρθρο 16 παράγραφος 4, τα κράτη μέλη θεσπίζουν μέτρα που προβλέπουν ότι τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων είναι επίσης δυνατόν να ασκούνται μέσω της αρμόδιας εποπτικής αρχής.

Με αυτή την διάταξη ο ενωσιακός νομοθέτης δίνει στα υποκείμενα των δεδομένων την δυνατότητα να απευθύνουν τα αιτήματα τους απευθείας στους αρμόδιους υπευθύνους επεξεργασίας χωρίς να το αφήνει στην διακριτική ευχέρεια των κρατών. Με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, την απόφαση-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου, η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 18 παρ. 1 προέβλεπε ότι το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να απαιτήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας να εκτελέσει σύμφωνα με τα άρθρα 4, 8 και 9 τα οικεία καθήκοντα διόρθωσης, διαγραφής ή κλειδώματος δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία απορρέουν από την παρούσα απόφαση πλαίσιο. **Τα κράτη μέλη καθορίζουν κατά πόσον το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να επικαλεσθεί αυτό το δικαίωμα απευθείας έναντι του υπευθύνου επεξεργασίας ή με τη μεσολάβηση της αρμόδιας εθνικής αρχής ελέγχου.** Παράλληλα σε διατάξεις της Οδηγίας όπου προβλέπεται η δυνατότητα για του υπευθύνους επεξεργασίας να περιορίσουν δικαιώματα του υποκειμένου για την εξυπηρέτηση κάποιου σημαντικού σκοπού, αυτό τίθεται παράλληλα με την υποχρέωση τους να ενημερώσουν το υποκείμενο για το τι άλλες δυνατότητες έχει ώστε να ασκήσει αποτελεσματικά τα δικαιώματά του⁹²

---

91 ΟΕ29, ό.π.

92Ενδεικτικά στο άρθρο 15 παρ. 3 της Οδηγίας, ορίζεται ότι στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2, τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενημερώνει εγγράφως και αμελλητί το υποκείμενο των δεδομένων για κάθε άρνηση ή περιορισμό πρόσβασης και για τους λόγους της άρνησης ή του περιορισμού. Η ενημέρωση αυτή μπορεί να παραλείπεται εάν η παροχή των σχετικών πληροφοριών υπονομεύει έναν από τους σκοπούς της παραγράφου 1. **Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων για τη δυνατότητα να προβεί σε καταγγελία προς εποπτική αρχή ή να ασκήσει δικαστική προσφυγή.**

Ο ενωσιακός νομοθέτης φαίνεται να επιλέγει να εγκαταλείψει την λογική που επικρατούσε το προηγούμενο διάστημα στην πλειοψηφία των κρατών μελών η άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων να περνά είτε μέσα από την σχέση του υποκειμένου με τον υπεύθυνο επεξεργασίας, είτε από την μεσολάβηση της σχετικής εποπτικής αρχής και να περνά στην υιοθέτηση ενός νέου μοντέλου που λειτουργεί σε δύο επίπεδα . Τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να φροντίσουν ώστε οι διωκτικές αρχές τους να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τα αιτήματα των υποκειμένων των δεδομένων και να μπορούν να παρέχουν ουσιαστικά τις αιτούμενες πληροφορίες, ενώ οι αρμόδιες εποπτικές αρχές θα πρέπει με την σειρά τους να έχουν την δυνατότητα να ασκούν οι ίδιες τα δικαιώματα των υποκειμένων στις περιπτώσεις που οι υπεύθυνοι επεξεργασίας αρνούνται την πρόσβαση⁹³.

2.4 Διαβίβαση δεδομένων σε τρίτες χώρες (άρθρα 35-40 Οδηγίας)

Η διαβίβαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές θα πρέπει να πληροί του όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται στο Κεφάλαιο V της Οδηγίας. Λόγω του γεγονότος ότι υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα προστασίας για τα προσωπικά δεδομένα στα κράτη μέλη της ΕΕ σε σχέση με άλλες χώρες του κόσμου, τα άρθρα 35-38 θέτουν περαιτέρω περιορισμούς κατά την επεξεργασία δεδομένων όταν αυτά φεύγουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να σημειωθεί είναι ότι η δομή του συστήματος για την διαβίβαση δεδομένων στην Οδηγία 2016/680 έχει διαφορές με το αντίστοιχο στον ΓΚΠΔ⁹⁴. Η Οδηγία 2016/680 ακολουθεί όσον αφορά το επιτρεπτό των διαβιβάσεων ένα σύστημα που εκτείνεται σε τρία επίπεδα. Σε πρώτο επίπεδο όπως ορίζεται στο άρθρο 35, παρ. 1 της Οδηγίας την απόφαση αν η διαβίβαση δεδομένων είναι σύννομη ή όχι την παίρνει η Επιτροπή. Σε περίπτωση που απουσιάζει απόφαση της Επιτροπής βρίσκει εφαρμογή το άρθρο 37, ενώ σε εξαιρετικές περιπτώσεις ακόμα και αν δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 37, μπορεί να τεθεί σε λειτουργία ο μηχανισμός του άρθρου 38. Πιο αναλυτικά :

2.4.1 Ο μηχανισμός τριών επιπέδων

Κατ' αρχάς η διαβίβαση δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 35, παρ. 1 της Οδηγίας είναι σύννομη, όταν είναι αναγκαία για την εξυπηρέτηση σκοπών που ορίζονται στο άρθρο 1, παρ. 1 της Οδηγίας, δηλαδή την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση ή τη δίωξη ποινικών αδικημάτων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους. Αντίθετα στον Κανονισμό δεν υπάρχει συγκεκριμένος σκοπός ο οποίος θα πρέπει να διέπει την διαβίβαση δεδομένων αλλά αρκεί η

---

93 JurajSafert and Teresa Quintel, ό.π., σελ. 13

94Εξαίρεση αποτελεί η προϋπόθεση επάρκειας που θεσπίζεται στο άρθρο 45, παρ. 1 του ΓΚΠΔ και στο 36 παρ. 1 της Οδηγίας 2016/680.

προβλεπόμενη στο άρθρο 35, παρ.1 απόφαση της Επιτροπής ότι η τρίτη χώρα πληροί κάποια κριτήρια επάρκειας τα οποία θα εξασφαλίσουν ένα αποτελεσματικό επίπεδο προστασίας για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Τα κριτήρια αυτά αναπτύσσονται στο άρθρο 45, παρ. 2 του ΓΚΠΔ και αφορούν κυρίως το κατά πόσο στην τρίτη χώρα επικρατεί το κράτος δικαίου και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (περ. α), το αν λειτουργούν σε αυτή την χώρα με ουσιαστικό τρόπο μία ή περισσότερες εποπτικές αρχές (περ. β) και αν η τρίτη χώρα έχει αναλάβει και τηρεί σχετικές δεσμεύσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο (περ. γ). Ο λόγος που η Οδηγία περιορίζει το πεδίο εφαρμογής είναι αυτονόητος και έχει να κάνει με τις ευαίσθητες διαδικασίες που αφορά το πεδίο εφαρμογής της. Η σκέψη 67 της Οδηγίας διευκρινίζει ότι η *τρίτη χώρα θα πρέπει να προσφέρει δεσμεύσεις που εξασφαλίζουν επαρκές επίπεδο προστασίας, κατ' ουσίαν ισοδύναμο με αυτό που προβλέπει η Ένωση, ιδίως όταν η επεξεργασία δεδομένων γίνεται σε έναν ή σε περισσότερους του ενός συγκεκριμένους τομείς.*

Δεύτερο στοιχείο και εξίσου σημαντικό είναι η πρόβλεψη του άρθρου 35, παρ. 1, περ. β, η οποία ορίζει ότι *τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαβιβάζονται σε υπεύθυνο επεξεργασίας σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό που αποτελεί αρμόδια αρχή για τους σκοπούς που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1.* Ο κανόνας αυτός που είναι παρόμοιος με το άρθρο 13 της προϋχούσας Απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ εξασφαλίζει ότι η διαβίβαση δεδομένων μπορεί να γίνει μόνο μέσα από επίσημα κανάλια, δηλαδή από τις αρμόδιες διωκτικές αρχές ενός κράτους μέλους στις αντίστοιχες τις τρίτης χώρα ώστε να αποφευχθεί η εμπλοκή τρίτων προσώπων που θα δημιουργούσε μία αδιαφάνεια ως προς το ποιος στέλνει και ποιος λαμβάνει τα προσωπικά δεδομένα.

Στην περίπτωση τώρα που απουσιάζει η απόφαση του άρθρου 36, παρ. 1 της Οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 37, παρ. 1 η διαβίβαση δεδομένων μπορεί να πραγματοποιηθεί εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που τίθενται στην παρ. 1 περ. α) και περ. β). Στην πρώτη περίπτωση η θα πρέπει να *παρασχέθηκαν κατάλληλες εγγυήσεις όσον αφορά στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε νομικά δεσμευτική πράξη.* Όσον αφορά το τι μπορεί να θεωρηθεί ως *νομικά δεσμευτική πράξη*, ένα τυπικό παράδειγμα τέτοιου κειμένου είναι η Συμφωνία “Ομπρέλα” μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ⁹⁵. Η δεύτερη περίπτωση προβλέπει το επιτρεπτό της διαβίβασης ύστερα από σχετική εκτίμηση του συνόλου των περιστάσεων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, και το συμπέρασμα του ότι υφίστανται οι κατάλληλες εγγυήσεις προστασίας των

---

⁹⁵Το πλήρες κείμενο της ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προστασία των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα για την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανάχνευση και τη δίωξη ποινικών αδικημάτων: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1210\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1210(01)&from=EN)

δεδομένων. Καθιερώνεται όμως με την παρ. 2 του άρθρου 37 υποχρέωση του να ενημερώσει την εποπτική αρχή για τις κατηγορίες των διαβιβάσεων, ενώ σύμφωνα με την παρ. 3 θα πρέπει παράλληλα να αποστέλλει μία ουσιαστικά πλήρη αναφορά με όλα εκείνα τα απαραίτητα στοιχεία που τεκμηριώνουν την άνω εκτίμησή του.

Στην περίπτωση που εκλείπει τόσο η απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 36, όσο και οι κατάλληλες εγγυήσεις του άρθρου 37, τότε σύμφωνα με το άρθρο 38 η διαβίβαση των δεδομένων είναι επιτρεπτή σε ορισμένες συγκεκριμένες περιστάσεις. Αυτές αφορούν κυρίως την προστασία ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου και την πρόληψη απειλών απέναντι στην δημόσια ασφάλεια είτε του κράτους μέλους είτε της τρίτης χώρας⁹⁶.

2.5 Οι πρωτοτυπίες του σχεδίου Νόμου για την Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σε εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 και για την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680

Στις 20.02.2018 κατατέθηκε για διαβούλευση, το ελληνικό σχέδιο νόμου⁹⁷ για την υποδοχή του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016 αλλά και την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 680/2016. Με το νομοσχέδιο αυτό θα καταργηθεί παράλληλα και ο ν. 2472/1997 ο οποίος μέχρι και σήμερα βρίσκεται σε ισχύ. Με το νομοσχέδιο επιχειρείται μια συνολική κωδικοποίηση του πλαισίου για τα προσωπικά δεδομένα στην χώρα μας ενώ παράλληλα εισάγονται και νέες πρωτότυπες διατάξεις έμπνευσης του εγχώριου νομοθέτη (πχ το άρθρο 28 για την χρήση συστημάτων λήψης ή και καταγραφή ήχου και εικόνας σε δημόσιους χώρους.) Ενώ είναι κατανοητό ότι το τελικό νομοσχέδιο το οποίο θα κατατεθεί προς ψήφιση στο ελληνικό κοινοβούλιο ενδέχεται να αποκλίνει λιγότερο η περισσότερο από το παρόν κείμενο, κρίνεται σκόπιμο να αφιερωθεί ένα μέρος του χώρου από την παρούσα εργασία καθώς είναι ενδεικτικό της κατεύθυνσης που θέλει να δώσει ο Έλληνας νομοθέτης. Στην παράγραφο αυτή θα σχολιάσουμε τα άρθρα 20 και 24 του νέου νομοσχεδίου, ενώ τα άρθρα 28 και 30 έχουν ήδη αναλυθεί στις σχετικές θεματικές ενότητες.

Το άρθρο 20 του νομοσχεδίου αφορά τις αρχές που οφείλουν να διέπουν την επεξεργασία. Το άρθρο αυτό σε μεγάλο βαθμό αναπαράγει το λεκτικό της Οδηγίας 680/2016. Στο άρθρο 21 που μεταφέρει το άρθρο 5 της Οδηγίας, αναφέρονται οι προθεσμίες αποθήκευσης και επανεξέτασης που οφείλουν να τηρούν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας για την αποθήκευση των προσωπικών δεδομένων. Η έννοια *κατάλληλες προθεσμίες* του άρθρου της Οδηγίας εξειδικεύεται

---

96 JurajSafert and Teresa Quintel, *ό.π.*, 17-19

97 Το πλήρες κείμενο του σχεδίου νόμου από την ιστοσελίδα [opengov.gr](http://www.opengov.gr) : http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2018/02/sxedio_nomou_prostasia_pd.pdf

ως το χρονικό διάστημα που έχει οριστεί ενόψει των σκοπών και του πλαισίου της επεξεργασίας ενώ τα **κριτήρια** τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν από τις αρχές για τον ορισμό της αρχικής περιόδου τήρησης είναι μεταξύ άλλων η **βαρύτητα του εγκλήματος, της ποινικής κύρωσης, ιδιότητα του υποκειμένου των δεδομένων, η ηλικία του και η πιθανολογούμενη απειλή κατά της δημόσιας ασφάλειας.**

Στο άρθρο 24 του νομοσχεδίου (άρθρο 8 Οδηγίας), ο Έλληνας προσθέτει σε σχέση με το κείμενο της Οδηγίας δύο ακόμα περιπτώσεις κατά την οποία είναι επιτρεπτή η επεξεργασία των δεδομένων. Με την παρ. 3 ορίζεται το επιτρεπτό της επεξεργασίας για να διαφυλαχθούν ζωτικά συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων και όταν τα δεδομένα έχουν **προδήλως δημοσιοποιηθεί** από το ίδιο το υποκείμενο των δεδομένων υπό την αίρεση ότι δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη στον νόμο.

Η παρούσα εξαίρεση έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς με μία πρώτη ματιά φαίνεται να παρουσιάζει διάσταση με το δίκαιο προσωπικών δεδομένων στην προγενέστερη μορφή του. Στο άρθρο 5 παρ.2 του ν. 2472/1997 όπου ορίζονταν οι προϋποθέσεις για την νομιμότητα της επεξεργασίας όταν δεν υπάρχει η συγκατάθεση του υποκειμένου δεν υπάρχει κάποια διάκριση για το αν τα δεδομένα είναι δημοσιοποιημένα ή μη από το υποκείμενο. Ακόμα και αν δεν θέλουμε να μπούμε στην προβληματική περί σκοπού της δημοσίευσης των δεδομένων για να αποφύγουμε ατέρμονες σταθμίσεις, σε κάθε περίπτωση η αοριστία με τον τρόπο που είναι διατυπωμένη η σχετική διάταξη αφήνει μεγάλα περιθώρια αυθαιρεσίας για τον υπεύθυνο επεξεργασίας και κίνδυνο καταστρατήγησης των δικαιωμάτων για τα υποκείμενα των δεδομένων. Η Οδηγία την εισάγει στο άρθρο 10 που αφορά την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. αλλά με λίγο διαφορετικό τρόπο. Από το γράμμα του ελληνικού νόμου φαίνεται να θεωρείται ως μια αυτοτελής προϋπόθεση η οποία αρκεί γενικά για την νομιμότητα της επεξεργασίας ενώ η Οδηγία (ΕΕ) 680/2016 την θέτει ως όρο του επιτρεπτού για την επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων εφόσον αυτή είναι ήδη απολύτως αναγκαία, διασφαλίζονται τα δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου ενώ είναι και σύμφωνη με το δίκαιο της ένωσης ή των κρατών μελών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ - ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

3.1 Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και η εισαγγελική παραγγελία

3.1.1 Η κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα στην ελληνική έννομη τάξη

Η πρώτη νομοθετική κατοχύρωση στην ελληνική έννομη τάξη του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα απαντάται στο άρθρο 16 του ν.1599/1986⁹⁸, στο άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και στο άρθρο 12 του ν. 2472/1997. Αποτελεί πραγμάτωση της αρχής της διαφάνειας της κρατικής δράσης⁹⁹ ενώ έρεισμα μπορεί να βρεθεί στο άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος¹⁰⁰. Έχει ανακύψει αρκετές φορές η προβληματική πως θα αντιμετωπιστούν νομικά περιπτώσεις που το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα έρχεται σε σύγκρουση με δικαιώματα υποκειμένου προσωπικών δεδομένων. Δεν είναι καθόλου σαφής η απάντηση σε ερωτήματα αν πρέπει τότε να δοθεί το αιτούμενο έγγραφο ή αν πρέπει να γύρει η πλάστιγγα υπέρ της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα προσωπικά δεδομένα. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο πρέπει να τονιστεί ότι πέρα από την σύγκρουση των δύο δικαιωμάτων, υπάρχει και ένα πεδίο το οποίο τα δύο αυτά δικαιώματα συναντιούνται¹⁰¹. Αυτό αντανακλάται και στην νέα νομοθεσία για τα προσωπικά δεδομένα και συγκεκριμένα στο άρθρο 86 του Κανονισμού 679/2016/ΕΕ¹⁰².

98Το άρθρο 16 παρ. 1 του Ν. 1599/1986 : Κάθε πολίτης, με τις επιφυλάξεις των διατάξεων της παραγράφου 3, έχει δικαίωμα να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων, εκτός από εκείνα που αναφέρονται στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτων. Ως διοικητικά έγγραφα, για την εφαρμογή του άρθρου αυτού, θεωρούνται όλα τα έγγραφα που συντάσσονται από όργανα του δημοσίου τομέα, ιδίως εκθέσεις, μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιοι οδηγίες, απαντήσεις της διοίκησης, γνωμοδοτήσεις και αποφάσεις.

99Αντωνάρου Χρήστος, Το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα της Διοίκησης, ΕΔΔΔΔ 2006, σελ. 259

100Το άρθρο 10 , παρ. 3 του Συντάγματος : Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παρόδου άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν των άλλων τυχόν κυρώσεων και εννόμων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στο αιτούντα, όπως νόμος ορίζει

101Βλαχόπουλος Σπύρος, Πρόσβαση στα Δημόσια Έγγραφα σε : Κοτσαλή Λεωνίδα – Μενουδάκου Κωνσταντίνου, ό.π., σελ. 45-46

102Το άρθρο 86 του Κανονισμού 679/2016/ΕΕ : Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε επίσημα έγγραφα που κατέχει δημόσια αρχή ή δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον μπορούν να κοινοποιούνται από την εν λόγω αρχή ή φορέα σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται η δημόσια αρχή ή ο φορέας, προκειμένου να συμβιβάζεται η πρόσβαση του κοινού σε επίσημα έγγραφα με το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του παρόντος κανονισμού.

Το Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 2 παρ. 1 ότι *ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας*. Με την αρχή αυτή καθιερώνεται άμεσα το δικαίωμα του κάθε πολίτη να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων που τον αφορούν¹⁰³. Παράλληλα με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 στο άρθρο 5 το οποίο θεμελιώνει την προστασία της προσωπικότητας, προστέθηκε η παράγραφος 5Α, σύμφωνα με την οποία θεσπίζεται ειδικά το δικαίωμα στην πληροφόρηση¹⁰⁴. Το άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος που αναφέρθηκε και προηγουμένως είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το δικαίωμα στην πληροφόρηση, το οποίο και εξειδικεύει λαμβάνοντας την μορφή δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα.

Το δικαίωμα του άρθρου 10 που δίνει την δυνατότητα στον πολίτη να λαμβάνει γνώση των δημοσίων εγγράφων, είναι δικαίωμα ατομικό και πολιτικό, είναι δε και αγώγιμο καθώς η άρνηση της Διοίκησης να ικανοποιήσει σχετικό αίτημα είναι εκτελεστή ατομική διοικητική πράξη που μπορεί να προσβληθεί με αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ αρκεί να πρόκειται για θέμα που ρυθμίζεται από διατάξεις του δημοσίου δικαίου¹⁰⁵. Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα συνδέεται και με το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης που θεμελιώνεται στο άρθρο 20 του Συντάγματος¹⁰⁶ καθώς για την ουσιαστική πραγμάτωση του δικαιώματος όπως είναι φυσικό προϋποθέτει ο πολίτης να μπορεί να διαθέτει πρόσβαση σε έγγραφα και πληροφορίες που αφορούν την υπόθεσή του ενώ σε αντίθετη περίπτωση το δικαίωμα θα είχε καταστεί ατελέσφορο. Σε αυτό το σημείο να επισημανθεί ότι η λογική πίσω από την συνταγματική αναθεώρηση που αναδιαμόρφωσε το πλαίσιο γύρω από το δικαίωμα πληροφόρησης σε μεγάλο βαθμό επηρεάστηκε από τις εξελίξεις στο κοινοτικό δίκαιο και την συνεχόμενη ενσωμάτωση στην εγχώρια έννομη τάξη των νομοθετημάτων και των αξιών του. Ένα παράδειγμα αυτής της κοινοτικής πρακτικής είναι και το άρθρο 42 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, το οποίο ορίζει ότι *“Κάθε Πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο*

---

103 Αργυρός Αντώνης, Πρόσβαση σε Δημόσια Έγγραφα – Χορήγηση Αντιγράφων – Εγγράφων – ΕύλογοΕνδιαφέρον – Διαδικασία – Αρχή Διαφάνειας, σελ. 1, άρθρο που αναρτήθηκε στον ιστότοποconstitutionalism.gr

104 Το άρθρο 5Α, παρ. 1 του Συντάγματος : Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.

105 ΕγκΕισΑΠΑθ. Κονταξή 6/2006, ΠοινΔνη 2007, σελ. 292,

106 Το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος : Το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερόμενου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του

που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος – μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής”¹⁰⁷

3.1.2 Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα μετά τον Κανονισμό (ΕΕ) 679/2016

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, το άρθρο 86 του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016 επιβεβαιώνει την διαπίστωση ότι δεν είναι αδύνατος ο συμβιβασμός μεταξύ των δύο δικαιωμάτων. Ωστόσο διαβάζοντας το γράμμα του Κανονισμού, δεν μπορεί να συναχθεί με σιγουριά αν και υπό ποιες περιπτώσεις μπορεί κάποιο από τα δύο δικαιώματα να υπερισχύσει καθώς η διατύπωση του άρθρου φαίνεται αρκετά αόριστη επομένως το ζήτημα όπως και στο παρελθόν μάλλον θα κρίνεται κατά περίπτωση.

Με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα, με την υπ' αριθμόν 6/2013¹⁰⁸ γνωμοδότησή της φαίνεται να χρησιμοποίησε ως κριτήριο την διάκριση μεταξύ “απλών” και “ευαίσθητων” προσωπικών δεδομένων¹⁰⁹. Στην μεν περίπτωση των απλών η επεξεργασία των απλών δεδομένων διεπόταν από το άρθρο 5 του ν. 2472/1997¹¹⁰, σύμφωνα με το οποίο η επεξεργασία είναι επιτρεπτή κατ' εξαίρεση όταν είναι “αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από τον νόμο.” Αυτή η υποχρέωση όπως διαβάζουμε στην απόφαση της αρχής “προβλέπεται από την διάταξη του άρθρου 5 ΚΔΔιαδ. για το δικαίωμα (και αντίστοιχη αξίωση) πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, υπό τις προϋποθέσεις που η αντίστοιχη διάταξη θέτει”. Διαφορετική απάντηση δίνεται στην περίπτωση των “ευαίσθητων δεδομένων”. Σε αυτήν την περίπτωση η επεξεργασία επιτρέπεται μεν, αλλά κατόπιν προηγούμενης άδειας της αρχής η οποία κατά την κρατήσασα

107Αργυρός Αντώνης, Η Αρχή της Διαφάνειας και τα Προσωπικά Δεδομένα ή οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του Κράτους και η περίπτωση των προσωπικών δεδομένων, ΕλλΔνη 2008, σελ 962-963

108Η γνωμοδότηση 6/2013 της ΑΠΔΠΧ μπορεί να βρεθεί σε αυτόν τον σύνδεσμο από την ιστοσελίδα της Αρχής : http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,120923&_dad=portal&_schema=PORTAL

109Βλαχόπουλος Σπύρος, ό.π., σελ 48

110Το άρθρο 5 του ν. 2472/1997 : 1. Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του. 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση, όταν: α) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου κατά το προσυμβατικό στάδιο. β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο. γ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του. δ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα. ε) Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών.

πρακτική, εκδίδεται στην περίπτωση που η επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου μετά από αίτημα του υπευθύνου επεξεργασίας που αφορά και σε “ενδιαφερόμενο τρίτο”, υπό την προϋπόθεση ότι το διακυβευόμενο συμφέρον του τρίτου **υπερέχει ή τουλάχιστον προστατεύεται ειδικώς από το δίκαιο παράλληλα με το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων**”.

Υπό τον Κανονισμό ωστόσο, αν και επιτρέπεται η επεξεργασία των “ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων” όπως χαρακτηρίζονται πλέον τα λεγόμενα “ευαίσθητα δεδομένα”¹¹¹ δημιουργείται το ζήτημα ότι το σύστημα αδειοδότησης που ίσχυε με το προηγούμενο καθεστώς αντικαταστάθηκε από άλλες ασφαλιστικές δικλείδες (όπως η εκτίμηση αντικτύπου, η προηγούμενη διαβούλευση με την αρμόδια εποπτική αρχή, ορισμός υπευθύνου προστασίας δεδομένων) οι οποίες ορίζονται στα άρθρα 35επ. του Κανονισμού.

Από το άρθρο 35 του Κανονισμού δεν μπορεί να γίνει ξεκάθαρο αν η πρόσβαση σε δημόσιο έγγραφο αποτελεί επεξεργασία για την οποία απαιτείται η πραγματοποίηση εκτίμησης αντικτύπου κατά τα οριζόμενα στις παραγράφους 1-3 του άρθρου. Στην παράγραφο 3 κατά την οποία ο κοινοτικός νομοθέτης κάνει ενδεικτική απαρίθμηση περιπτώσεων που εγκυμονούν κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων, αναφέρονται περιπτώσεις επεξεργασίας που έχουν στόχο την κατάρτιση προφίλ (περ. α'), περιπτώσεις επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων που γίνονται σε μαζική κλίμακα (περ. β') ή που λαμβάνουν χώρα κατόπιν συστηματικής παρακολούθησης δημοσίου χώρου (περ. γ'). Είναι εύκολα κατανοητό επίσης πως για την διοίκηση τα τεχνικά μέσα και η χρήση ανθρώπινου κεφαλαίου που θα απαιτηθεί για να δημιουργηθεί μια μελέτη αντικτύπου που θα ανταποκρίνεται στις διεθνείς προδιαγραφές¹¹² σε πολλές περιπτώσεις θα είναι δυσανάλογα μεγάλο σε σχέση με τον όγκο των δεδομένων για τον οποίο ζητείται πρόσβαση.

Για την απάντηση σε όλα αυτά τα ζητήματα στις 04.04.2017 εκδόθηκαν από την Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 (OE29), ένα ευρωπαϊκό όργανο που συστάθηκε στην βάση του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK, οι *Κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με*

---

111 Στο άρθρο 9 παρ. 2, περ. στ του Κανονισμού ορίζεται ότι η επεξεργασία είναι επιτρεπτή όταν είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα

112 Αν και δεν επιβάλλεται από τον Κανονισμό η εφαρμογή κάποιας συγκεκριμένης μεθοδολογίας, το διεθνές πρότυπο ISO/IEC 29134/2017 αναφέρεται σε αυτόν τον σκοπό, βλ. Βασίλη Ζαρκάδα, Η εκτίμηση αντικτύπου στην Προστασία Δεδομένων, σελ 257.

την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία “ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο” για τους σκοπούς του Κανονισμού 2016/679/ΕΕ¹¹³.

Το κριτήριο λοιπόν που ίσως πρέπει να εξεταστεί καταρχάς είναι αυτό του κινδύνου. Ως κίνδυνος νοείται μια υπόθεση εργασίας που περιγράφει ένα συμβάν και τις επιπτώσεις του, που έχουν εκτιμηθεί με όρους σοβαρότητας και πιθανότητας επέλευσης. Από την άλλη ως διαχείριση κινδύνου μπορούν να νοηθούν οι συντονισμένες δραστηριότητες για την καθοδήγηση και τον έλεγχο ενός οργανισμού ως προς τον κίνδυνο.

Η ΟΕ29 στο ίδιο κείμενο για την δημιουργία ενός πιο συνεκτικού συνόλου πράξεων επεξεργασίας “υψηλού κινδύνου” οι οποίες ενδέχεται να απαιτούν εκτίμηση αντικτύπου θέτει μια σειρά από εννέα κριτήρια¹¹⁴. Κατά την ΟΕ29 όσα περισσότερα κριτήρια πληρούνται σε κάθε επεξεργασία είναι ένας δείκτης ότι απαιτείται εκτίμηση αντικτύπου, ενώ παράλληλα καλούνται οι υπεύθυνοι επεξεργασίας να θεωρήσουν ότι εφόσον πληρούνται δύο από τα εννιά αυτά κριτήρια, απαιτείται η διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου. Παρ' όλα αυτά σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και με την εκπλήρωση ενός κριτηρίου μπορεί να χρειαστεί η πραγματοποίησή της. Αυτό θα ανακύψει στην πράξη πολύ συχνά αν στο δημόσιο έγγραφο περιλαμβάνονται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.

Πως λοιπόν θα αντιμετωπιστεί στην πράξη αυτό το ζήτημα ;

Μία σκέψη την οποία καταθέτει η ΟΕ29, η οποία βρίσκει νομοθετικό έρεισμα στο άρθρο 35, παρ. 1, εδ. 2¹¹⁵, είναι ότι δεν θα απαιτείται κάθε φορά η διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου εφόσον *όταν η φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και οι σκοποί της επεξεργασίας παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες με την επεξεργασία για την οποία έχει διενεργηθεί ΕΑΠΔ*. Στις εν λόγω περιπτώσεις, μπορούν να χρησιμοποιούνται τα αποτελέσματα της ΕΑΠΔ στις παρόμοιες

---

113 Το πλήρες κείμενο από την ιστοσελίδα της ΑΠΔΠΧ : http://www.dpa.gr/pls/portal/docs/PAGE/APDPX/GDPR/FILES%20GDPR/WP248%20REV.01_EL.PDF

114Επιγραμματικά τα εννιά αυτά κριτήρια : 1) **Αξιολόγηση ή βαθμολόγηση**, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ και προβλέψεων, ιδίως «πτυχών που αφορούν τις επιδόσεις στην εργασία, την οικονομική κατάσταση, την υγεία, τις προσωπικές προτιμήσεις ή συμφέροντα, την αξιοπιστία ή τη συμπεριφορά, τη θέση ή κινήσεις του υποκειμένου των δεδομένων», 2) **Λήψη αυτοματοποιημένων αποφάσεων** που παράγουν ένομα αποτελέσματα ή σημαντικά αποτελέσματα κατά ανάλογο τρόπο, 3) **Συστηματική παρακολούθηση**, 4) **Ευαίσθητα δεδομένα** ή δεδομένα εξαιρετικά προσωπικού χαρακτήρα, 5) **Δεδομένα μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας**, 6) **Η αντιστοίχιση ή ο συνδυασμός συνόλων δεδομένων**, 7) **Δεδομένα που αφορούν ευάλωτα υποκείμενα δεδομένων**, 8) **Καινοτόμος χρήση ή εφαρμογή νέων τεχνολογικών ή οργανωτικών λύσεων**, 9) **Όταν η επεξεργασία αυτή καθαυτή «εμποδίζει τα υποκείμενα των δεδομένων να ασκήσουν κάποιο δικαίωμα ή να χρησιμοποιήσουν μια υπηρεσία ή σύμβαση**

115 Σε μία εκτίμηση μπορεί να εξετάζεται ένα σύνολο παρόμοιων πράξεων επεξεργασίας οι οποίες ενέχουν παρόμοιους υψηλούς κινδύνους

επεξεργασίες. Με δεδομένο ότι οι προβληματικές που θα παρουσιάζονται κάθε φορά όταν ζητείται η επίδειξη κάποιου δημοσίου εγγράφου θα είναι παρεμφερείς, η επιβάρυνση της Διοίκησης μπορεί να μην πάρει μεγάλες διαστάσεις. Παράλληλα ο Κανονισμός αφήνει το περιθώριο όπως προκύπτει από τα άρθρα 9 παρ. 4 και 36 παρ. 5 την δυνατότητα να θεσπιστούν εθνικές νομοθετικές διατάξεις που θα προβλέπουν υποχρέωση αδειοδότησης από την ΑΠΔΠΧ¹¹⁶

3.1.3 Η εισαγγελική παραγγελία για επίδειξη δημοσίου εγγράφου

Το πρόβλημα περιπλέκεται περαιτέρω στις περιπτώσεις που η Διοίκηση αρνηθεί την χορήγηση δημοσίου εγγράφου. Η ικανοποίηση του σχετικού δικαιώματος μπορεί να πραγματοποιηθεί με την έκδοση εισαγγελικής παραγγελίας¹¹⁷. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 4 περ. β του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων, ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών *“δικαιούται να παραγγείλει στις υπηρεσίες του δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των οργανισμών κοινής ωφέλειας και όλων γενικά των επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα να παραδώσουν έγγραφα ή να χορηγήσουν αντίγραφα τους, όταν το ζητήσουν νομικά ή φυσικά πρόσωπα που έχουν δικαίωμα ή έννομο συμφέρον, εκτός αν πρόκειται για έγγραφα από αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 261 του ΚΠΔ¹¹⁸”*

Όσον αφορά την νομική της φύση αυτή δεν μπορεί να προκύψει με σαφήνεια από το γράμμα του νόμου ενώ έχουν διατυπωθεί διαφορετικές απόψεις τόσο από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου και το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους όσο και την ΑΠΔΠΧ. Ο τελικός χαρακτηρισμός της βέβαια δεν είναι θεωρητικό ζήτημα καθώς το αν θα ιδωθεί ως δικαστική πράξη, δικαστική ενέργεια ή κάτι άλλο θα κρίνει την δεσμευτικότητά της.

Η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου στην υπ' αριθμόν 1/2005 Γνωμοδότησή της τοποθετήθηκε για το ζήτημα. Σύμφωνα με αυτήν η *σχετική παραγγελία του Εισαγγελέα έχει χαρακτήρα δικαστικής διάταξης και ως εκ τούτου πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να μην*

116Βλαχόπουλος Σπύρος, ο.π. σελ. 57

117 Υπάρχουν διαφορετικές και αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις σχετικά με την νομική της φύση και τα χαρακτηριστικά της

118Το άρθρο 261 ΚΠΔ : Οι δημόσιοι υπάλληλοι γενικά στους οποίους έχει ανατεθεί έστω και προσωρινά δημόσια υπηρεσία και τα άλλα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 212 οφείλουν, αν διαταχθούν από εκείνον που κάνει την ανάκριση, να παραδώσουν στη δικαστική αρχή τα έγγραφα και στο πρωτότυπό τους ακόμα, καθώς και κάθε άλλο αντικείμενο που βρίσκεται στην κατοχή τους λόγω των καθηκόντων τους, του λειτουργήματος ή του επαγγέλματός τους, εκτός αν δηλώσουν εγγράφως, έστω και αναιτιολόγητα, ότι πρόκειται για **διπλωματικό ή στρατιωτικό μυστικό που ανάγεται στην ασφάλεια του κράτους ή μυστικό που σχετίζεται με το λειτουργήμα ή το επάγγελμά τους.**

αποτελεί απλό διαβιβαστικό της σχετικής αίτησης χωρίς την έκφραση γνώμης του συντάκτη της (βλ. Εγκύκλιο Εισ. ΑΠ 5/1998, Γνωμ. ΝΣΚ 94/2001¹¹⁹)

Κατά μία άποψη η δικαστική διάταξη αποτελεί υβρίδιο μεταξύ διοικητικής πράξης και δικαιοδοτικής κρίσης, διότι εκδίδεται από ισόβιο δικαστικό λειτουργό κατά το άρθρο 87 Συντάγματος ο οποίος ενεργεί στα πλαίσια αυτής της ιδιότητας του¹²⁰. Οι διατάξεις αυτές εφόσον εκδοθούν είναι δεσμευτικές για την υπηρεσία για την χορήγηση αντιγράφων έστω και αν στα τελευταία περιλαμβάνονται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα του Ν. 2472/1997, δεδομένου ότι κατά την προαναφερθείσα παράγραφο 3 του άρθρου 5 ν.2690/1999 το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα πάει να υφίσταται και στην περίπτωση, κατά την οποία παραβιάζεται απόρρητο, τιθέμενο υπό ειδικών διατάξεων, [...], ενώ τέτοιο απόρρητο δεν φαίνεται να τίθεται από τις διατάξεις του ν. 2472/1997. Αν η διάταξη επομένως φέρει τα παραπάνω χαρακτηριστικά, είναι δεσμευτική για την Διοίκηση, η οποία είναι υποχρεωμένη να χορηγήσει τα έγγραφα ακόμα και αν έχει διαφορετική γνώμη.

Έχουν εκφραστεί και διαφορετικές, αν και παρεμφερείς απόψεις από τις εισαγγελικές αρχές κατά καιρούς. Στην υπ' αριθμόν 7/2007 Γνωμοδότηση της Εισαγγελίας του ΑΠ η εισαγγελική παραγγελία θεωρήθηκε **ιδιότυπη πράξη διοικητικού χαρακτήρα** και ως διοικητική πράξη δύναται να ανακληθεί, όπως επίσης και να επαναληφθεί, αν εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν την ανάκλησή της. Αν το διοικητικό όργανο, δεν συμμορφωνόταν με την εισαγγελική παραγγελία με την αιτιολογία ότι η τελευταία ερχόταν σε αντίθεση με τον νόμο ν. 2472/1997, κατά την συγκεκριμένη άποψη, μπορούσε να κατηγορηθεί για απείθεια (169 ΠΚ), υπεξαγωγή εγγράφου (άρθρο 222 ΠΚ), ή παράβαση καθήκοντος (άρθρο 259 ΠΚ)¹²¹

Για το ίδιο ζήτημα έχει τοποθετηθεί, αν και σχετικά αντιφατικά και η ΑΠΔΠΧ¹²². Στην υπ' αριθμόν 3/2009 Γνωμοδότησή της, η ΑΠΔΠΧ είχε υποστηρίξει ότι “η εισαγγελική παραγγελία δεν πρέπει να επεκτείνεται σε ευαίσθητα δεδομένα” και “όταν ο εισαγγελέας εξετάζει αίτημα πολίτη για χορήγηση και ευαίσθητων δεδομένων, θα πρέπει να διαβιβάζει την σχετική αίτηση προς την Διοίκηση με την σημείωση ότι οφείλει να ζητήσει την άδεια της Αρχής”. Ασκείται

119Το πλήρες κείμενο της Γνωμοδότησης 1/2005 από τον ιστότοπο της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου.

120Λασκαρίδης Ι. Εμμανουήλ, Το Κλειδί της Πρόσβασης στα Διοικητικά Έγγραφα : Εισαγγελική Παραγγελία ή Άδεια Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, Τεύχος 3/2012, σελ. 320

121Υπ' αριθμόν 150/2012 Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

122Έχει υποστηρίξει η Αρχή σε γνωμοδοτήσεις σχετικά με το ζήτημα της δημοσιοποίησης δημοσίων εγγράφων για την υποχρέωση του Εισαγγελέα να ζητάει την άδεια της Αρχής, διαφορετικά είχε τοποθετηθεί στην υπόθεση των οροθετικών γυναικών που διαπομπεύθηκαν το 2012, αναλυτικά παρακάτω

κριτική στην τοποθέτηση των εισαγγελικών αρχών ότι ο νόμος 2472/1997 δεν προβλέπει κάποιο απόρρητο με το σκεπτικό ότι ο εισαγγελικός λειτουργός, δεσμευόμενος κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του από την αρχή της νομιμότητας, σύμφωνα και με το άρθρο 24 παρ. 2 και 4 του ν. 1756/1988, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του, κατά την έκδοση εισαγγελικής παραγγελίας όλους τους σχετικούς νόμους [...] με τους εκάστοτε περιορισμούς που αυτοί θέτουν¹²³. Εδώ η αναφορά γίνεται συγκεκριμένα για τις διατάξεις που ορίζει ο ΚΔΔιαδ για την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή¹²⁴.

3.2 Η δημοσιοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα πλαίσια της ποινικής δικαιοσύνης

3.2.1 Μία απόπειρα προσέγγισης του θεσμού υπό το πρίσμα του Φουκώ και του Ντεμπόρ

*Το βασανιστήριο αποτελεί μέρος μιας ιεροτελεστίας. Είναι στοιχείο της κολαστικής λειτουργίας και ανταποκρίνεται σε δύο απαιτήσεις : Οφείλει – σε σχέση με το θύμα – να **στιγματίζει** : προορισμός του είναι, είτε με την ουλή που αφήνει πάνω στο σώμα, είτε με την λαμπρότητα με την οποία περιβάλλεται, να καθιστά το θύμα επονείδιστο. Το βασανιστήριο ακόμα και αν ο ρόλος του είναι η “κάθαρση” δεν εξαγνίζει : χαράζει γύρω, ή, μάλλον πάνω στο ίδιο το σώμα του καταδίκου, σημάδια που δεν πρέπει ποτέ να εξαλειφθούν. Πάντως στην μνήμη των ανθρώπων θα μένει πάντα ζωντανή η εικόνα της δημόσιας έκθεσης, της στηλίτευσης, του βασανισμού και της οδύνης που έχουν αντικρύσει. Και από την πλευρά της δικαιοσύνης που το επιβάλλει, το βασανιστήριο πρέπει να είναι μεγάλοπρεπο, πρέπει να αναγνωρίζεται από όλους, ως, κατά κάποιον τρόπο ο θρίαμβός της*

- Μισέλ Φουκώ, Επιτήρηση και Τιμωρία

Στο πάρα πολύ ενδιαφέρον έργο του που αναφέρεται παραπάνω ο Μισέλ Φουκώ ξεκινώντας από το μεσαιωνικό βασανιστήριο και την τελετουργία που αυτό συμπύκνωνε¹²⁵ περιγράφει όλη την διαδικασία μέσα από την οποία μεταβλήθηκε η απονομή της

---

123 Το πλήρες κείμενο της υπ' αριθμόν 3/2009 Γνωμοδότησης από την ιστοσελίδα της ΑΠΔΠΧ : http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,120923&_dad=portal&_schema=PORTAL

124 Το άρθρο 5, παρ. 3 του ΚΔΔιαδ : *Το κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαίωμα δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν παραβιάζεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις. Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος τούτου αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών, "διοικητικών" αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών σχετικώς με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης.*

125 Ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα στο οποίο περιγράφεται παραστατικά αυτή η τελετουργία : *Στις 2 Μαρτίου του 1757, ο Damiens καταδικάστηκε “να ομολογήσει δημόσια τα σφάλματά του μπροστά στην κύρια πύλη της Εκκλησίας των Παρισίων”, όπου θα οδηγούνταν μ' ένα κάρρο γυμνός, μονάχα μ' ένα πουκάμισο, βαστώντας στο χέρι έναν αναμμένο κέρινο δαυλό που ζύγιζε δύο λίβρες, όπου σ' ένα ικρίωμα που θα στηνόταν εκεί, να βασανιστεί με πυρακτωμένες λαβίδες στους μαστούς, στα χέρια, στους μηρούς, στις κνήμες, κρατώντας στο δεξί του χέρι το μαχαίρι*

δικαιοσύνης μέσα στους αιώνες και τα διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά συστήματα. Στις νεωτερικές κοινωνίες η φύση της τιμωρίας παίρνει άλλα χαρακτηριστικά. Αφενός εξαφανίζεται το θέαμα της τιμωρίας, ενώ η ποινή δεν επιδρά πλέον στο σώμα του καταδίκου με την μορφή του φυσικού πόνου αλλά απευθύνεται στην ψυχή. Ακόμα και στις περιπτώσεις που εφαρμόζεται η θανατική ποινή αυτή πρέπει να εκτελείται με τον πιο ανώδυνο τρόπο για τον κατάδικο. Η δικαιοσύνη πλέον δεν είναι περήφανη για την βιαιότητα που ασκεί¹²⁶.

Ο θεσμός της δημοσιοποίησης δεδομένων στα πλαίσια της ποινικής δικαιοσύνης παρά το γεγονός ότι δεν επιδρά όπως τα μεσαιωνικά βασανιστήρια στο σώμα, διατηρεί ωστόσο την θεαματική τους διάσταση. Δεν είναι εύκολο να απαντήσει κανείς αν πρόκειται για ένα μέσο με καθαρά ανακριτικό χαρακτήρα ή μιας μορφής προκαταβολή της τελεσίδικης τιμωρίας που θα επιβάλει το Ποινικό Δικαστήριο. Δεν εφαρμόζεται εδώ το τεκμήριο της αθωότητας, Και μόνο η υποψία αντιστοιχεί σε ένα ορισμένο βαθμό τιμωρίας, αποτελεί ένα στοιχείο ενοχής. Είναι παράλληλα θέαμα από το απλό γεγονός όπως έγραφε εύστοχα και ο ΓκυΝτεμπώρ στην *“Κοινωνία του Θεάματος”* από το απλό γεγονός ότι ως μέσο είναι ταυτόχρονα και ο σκοπός του. Επιτελεί λοιπόν και έναν ρόλο καθαρά κοινωνικό. Από την εποχή που οι σκλάβοι σκοτώνονταν μεταξύ τους στο Κολοσσαίο για την ικανοποίηση του πλήθους και του Αυτοκράτορα το θέαμα ήταν η *εξειδίκευση της εξουσίας*. [...]. *Είναι εκείνη η εξιδανικευμένη δραστηριότητα που ομιλεί για λογαριασμό όλων των άλλων. Είναι η διπλωματική εκπροσώπηση της ιεραρχικής κοινωνίας ενώπιον του εαυτού της, όπου κάθε άλλος λόγος έχει εξοστρακιστεί*¹²⁷. Εδώ όμως ο θεατής δεν ταυτίζεται με την εικόνα αλλά το αντίθετο. Σε αυτήν προσωποποιείται μια ολόκληρη απειλή για τις αξίες και τα ήθη της κοινωνίας, επομένως μπροστά στην ασφάλεια είναι δικαιολογημένη η διάδοσή της.

Το 2012, λίγες μέρες πριν από τις προγραμματισμένες στις 6 Μάϊου εθνικές εκλογές τα δελτία ειδήσεων έχουν γεμίσει με τις φωτογραφίες 24 οροθετικών σεξεργατριών. Οι γυναίκες είχαν συλληφθεί σε επιχείρηση σκούπα της Ελληνικής Αστυνομίας και κατηγορούνταν για το

με το οποίο είχε εκτελέσει την εν λόγω πατροκτονία, το χέρι αυτό να καί με αναμμένο θειάφι, και πάνω από τις πληγές από τις λαβίδες να χυθεί λιωμένο μολύβι, βραστό λάδι, καυτό ρετσίνι, κεριά και θειάφι λειωμένα και ανακατεμένα, και ύστερα το σώμα του να εξαρθρωθεί και να διαμελιστεί από τέσσερα άλογα, τα μέλη του καθώς και το κορμί του να γίνουν παρανάλωμα του πυρός, να αποπερρωθούν, και η στάχτη να σκορπιστεί στον αέρα

¹²⁶Μέσα από το στόμα του Πρίγκιπα Μίσκιν, στο γνωστό του έργο “ο Ηλίθιος” έγραφε ο Φίοντορ Ντοστογιέφσκι κατά τον 19ο αιώνα : *Η θανάτωση ύστερ’ από καταδίκη είναι δυσανάλογα φριχτότερη απ’ το φόνο που διέπραξε ο ληστής. Εκείνον που τον σκοτώνουν οι ληστές, τον σφάζουν, τη νύχτα στο δάσος ή όπου αλλού, κι εκείνος το δίχως άλλο ελπίζει ακόμα πως θα σωθεί, το ελπίζει ως την πιο τελευταία στιγμή...δώ υπάρχει καταδίκη, κι ο τρομερός πόνος βρίσκεται ίσα – ίσα στο γεγονός πως το ξέρεις ότι είναι των αδυνάτων αδύνατο να την αποφύγεις...* (μετάφραση Άρης Αλεξάνδρου, εκδοσειςΓκοβόστη, Αθήνα 2014)

¹²⁷ΝτεμπώρΓκυ, Η κοινωνία του θεάματος, εκδόσεις Διεθνής Βιβλιοθήκη, Δεκέμβριος 2000

αδίκημα της βαριάς σκοπούμενης σωματικής βλάβης (310 παρ. 3 ΠΚ). Για μέρες ολόκληρες θα σέρνονταν υπό συνοδεία τηλεοπτικών συνεργειών στα δικαστήρια της πρώην σχολής Ευελπίδων ενώ πριν καταδικαστούν τελεσίδικα από το αρμόδιο δικαστήριο για οτιδήποτε, είχε ήδη κριθεί και διαπομπευθεί από δημοσιογράφους, σχολιαστές και ειδικούς στα ιδιότυπα λαϊκά δικαστήρια που είχαν στηθεί ως κίνδυνος για την δημόσια υγεία και ασφάλεια. Οι φωτογραφίες τους είχαν δημοσιοποιηθεί με την υπ' αριθμόν 22/2012 διάταξη του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών. Ας δούμε συνολικά το ζήτημα :

3.2.2 Η δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων στην ελληνική και ενωσιακή έννομη τάξη

Το ζήτημα της δημοσιοποίησης προσωπικών δεδομένων είναι μια συζήτηση που απασχολεί την έννομη τάξη αρκετό καιρό ενώ πλέον δεν περιορίζεται μόνο στις υποθέσεις όσων θεωρούνται ύποπτοι για την τέλεση εγκλημάτων αλλά εκτείνεται σε μια σειρά κατηγορίες προσώπων όπου διατυπώνεται αξίωση “δημοσιότητας”. Τα προσωπικά δεδομένα τα οποία αναφέρονται σε αυτόν που η έννομη τάξη θεωρεί “ύποπτο για την τέλεση ενός αδικήματος παρουσιάζουν μια ιδιαιτερότητα καθώς αναφέρονται σε μία κατάσταση την οποία δεν έφερε πάντα απαραίτητα το υποκείμενο των δεδομένων τον εαυτό του με την θέλησή του, ενώ παράλληλα συνδέονται με συμπεριφορές που συνήθως τόσο η έννομη τάξη όσο και η κοινωνία αποδοκιμάζουν. Το πρόβλημα στην προκειμένη είναι ότι καμία φορά ανεξάρτητα από την έκβαση που μπορεί να πάρει η υπόθεση του υποκειμένου των δεδομένων, ο στιγματισμός του, ειδικά σήμερα στην εποχή της πληροφορίας μπορεί να κρατήσει για μεγάλα χρονικά διαστήματα¹²⁸.

3.2.2.1 Το νομικό πλαίσιο που θέτει ο 2472/1997 – Η εισαγγελική διάταξη για την δημοσιοποίηση δεδομένων

Το άρθρο 2¹²⁹, περ. β του ν. 2472/1997 προβλέπει : *“Ειδικά για τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες δύναται να επιτραπεί η δημοσιοποίηση μόνον από την εισαγγελική αρχή για τα αδικήματα που αναφέρονται στο εδάφιο β' της παραγράφου 2 του άρθρου 3 με διάταξη του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών ή του Εισαγγελέα Εφετών, εάν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο. Η δημοσιοποίηση αυτή αποσκοπεί στην προστασία του κοινωνικού συνόλου, των*

---

¹²⁸Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υπόθεση του αναρχικού Τάσου Θεοφίλου, οποίος το 2012 συνελήφθη για ληστεία και ανθρωποκτονία στην Πάρο. Αν και πλέον με την υπ' αριθμόν 1333/2018 απόφαση του Αρείου Πάγου έχει αθωωθεί αμετάκλητα για όλες τις κατηγορίες, με μία απλή έρευνα στο διαδίκτυο μπορεί κανείς να εντοπίσει ακόμα και στις πρώτες θέσεις των μηχανών αναζήτησης άρθρα του τύπου της εποχής, τα οποία περιλαμβάνουν εικόνες με προσωπικά δεδομένα του Θεοφίλου, όπως το πρόσωπό του, μαζί με λεζάντες που τον χαρακτηρίζουν ως “τρομοκράτη” και “εγκληματία”.

¹²⁹Η τελική μορφή του άρθρου 2 του 2472/1997 προήλθε μετά και την τροποποίησή του από το άρθρο 8 του νόμου 3625/2007, ο οποίος και κύρωσε το “Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία”, καθώς και από

ανηλίκων, των ευάλωτων ή ανίσχυρων πληθυσμιακών ομάδων και προς ευχερέστερη πραγμάτωση της αξίωσης της Πολιτείας για τον κολασμό των παραπάνω αδικημάτων”.

Ο εθνικός νομοθέτης ενέτασσε τα δεδομένα που σχετίζονταν με ποινικές διώξεις ή καταδίκες στα λεγόμενα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Η έννοια της ποινικής δίωξης οριοθετείται από τον ΚΠΔ (άρθρα 27επ και 243 παρ. 2επ.). Η διαδικασία επομένως που προηγείται της ποινικής δίωξης¹³⁰ δεν θεωρούνταν κατά την στενή έννοια του νόμου ως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Ωστόσο εφόσον ασκηθεί ποινική δίωξη όλα τα δεδομένα που αφορούν την σχετική δικογραφία καθίσταντο extunc ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα λόγω της αιτιώδους συνάφειας με την σχετική δικογραφία¹³¹.

Το μείζον ζήτημα που είχε ανακύψει τα προηγούμενα χρόνια με την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης είχε να κάνει με το κατά πόσο η έκδοση της άνω διάταξης εντασσόταν στην συνταγματικά κατοχυρωμένα ανέλεγκτη δικαιοδοτική αρμοδιότητα των εισαγγελικών αρχών ή όχι, το οποίο σήμαινε ότι για την δημοσιοποίηση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων απαιτούταν η άδεια της ΑΠΔΠΧ. Σχετικά με την άνω αναφερόμενη υπόθεση της δημοσιοποίησης προσωπικών δεδομένων των οροθετικών σεξεργατριών η ΑΠΔΠΧ είχε εκδώσει την με αριθμό 128/2012 Απόφασή της με την οποία τοποθετήθηκε επί του ζητήματος.

3.2.2.2 Η με αριθμό 128/2012 Απόφαση της ΑΠΔΠΧ και η κριτική που δέχτηκε

Στην άνω αναφερόμενη απόφαση η Αρχή η αρχή δήλωσε πλήρη αναρμοδιότητα να ελέγξει τις εισαγγελικές αρχές κατά την έκδοση εισαγγελικής διάταξης για δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων, θεμελιώνοντας την αναρμοδιότητα αυτή στο άρθρο 26 του Συντάγματος με το οποίο θεσπίζεται η διάκριση των εξουσιών στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό. Η Αρχή μάλιστα θεωρεί defacto οποιαδήποτε ενέργεια προερχόμενη από τις εισαγγελικές αρχές ως ενέργεια που κατατείνει στην απονομή της δικαιοσύνης, άρα και στο ανέλεγκτο από την ίδια πεδίο εξουσίας τους. Επομένως κατά την Αρχή η [...] αρμοδιότητα των εισαγγελικών αρχών δεν αποτελεί αμιγώς διοικητική αρμοδιότητα του εισαγγελέα, η οποία εκφεύγει του δικαστικού ελέγχου, με βάση το οργανικό κριτήριο, ως πράξη προερχόμενη από όργανο της δικαστικής εξουσίας, αλλά μπορεί να ενταχθεί στο έργο της απονομής της δικαιοσύνης, με το οποίο είναι επιφορτισμένες κατά το Σύνταγμα (άρθρο 87επ.) οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, καθώς λαμβάνει χώρα κατά την διερεύνηση μιας ποινικής υπόθεσης, με την διενέργεια προανακρίσεως, ή κύριας ανακρίσεως, που ως σκοπό έχουν την βεβαίωση εγκλημάτων, που

130Τέτοια είναι η κατ' άρθρον 31 ΚΠΔ προκαταρκτική εξέταση.

131Αρμαμέντος Παναγιώτης – Σωτηρόπουλος Βασίλειος, Προσωπικά Δεδομένα, Ερμηνεία ν. 2472/1997, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2005, σελ. 42-43

αναφέρονται στην διάταξη και απαριθμούνται ενδεικτικώς σε αυτή και κατατείνει στον κολασμό τους.

Η τοποθέτηση αυτή ωστόσο συγκέντρωσε πλήθος κριτικών από μεγάλο μέρος του νομικού κόσμου. Υποστηρίχθηκε ότι η αρμοδιότητα του εισαγγελέα να εκδίδει μια διάταξη για δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων δεν αποτελεί πράξη απονομής δικαιοσύνης κατά το άρθρο 26, παρ. 3 του Συντάγματος όπου ορίζεται ότι η *δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια*. Αντίστοιχα, όπως ήδη αναφέρθηκε και παραπάνω στην προβληματικής της εισαγγελικής παραγγελίας για την επίδειξη δημοσίου εγγράφου, το άρθρο 87 του Συντάγματος που επικαλείται η Αρχή ορίζει ότι η *δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές που απολαμβάνουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία*. Η δικαιοσύνη λοιπόν δεν απονέμεται από τις εισαγγελικές αρχές όπως αναφέρεται στην απόφαση της Αρχής. Να σημειωθεί επίσης ότι η Αρχή είχε αναγνωρίσει στον εαυτό της συμπληρωματικό ρόλο στο έργο του Εισαγγελέα στην Γνωμοδότηση 3/2009 που αναφέρεται παραπάνω, υποστηρίζοντας ότι *όταν ο εισαγγελέας εξετάζει αίτημα πολίτη για χορήγηση και ευαίσθητων δεδομένων, θα πρέπει να διαβιβάζει την σχετική αίτηση προς την Διοίκηση με την σημείωση ότι οφείλει να ζητήσει την άδεια της Αρχής*¹³².

3.2.3 Η Εικόνα ως έκφραση της προσωπικότητας και η σχέση της με τις επίμαχες διατάξεις

Λόγω του ότι ο εθνικός νομοθέτης είχε αποφασίσει να χρησιμοποιήσει μέσω των διατάξεων του 2472/1997 την εικόνα των υπόπτων για την τέλεση εγκλημάτων ως μέσο για την βεβαίωση και απόδειξή τους, με πολλαπλές ενδεχόμενες δυσμενείς συνέπειες για τα συνταγματικά τους δικαιώματα, έχει μια αξία να εξεταστεί το ζήτημα και υπό αυτή την πτυχή του δίκαιου της προσωπικότητας.

*Ως εικόνα νοείται η αποτύπωση της εξωτερικής μορφής, φυσιολογίας και λοιπών εξωτερικών χαρακτηριστικών που εξατομικεύουν το εικονιζόμενο άτομο, του προσδίδουν μια ιδιαίτερη ταυτότητα και το καθιστούν αναγνωρίσιμο σε τρίτα πρόσωπα*¹³³. Γίνεται λοιπόν εύκολα κατανοητό ότι για την προσβολή της εικόνας ενός προσώπου είναι να καθίσταται εφικτό μέσω της απεικόνισης του προσώπου να μπορεί να αναγνωριστεί από το στενό του περιβάλλον χωρίς να μας ενδιαφέρει απαραίτητα ο τρόπος και το μέσο που αυτό απεικονίζεται:

---

132 Σωτηρόπουλος Βασίλειος, Η απόφαση της Αρχής Δεδομένων για τις Οροθετικές, άρθρο δημοσιευμένο στο ιστότοπο : <http://elawyer.blogspot.com/2012/08/h.html>

133 Αθανασόπουλος Σπ. Ευάγγελος, Η εικόνα ως στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 1.

Η νομική θεωρία για να ανταποκριθεί στην ανάγκη ιδιαίτερης μεταχείρισης προσώπων τα οποία με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έχουν βρεθεί να απασχολούν είτε εκούσια ή ακούσια την κοινή γνώμη, τα διακρίνει σε πρόσωπα *απόλυτης* και *σχετικής* επικαιρότητας. Πρόσωπα *απόλυτης* επικαιρότητας αυτά των οποίων η δράση θεωρείται πάντα επίκαιρη χωρίς αυτή να συνδέεται απαραίτητα με ένα έκτακτο γεγονός που ενδιαφέρει την κοινή γνώμη. Πρόσωπα *σχετικής* επικαιρότητας (στα οποία και θα εστιάσουμε) αντίθετα είναι αυτά που λόγω της σύνδεσής τους με ένα έκτακτο γεγονός απασχολούν πρόσκαιρα την κοινή γνώμη. Η κατηγορία προσώπων *σχετικής* επικαιρότητας που θα ασχοληθούμε είναι αυτή των υπόπτων τέλεσης εγκλημάτων τους οποίους η επιστημονική θεωρία και νομολογία έχει εντάξει σε αυτήν την κατηγορία.

Δεδομένης λοιπόν της ιδιαίτερης θέσης αυτών των προσώπων και για την πιο δίκαιη εξισορρόπηση των αντίρροπων συμφερόντων, στην γερμανική θεωρία έχει αναπτυχθεί η άποψη¹³⁴ ότι η προβληματική θα πρέπει να περιοριστεί σε εκείνες τις περιπτώσεις που υπερβαίνουν τα όρια της καθημερινής εγκληματικότητας (*Alltagskriminalität*)¹³⁵. Η λογική πίσω από αυτό θεωρεί ότι εφόσον ο δράστης μέσα από την πράξη του κατηύθυνε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης προς το πρόσωπό του, οφείλει να ανεχθεί την επέμβαση επί της εικόνας του¹³⁶. Παρά τα όποια νομικοπολιτικά ζητήματα έχει αυτή η αντίληψη, καθώς καταλήγει εν τέλει στην αντιστροφή του τεκμηρίου της αθωότητας σε βάρος του υπόπτου, τουλάχιστον προσφέρει ένα σχετικό θεωρητικό θεμέλιο για την αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων. Ωστόσο από την γραμματική ερμηνεία του άρθρου 3. παρ. 2β του 2472/1997 στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 2 περ. β ο εθνικός νομοθέτης δεν φαίνεται να ακολουθεί αυτήν την αντίληψη. Συγκεκριμένα αναφέρεται ενδεικτικά – και όχι περιοριστικά – σε προσβαλλόμενες κατηγορίες έννομων αγαθών και εγκλήματα που τιμωρούνται ως πλημμελήματα ή κακουργήματα. Επομένως είναι στην διακριτική ευχέρεια των αρχών αν θα επιλέξουν την δημοσιοποίηση δεδομένων ενός υπόπτου για την τέλεση ενός αδικήματος που προσβάλει κάποιο από τα αναφερόμενα έννομα αγαθά, το οποίο ωστόσο να έχει πολύ μικρή εγκληματική απαξία¹³⁷. Μεγάλο κομμάτι της θεωρίας άλλωστε αντιλαμβανόμενο τις προβληματικές των εν λόγω διατάξεων ουκ ολίγες φορές έχει επισημάνει ενδεχόμενη

134Την οποία έχει ακολουθήσει και η ελληνική νομολογία σε σειρά από περιπτώσεις.

135Την παρατήρηση την κάνει ο Ευάγγελος Αθανασόπουλος, ο οποίος παραπέμπει στους Gerstenberg/Gotting, UrheberrechtKommentar, DasRechtameigenenBild, C.HBeck'scheVerlagsbuchhandlung, Munchen 1999, σελ 951

136Βλ. σχετικά ΕφΠειραιά 913/2006 και ΕφΔωδ 60/2004

137Θεωρητικά από την γραμματική ερμηνεία του σχετικού άρθρου ακόμα και η υπόνοια για την τέλεση της κλοπής ευτελούς αξίας του 377 ΠΚ θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ανήκει στις κατηγορίες που αναφέρει το εν λόγω άρθρο.

αντισυνταγματικότητα των διατάξεων αυτών. Παρά τις παραπάνω ενστάσεις όμως η δημοσιοποίηση της εικόνας ως μορφή επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων κρίνεται ευθέως ως πράξη νόμιμη στην βάση των προϋποθέσεων του 2472/1997, δηλαδή κατόπιν εισαγγελικής εντολής και για την υπεράσπισης των εκεί αναφερόμενων σκοπών, που ο νομοθέτης κρίνει *a priori* ως υπέρτερα αγαθά από την εικόνα ως έκφραση της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης¹³⁸.

3.2.4 Ο θεσμός μετά την Οδηγία 2016/680 – Το άρθρο 30 της ελληνικής πρότασης νόμου

Ο ενωσιακός νομοθέτης επέλεξε να μην συμπεριλάβει στο κείμενο της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680, κάποια διάταξη που να ρυθμίζει με σαφήνεια την διαδικασία δημοσιοποίησης προσωπικών δεδομένων, το οποίο παραμένει στην αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη¹³⁹, ωστόσο το καινούργιο πλαίσιο σε μεγάλο βαθμό διαπνέεται από το συνολικό πνεύμα της Οδηγίας και αρχές σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων για ειδικές κατηγορίες προσώπων. Ειδικότερα στην σκέψη 31 της Οδηγίας ο ενωσιακός νομοθέτης τονίζει την ανάγκη οι υπεύθυνοι επεξεργασίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν την ιδιαίτερη ιδιότητα του υποκειμένου των δεδομένων, αν πρόκειται δηλαδή για ύποπτο η καταδικασθέντα για κάποιο αδίκημα, ενώ σε κάθε περίπτωση δε θα πρέπει να παραβιάζεται το τεκμήριο της αθωότητας¹⁴⁰. Η υποχρέωση αυτή για τα κράτη μέλη κατοχυρώνεται εν συνεχεία στο άρθρο 6 της Οδηγίας (ΕΕ) 680/2016.

Το άρθρο 30 του νομοσχεδίου έρχεται να αλλάξει το πλαίσιο για την δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων στα πλαίσια της ποινικής διαδικασίας όπως οριζόταν στο άρθρο 2, παρ. β εδ. 2 του ν. 2472/1997. Ο εθνικός νομοθέτης φαίνεται σε μεγάλο βαθμό να έχει καταλάβει από τα λάθη του παρελθόντος και καταθέτει προς διαβούλευση ένα άρθρο που σε έναν βαθμό έχει περιορίσει την δυνατότητα για αυθαίρετη δράση των αρμόδιων αρχών ενώ φαίνεται να έχει

138Αθανασόπουλος Σπ. Ευάγγελος, ό.π., σελ. 88, 165

139Στο ελληνικό σχέδιο νόμου για την εφαρμογή του ΓΚΠΔ και της Οδηγίας 2016/680, το σχετικό άρθρο συμπεριλαμβάνεται στο κεφάλαιο που ενσωματώνονται οι διατάξεις της Οδηγίας, ωστόσο το κείμενο είναι πρωτότυπη διατύπωση του εθνικού νομοθέτη.

140Η σκέψη 31 της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 : *Αναπόσπαστο στοιχείο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στους τομείς της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας είναι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία αφορούν διαφορετικές κατηγορίες υποκειμένων των δεδομένων. Επομένως, όπου αρμόζει και στον βαθμό του εφικτού, θα πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν σε διαφορετικές κατηγορίες υποκειμένων δεδομένων, όπως υπόπτων, προσώπων που έχουν καταδικαστεί για ποινικό αδίκημα, θυμάτων και άλλων, π.χ. μαρτύρων, προσώπων που κατέχουν σχετικές πληροφορίες ή προσώπων επαφής και συνεργών υπόπτων και καταδικασθέντων εγκληματιών. Αυτό δεν θα πρέπει να εμποδίζει την εφαρμογή του δικαιώματος του τεκμηρίου της αθωότητας, όπως κατοχυρώνεται από το Χάρτη και από την ΕΣΔΑ, όπως αυτά ερμηνεύονται από τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αντιστοίχως.*

μετατοπιστεί το κέντρο βάρους στην σχέση δικαιώματα του υποκειμένου/ασφάλεια, βελτιώνοντας την προστασία των δικαιωμάτων.

Πιο αναλυτικά, στην παρ. 1, περ. Β, στους όρους για το επιτρεπτό της επεξεργασίας θεσπίζεται ότι η ανακοίνωση των δεδομένων πρέπει να είναι απαραίτητη για την διακρίβωση του εγκλήματος ή για την προστασία της ζωής ή συμφέροντος τρίτου προσώπου. Η προηγούμενη διάταξη ήταν εξαιρετικά αόριστη¹⁴¹ θέτοντας μόνο τον όρο να εξυπηρετούνται οι σκοποί που αναφέρονται σε αυτήν. Στην πράξη άλλωστε η *ευχερέστερη αξίωση της πολιτείας για κολασμό* σε πολλές περιπτώσεις μεταφράστηκε από τις εισαγγελικές αρχές σε εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων τελείως διαφορετικών από τον σκοπό που επιδιώκει ο νομοθέτης¹⁴². Με την διατύπωση που απαιτεί η δημοσίευση να είναι απαραίτητη συγκεκριμένα για την διακρίβωση του εγκλήματος ή για την προστασία της ζωής κάποιου προσώπου περιορίζεται η προσβολή του δικαιώματος για εκείνες τις περιπτώσεις που όντως κρίνεται αναγκαία. Αρκετά σημαντική είναι επίσης και πρόβλεψη δυνατότητας προσφυγής κατά της διάταξης και το γεγονός ότι μέχρι να αποφανθεί το αρμόδιο όργανο¹⁴³ δεν επιτρέπεται η εκτέλεση της διάταξης. Με την παράγραφο 2 υπερτονίζεται ότι η ανακοίνωση των δεδομένων δε θα πρέπει να προσβάλει την αρχή της αναλογικότητας προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, ενώ με την παρ. 3 ορίζεται ότι αυτή θα πρέπει να διαρκεί συγκεκριμένο και ορισμένο χρονικό διάστημα. Τέλος με την παρ. 4 θεσπίζεται υποχρέωση των αρχών για σχετική δημοσίευση στην περίπτωση που πάψει η ποινική δίωξη ή αθωωθεί το υποκείμενο των δεδομένων.

3.3 Η δικαστική διαδικασία και ζητήματα από άλλες πτυχές στην απονομή της δικαιοσύνης

3.3.1 Θα μπορούσε η απονομή δικαιοσύνης να θεωρηθεί επεξεργασία ;

Θα μπορούσε η απονομή δικαιοσύνης στην ελληνική έννομη τάξη να θεωρηθεί επεξεργασία κατά το άρθρο 4, παρ.2 του ΓΚΠΔ και το άρθρο 3, παρ. 2 της Οδηγίας ; Κατά το άρθρο 87 του Συντάγματος καθιερώνεται η αρχή της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας¹⁴⁴. Αυτή δε, καθιερώνεται υπό την μορφή της λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας των

141Η δημοσιοποίηση αυτή αποσκοπεί στην προστασία του κοινωνικού συνόλου, των ανηλίκων, των ευάλωτων ή ανίσχυρων πληθυσμιακών ομάδων και προς ευχερέστερη αξίωση της Πολιτείας για τον κολασμό των παραπάνω αδικημάτων

142βλ. παραπάνω για την διαπόμπευση των οροθετικών γυναικών λίγους μήνες πριν τις εκλογές του 2012

143Ο Προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πρωτοδικών ή Εφετών αν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο.

144Το άρθρο 87 του Συντάγματος : 1. Η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία. 2. Οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά κατάλυση του Συντάγματος. 3. Η επιθεώρηση των τακτικών δικαστών ενεργείται από δικαστές ανώτερου βαθμού, σύμφωνα με τους ορισμούς του νόμου.

φορέων της¹⁴⁵. Η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας διασφαλίζει την ισότιμη θέση της σε σχέση με τις άλλες δύο εξουσίες του πολιτεύματος (εκτελεστική και νομοθετική), πραγματώνεται δε με την πρόβλεψη ότι κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι δικαστές υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους. Είναι εύκολα κατανοητό επομένως πως μία πράξη εχέγγυο της εύρυθμης λειτουργίας του πολιτεύματος και με συνταγματική κατοχύρωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως επεξεργασία με την τυπική έννοια του όρου και την συνεπακόλουθη επιβολή των περιορισμών που θέτει το πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Τόσο ο ΓΚΠΔ, όσο και η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 μπαίνουν σε αυτήν την διάκριση, ωστόσο μια σειρά από πράξεις γύρω από την λειτουργία του ευρύτερου μηχανισμού απονομής δικαιοσύνης, αλλά και στιγμές της δικαστικής διαδικασίας λόγω της φύσης τους εμπλέκονται με την συλλογή, χρήση και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, επομένως για την αναγκαία εξισορρόπηση μεταξύ των συμφερόντων του υποκειμένου και την ουσιαστική πραγμάτωση των σκοπών της δικαστικής διαδικασίας κρίθηκε σκόπιμο να υπαχθούν στο νέο ενωσιακό πλαίσιο¹⁴⁶.

3.3.2 Προσωπικά δεδομένα και δικαστικά αρχεία

Η έναρξη ισχύος του νέου πλαισίου για τα προσωπικά δεδομένα έχει ανοίξει την συζήτηση για το τι μέλει γενέσθαι με τα αρχεία των δικαστηρίων. Σε συνταγματικό επίπεδο εμπλέκονται από την μία το δικαίωμα πληροφόρησης του άρθρου 5Α του Συντάγματος με την ειδικότερη έκφρασή του, το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα στο άρθρο 10 του Συντάγματος και από την άλλη το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Πριν μπούμε στην ουσία της προβληματικής να διευκρινίσουμε ότι όταν αναφερόμαστε σε δικαστικά αρχεία θα πρέπει να γίνει μια διάκριση : από την μία υπάρχουν τα αρχεία που

145Μαυριάς Κώστας, Συνταγματικό Δίκαιο, Τέταρτη έκδοση, Αντώνης Σάκκουλας 2005, σελ 746

146Στην σκέψη 20 του ΓΚΠΔ αυτό ορίζεται με σαφήνεια καθώς ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στις δραστηριότητες των δικαστηρίων και άλλων δικαστικών αρχών, το δίκαιο της Ένωσης ή των κρατών μελών θα μπορούσε να εξειδικεύει τις πράξεις και διαδικασίες επεξεργασίας σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δικαστήρια και άλλες δικαστικές αρχές. Η αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών δεν θα πρέπει να καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων, περιλαμβανομένης της λήψης αποφάσεων. Αντίστοιχα διαβάζουμε και στο άρθρο 9, παρ. 1, περ. Στ του ΓΚΠΔ όπου θεσπίζεται εξαίρεση για την επεξεργασία δεδομένων που ανήκουν σε ειδική κατηγορία όταν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα. Την διατύπωση επαναλαμβάνει και η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680, στην σκέψη 80 : Παρότι η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται επίσης στις δραστηριότητες των εθνικών δικαστηρίων και άλλων δικαστικών αρχών, η αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών δεν θα πρέπει να καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους αρμοδιότητα, ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστών κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών καθηκόντων τους

σχετίζονται με δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων¹⁴⁷ και από την άλλη τα αρχεία που δεν το αφορούν¹⁴⁸. Το καθεστώς των τελευταίων ρυθμίζεται κατά τον Κανονισμό κατά τις γενικές του διατάξεις για τα δημόσια αρχεία. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία ο ΓΚΠΔ περιέχει ειδικές ρυθμίσεις¹⁴⁹ κατά τις οποίες ξεκαθαρίζονται τα όρια που αρχίζει το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 680/2016/ΕΕ.

Είναι αυτονόητο ότι σε μια διαδικασία με τις ιδιομορφίες όπως η δικαστική, η πραγμάτωση μια σειράς από τους σκοπούς της προϋποθέτει την συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και την στάθμιση μεταξύ αλληλοσυγκρουόμενων δικαιωμάτων. Η απάντηση αρκετές φορές διαφέρει ανάλογα το είδος της διαφοράς ή το στάδιο κατά το οποίο βρίσκεται η διαδικασία.

Όσον αφορά την συλλογή δεδομένων τα οποία πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ενώπιον του δικαστηρίου : Στις **πολιτικές δίκες** όταν γινόταν λόγος για απλά προσωπικά δεδομένα η ΑΠΔΠΧ με την υπ' αριθμόν 147/2001 Απόφασή της είχε κρίνει ότι *ο εκάστοτε υπεύθυνος επεξεργασίας είναι αρμόδιος να κρίνει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου και ειδικότερα αν τα δεδομένα ζητούνται για χρήση ενώπιον του δικαστηρίου και αν βρίσκονται σε σχέση συνάφειας με την επίδικη διαφορά*. Αντίθετα όσον αφορά τα ευαίσθητα δεδομένα με την ίδια απόφαση η Αρχή υποστήριξε ότι απαιτείται προηγούμενη άδειά της. Σχετικά με την **ποινική δίκη** η σαφής διατύπωση του άρθρου 7Α του 2472/1997 όριζε ότι δεν απαιτείται άδεια της αρχής. Σε περιπτώσεις μάλιστα όπου διάδικος ζητούσε την άδεια της Αρχής για την χρήση ευαίσθητων δεδομένων, το αίτημα απορριπτόταν με την αιτιολογία ότι μπορεί να απευθύνει σχετικό αίτημα στο δικαστήριο ή στον εισαγγελέα.

Με τον Κανονισμό πλέον, έχει καταργηθεί η άδεια της ΑΠΔΠΧ ως προαπαιτούμενο για την επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών (πλέον). Το σύννομο της επεξεργασίας

147Υπήρχε σχετική ρύθμιση και στο παλιότερο καθεστώς, βλ το άρθρο 3 του 2472/1997 : Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων, η οποία πραγματοποιείται από τις δικαστικές – εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό την βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο και ιδίως εγκλημάτων κατά της ζωής, κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας περί ναρκωτικών, επιβουλής της δημόσιας τάξης, ως και τελουμένων σε βάρος ανήλικων θυμάτων

148Όπως τα αρχεία δικαστικών υπηρεσιών που αφορούν έγγραφα για διαγωνισμούς

149Βλ άρθρο 2 περ δ ΓΚΠΔ όπου : *Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια*

θεμελιώνεται στο άρθρο 6 παρ. 1, περ. ε όπου ορίζεται ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, σε συνδυασμό με την περ. στ όπου ορίζεται πως η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος, εκτός εάν έναντι των συμφερόντων αυτών υπερισχύει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων που επιβάλλουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί. Ειδικότερα για τις ειδικές κατηγορίες προσωπικών δεδομένων στο άρθρο 9 παρ. 2, περ. στ. θεσπίζεται εξαίρεση για την απαγόρευση της επεξεργασίας τους όταν είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα.

3.3.3 Προσωπικά δεδομένα και δημοσίευση των αποφάσεων

Η κορυφαία ίσως στιγμή της δικαστικής διαδικασίας είναι η έκδοση της δικαστικής απόφασης. Ως δικαστική απόφαση ορίζεται συνήθως σε αδρές γραμμές η με ευρεία έννοια δικανική πράξη με την οποία ασκείται η δικαιοδοτική εξουσία των δικαστηρίων. Με την δικαστική απόφαση το δικαστήριο αποφαινεται επί της κρινόμενης βιωτικής σχέσης και απαγγέλει τις έννομες συνέπειες¹⁵⁰. Η εξωτερίκευση της διάγνωσης του δικαστηρίου λαμβάνει χώρα με την δημοσίευση της απόφασης. Με το άρθρο 93, παρ. 3 του Συντάγματος¹⁵¹ καθιερώνεται η αρχή της απαγγελίας των αποφάσεων σε δημόσια συνεδρίαση, ενώ σε επίπεδο δικονομικού δικαίου η αρχή αυτή αποτυπώνεται στα άρθρα 113-114 ΚΠολΔ, καθώς στο 371 ΚΠΔ. Κατά την άποψη του Μπέη, η έννοια της δημοσιότητας σε αυτό το στάδιο δεν περιορίζεται στην δημοσίευση της απόφασης αλλά θα πρέπει να επιτρέπεται η πρόσβαση του πολίτη στα πρακτικά και στις δικαστικές αποφάσεις, καθώς έτσι πραγματώνεται ουσιαστικά η αρχή της δημοσιότητας της δίκης¹⁵². Μέχρι στιγμής βέβαια η κρατούσα άποψη υποστηρίζει ότι η αρχή της δημοσιότητας αφορά την ανάγκη η δικαιοσύνη να απονέμεται φανερά επομένως καλύπτεται με την δημόσια απαγγελία της απόφασης. Επομένως η χορήγηση άνευ εταίρου αντιγράφων των αποφάσεων, πρακτικών κλπ. υπερβαίνει τα οριζόμενα στο Σύνταγμα και

150Ν. Κλαμαρής – Σ. Κουσουλής Αστικό Δικονομικό Δίκαιο : Γενική Εισαγωγή και Διαδικασία στα Πρωτοβάθμια Δικαστήρια, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2008, σελ 87-88, Κώστας Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Η έννοια και η λειτουργία της δικαστικής απόφασης.

151 Το άρθρο 93, παρ. 3 του Συντάγματος : *Κάθε δικαστική απόφαση πρέπει να ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένη και να απαγγέλεται σε δημόσια συνεδρίαση*

152 Μπέης Κ. Ερμηνεία Πολιτικής Δικονομίας, τόμος 3, σελ. 586

έρχεται ίσως σε σύγκρουση με άλλα δικαιώματα που έχουν να κάνουν με την προστασία των προσωπικών δεδομένων¹⁵³.

Με το νέο καθεστώς η κατάσταση δεν φαίνεται να είναι πλήρως ξεκαθαρισμένη. Ενδεικτικά σε άλλες έννομες τάξεις, όπως η κυπριακή, τα Δικαστήρια αποφάσισαν την αναστολή της δημοσιοποίησης αποφάσεων μέχρι την ψήφιση και θέση σε ισχύ του αντίστοιχου εφαρμοστικού νόμου. Σε σχετική εγκύκλιο που εξέδωσε μετά την ψήφιση του νόμου, το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου¹⁵⁴, προκρίνεται η λύση της ανωνυμοποίησης των δεδομένων σε μια σειρά από περιπτώσεις, ειδικά αν οι αποφάσεις προορίζονται για δημοσιοποίηση στο διαδίκτυο.

Παρ' όλα αυτά ο ΓΚΠΔ φαίνεται εν τέλει να θέλει να εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής του το ζήτημα της δημοσίευσης των δικαστικών αποφάσεων. Το συμπέρασμα αυτό μπορεί να προκύψει από τον συνδυασμό των άνω αναφερόμενων διατάξεων και διατυπώσεων στις σκέψεις με το άρθρο 37 παρ. 1 περ. Α του ΓΚΠΔ, σύμφωνα με το οποίο : *Ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία ορίζουν υπεύθυνο προστασίας δεδομένων σε κάθε περίπτωση στην οποία α) η επεξεργασία διενεργείται από δημόσια αρχή ή φορέα, εκτός από δικαστήρια που ενεργούν στο πλαίσιο της δικαιοδοτικής τους ιδιότητας.*

Αν και στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί το γεγονός πως μεταξύ της διατύπωσης του ΓΚΠΔ σε σχέση με το ελληνικό σχέδιο νόμου υπάρχουν αποκλίσεις. Ο εθνικός νομοθέτης χρησιμοποιεί δύο διαφορετικές διατυπώσεις στο σχέδιο νόμου μάλιστα. Στο προτεινόμενο άρθρο 14 παρ. 2 ορίζεται με σαφήνεια ότι τα δικαστήρια και οι εισαγγελικές αρχές δεν έχουν υποχρέωση ορισμού υπευθύνου προστασίας δεδομένων χωρίς να γίνεται αναφορά στην διάκριση δικαιοδοτικό ή μη έργο, ενώ στο άρθρο 48, παρ. 1 όπου ενσωματώνεται το άρθρο 32 της Οδηγίας διαβάζουμε την διατύπωση : *η υποχρέωση τους αυτή δεν ισχύει για τα δικαστήρια και τις εισαγγελικές αρχές, όταν ενεργούν υπό την δικαιοδοτική τους ιδιότητα.* Σε κάθε περίπτωση βέβαια η δημοσίευση αποφάσεων δεν μπορεί να θεωρηθεί ζήτημα το οποίο δεν σχετίζεται με την δικαιοδοτική ιδιότητα ενός δικαστηρίου, ενώ οι όποιες αντινομίες θα συζητηθούν και θα αντιμετωπιστούν όταν έρθει η στιγμή να ψηφιστεί το σχέδιο νόμου κατά πάσα πιθανότητα, Συμπερασματικά λοιπόν όσον αφορά αυτήν την προβληματική, το υπάρχον νομικό πλαίσιο κρίνεται επαρκές, χωρίς να έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του νέου πλαισίου για τα προσωπικά δεδομένα.

---

153 Αλαπάντας Αντώνης, Δικαστικά Αρχεία και Προσωπικά Δεδομένα κατά τον Κανονισμό ΕΕ 679/2016, ΔΙΜΕΕ, σελ 185-189

154 Το πλήρες κείμενο από τον ιστότοπο του Ανώτατου Δικαστηρίου της Κύπρου : <http://www.supremecourt.gov.cy/Judicial/SC.nsf/A11/9273EDEC978E8A87C22582D0001FC92B?OpenDocument>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ένα από τα ζητήματα που τέθηκαν κατά την εισαγωγή, ήταν η απάντηση στο ερώτημα ελευθερία ή ασφάλεια. Τα τελευταία χρόνια είναι γεγονός ότι η τάση για περισσότερη ασφάλεια φαίνεται να προτιμάται. Η ενίσχυση της ασφάλειας βέβαια έχει δείξει η εμπειρία ότι περιορίζει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αυτό αποτυπώθηκε όπως προκύπτει και από την νομολογία των Δικαστηρίων που παρατέθηκε στο κείμενο της εργασίας, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις ήταν αυτή που τόνισε τις ανεπάρκειες των εγγυήσεων που προσέφεραν τόσα χρόνια τα εθνικά δίκαια αλλά και η ΕΣΔΑ, την οποία αρκετές φορές αναγκάστηκαν να ερμηνεύσουν δημιουργικά ώστε να βρεθεί μία εξισορροπητική χρυσή τομή. Αυτό το πνεύμα αποτυπώνεται και στα νέα νομοθετήματα στο πεδίο που έρχεται να τοποθετηθεί το καθένα. Η κριτική που έγινε κατά βάση στον 2472/1997 είναι ότι επειδή εξέφρασε μια περίοδο ακτιβισμού για τα προσωπικά δεδομένα, αποκρυστάλλωσε έναν “μαξιμαλισμό” υπέρ των δεδομένων με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ερωτηματικά σε περιπτώσεις αμφιβολίας και να θυσιάζεται η δικαιοσύνη της ατομικής υπόθεσης για χάρη της ασφάλειας των δεδομένων¹⁵⁵. Με το νέο πλαίσιο φαίνεται να βρίσκει περισσότερο χώρο η αντίληψη που βλέπει το δίκαιο προσωπικών δεδομένων περισσότερο ως εκείνο το πλέγμα που ρυθμίζει την πρόσβαση στην πληροφορία παρά το προστατευτικό δίκτυο που την περιορίζει. Ωστόσο η αποτύπωση αυτής της τάσης μέχρι στιγμής επιλέχθηκε κυρίως για την ροή των πληροφοριών στο επίπεδο της αγοράς. Ο συσχετισμός στο πλαίσιο της νέας Οδηγίας δεν είναι το ίδιο σαφής. Μέσα από το κείμενο της Οδηγίας, η τάση για ελευθερία στην ροή της πληροφορίας αποτυπώνεται σε αρκετά σημεία της, όπως η διατάξεις για την διευκόλυνση της διασυνοριακής ροής δεδομένων μεταξύ των κρατών, αλλά παράλληλα εξασφαλίζεται ένα αρκετά συνεκτικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Η αποτίμηση ωστόσο για το ποια τάση εν τέλει επικράτησε θα πρέπει να γίνει αφού περάσει ένα σημαντικό χρονικό διάστημα αφού οι νέες διατάξεις μπου σε εφαρμογή.

ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ :

- AgabenGiorgio, “Πώς η εμμονή με την ασφάλεια φιμώνει την δημοκρατία”, άρθρο δημοσιευμένο στην εφημερίδα “LeMondeDiplomatique” στις 01.02.2014.
- Gellman, Barton; Markon, Jerry (9 Ιουνίου 2013). «Edward Snowden says motive behind leaks was to expose 'surveillance state'». *The Washington Post*

155Παναγοπούλου – ΚουτνατζήΦερενίκη, Το νέο Πλαίσιο των ανανεωμένων δικαιωμάτων, σε : Κοτσαλή Λεωνίδα – Μενουδάκου Κωνσταντίνου, Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ 6-9

- *P. de Hert, V. Papakonstantinou, „The Police and Criminal Justice Data Protection Directive: Comment and Analysis“, (2012) 22 Computers & Law Magazine of SCL*
- *Cf. Brent Mittelstadt, From Individual to Group Privacy in Big Data Analytics, in : Philosophy & Technology*
- Scott A. Bonn, Criminal Profiling : The Original Mind Hunters, άρθρο δημοσιευμένο στο ιστοτόπο : <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/wicked-deeds/201712/criminal-profiling-the-original-mind-hunters>
- Αλαπάντας Αντώνης, Δικαστικά Αρχεία και Προσωπικά Δεδομένα κατά τον Κανονισμό ΕΕ 679/2016, ΔΙΜΕΕ, τεύχος 2/2018
- Αργυρός Αντώνης, Πρόσβαση σε Δημόσια Έγγραφα – Χορήγηση Αντιγράφων – Εγγράφων – Εύλογο Ενδιαφέρον – Διαδικασία – Αρχή Διαφάνειας, σελ 1, άρθρο που αναρτήθηκε στον ιστοτόπο constitutionalism.gr
- Αργυρός Αντώνης, Η Αρχή της Διαφάνειας και τα Προσωπικά Δεδομένα ή οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του Κράτους και η περίπτωση των προσωπικών δεδομένων, ΕλλΔνη 2008
- Αντωνρόπουλος Χ., Το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα της Διοίκησης, ΕΔΔΔΔ 2006
- Βλαχόπουλος Σπύρος, Πρόσβαση στα Δημόσια Έγγραφα σε : Κοτσαλή Λεωνίδα – Μενουδάκου Κωνσταντίνου, Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Ζορκάδης Βασίλειος, Η Εκτίμηση Αντικτύπου στην Προστασία Δεδομένων, σε Κοτσαλή Λεωνίδα – Μενουδάκου Κωνσταντίνου, Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Ηλιάδου Ν. Αικατερίνη, Η συνταγματική κατοχύρωση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σε : Κοτσαλή Γ. Λεωνίδα, Προσωπικά Δεδομένα, Ανάλυση – Σχόλια – Εφαρμογή, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016
- Λασκαρίδης Ι. Εμμανουήλ, Το Κλειδί της Πρόσβασης στα Διοικητικά Έγγραφα : Εισαγγελική Παραγγελία ή Άδεια Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, Τεύχος 3/2012

- Μανωλεδάκης Ιωάννης, Ασφάλεια Κράτους ή Ελευθερία ; σε : Αντώνη Μανιτάκη - Ανδρέα Χ. Τάκη Τρομοκρατία και Δικαιώματα, Από την Ασφάλεια του Κράτους στην Ανασφάλεια Δικαίου, Εκδόσεις Σαββάλας, 2004.
- Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φερενίκη, Το νέο Πλαίσιο των ανανεωμένων δικαιωμάτων, σε : Κοτσαλή Λεωνίδα – Μενουδάκου Κωνσταντίνου, Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Σαρμάς Ιωάννης, Η δίκαιη ισορροπία κατά την νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο που αναρτήθηκε στον ιστότοπο constitutionalism.gr (<https://www.constitutionalism.gr/2066-i-dikaii-isorropia-kata-ti-nomologia-toy-eyrwpaiko/>)
- Σωτηρόπουλος Βασίλειος, Η απόφαση της Αρχής Δεδομένων για τις Οροθετικές, άρθρο δημοσιευμένο στο ιστότοπο : <http://elawyer.blogspot.com/2012/08/h.html>
- Τσόλιας Γρηγόρης, *Εξελίξεις στον τομέα της επιτήρησης των ηλεκτρονικών επικοινωνιών: από την Ασφάλεια στην Ελευθερία και την διεύρυνση της προστατευόμενης επικοινωνίας* (Αφιέρωμα στο απόρρητο των επικοινωνιών και τα προσωπικά δεδομένα), Ποινική Δικαιοσύνη 2017
- *Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας (ή αλλιώς η Δημοκρατία αντεπιτίθεται)*, άρθρο δημοσιευμένο στον ιστότοπο : https://bestimmung.blogspot.com/2014/01/blog-post_8.html.
- *ThePressProject*, [Τι συνέβη με το Facebook και τη “μεγαλύτερη διαρροή προσωπικών δεδομένων”](https://www.thepressproject.gr/article/125700/Ti-sunebi-me-to-Facebook-kai-tin-megaluteri-diarroi-prosopikon-dedomenon) : <https://www.thepressproject.gr/article/125700/Ti-sunebi-me-to-Facebook-kai-tin-megaluteri-diarroi-prosopikon-dedomenon>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

- Αθανασόπουλος Σπ. Ευάγγελος, Η εικόνα ως στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2014
- Αρμαμέντος Παναγιώτης – Σωτηρόπουλος Βασίλειος, Προσωπικά Δεδομένα, Ερμηνεία ν. 2472/1997, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2005
- Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 4η έκδοση, εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία – Π. Ν Σάκκουλας

- Γεωργόπουλος Θόδωρος – Καλαβρός Γρηγόριος Ευάγγελος, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ουσιαστικό Δίκαιο, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Ετ. Ελλ. Δικ. Λειτουργιών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες/Ομίλος «Αριστόβουλος Μάνεσης», Η ηλεκτρονική παρακολούθηση σε υπαίθριους χώρους, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2008
- ΖαραλήΚυράνα, Εξουσία και Υποκείμενο στις Θεωρίες του Λόγου του MichelFoucault και του ErnestoLaclau, Μεταπτυχιακή Εργασία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Κατεύθυνση Πολιτικής Θεωρίας και Φιλοσοφίας, Θεσσαλονίκη 2009
- Καϊάφα – Γκμπάντι Μαρία, CPrittwitz, Επιτήρηση και Ποινική Καταστολή στην Σύγχρονη Αντεγκληματική Πολιτική – Πρακτικά 9ου Ελληνογερμανικού Συμποσίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
- Καρακώστας Κ. Ιωάννης, Το Δίκαιο της Προσωπικότητας, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
- Κοντιάδης Ξενοφών, Ο νέος Συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2002
- Κοτσαλής Γ. Λεωνίδα, Προσωπικά Δεδομένα, Ανάλυση – Σχόλια – Εφαρμογή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016
- Κοτσαλής Λεωνίδα – Μενουδάκος Κωνσταντίνος, Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Κρανιδιώτη Μαρία, Νέες Τεχνολογίες και Ανθρώπινα Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2008'
- Λεβεντοπούλου Μαρία, Η βιντεοεπιτήρηση και το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων, εκδόσεις Αντώνη. Ν. Σάκκουλα 2010
- Μανιτάκης Αντώνη – Τάκη Χ. Ανδρέα Τρομοκρατία και Δικαιώματα, Από την Ασφάλεια του Κράτους στην Ανασφάλεια Δικαίου, εκδόσεις Σαββάλας, 2004
- Μαυριάς Κώστας, Συνταγματικό Δίκαιο, Τέταρτη έκδοση, Αντώνης Σάκκουλας 2005

- Νίκα – Ευσταθίου Αναστασία, Το Δικαίωμα στην Ιδιωτική Σφαίρα και η δημόσια αυτοέκθεση υπό το φως του άρθρου 8 ΕΣΔΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2011
- ΝτεμπώρΓκυ, Η κοινωνία του θεάματος, εκδ Διεθνής Βιβλιοθήκη, Δεκέμβριος 2000
- Τζώρτζη Βιργινία, Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στον Χώρο Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2018
- Τσιφτσόγλου Άννα, Δημόσια Ασφάλεια και Ιδιωτικότητα – Το Αποτύπωμα μιας Διελκυστινίδας, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2015
- Χέγκελ Β. Γκέοργκ, Φιλοσοφία του Δικαίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2012
- Χριστοδούλου Ν. Κωνσταντίνος, Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Χρήστου Ε. Βασιλική, Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων, Θεμελίωση – Ερμηνεία – Προοπτικές, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2017
- Χρυσόγονος Κωνσταντίνος, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2006
- Φουκώ Μισέλ, Επιτήρηση και Τιμωρία, εκδόσεις Ράππα, 1989
- Φουκώ Μισέλ, Η ιστορία της σεξουαλικότητας. Η δίψα της γνώσης, εκδόσεις Κέδρος 2005
- Catherine Jasserand, Law Enforcement Access to personal Data Originally Collected by Private Parties : Missing Data Subject's Safeguards in Directive 2016/680 ?, University of Groningen Faculty of Law Research Paper Series
- Lauri J. Pajunoja, The Data Protection Directive on Police Matters 2016/680 protects privacy – The evolution of EU's data protection law and its compatibility with the right to privacy, University of Helsinki 2017,
- Isak Mendoza and Lee A. Bygrave, The Right not to be Subject to Automated Decisions based on Profiling, University of Oslo
- JurajSajfert and Teresa Quintel, Data Protection Directive (EU) 2016/680 For Police and Criminal Justice Authorities

- Salami Emmanuel Akintunde, The Impact of Directive (EU) 2016/680 on the Processing of Personal Data by Competent Authorities for the Purposes of the Prevention, Investigation, Detection or Prosecution of Criminal Offences or the Execution of Criminal Penalties and on the Free Movement of Such Data on the Existing Privacy Regime
- Tuori K. European Security Constitution?, University of Helsinki, Legal Research Paper No 12/2011